

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Blanka Kašparová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav Dálného východu

Seminář koreanistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Blanka Kašparová

Představa moderní Koreje v díle Sŏ Čä-pchila

The Conception of Modern Korea in the Work of Seo Jae-pil

Praha 2012

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miriam Löwensteinová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27. srpna 2012

Poděkování

Mé velké poděkování patří PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph.D. za to, že ve mně vzbudila zájem o toto téma, a za cenné připomínky a rady, které mi vždy velmi ochotně a pohotově poskytovala po celou dobu vedení této práce. Dále bych ráda poděkovala Mgr. Zuzaně Vavřincové, MIS za pomoc při sběru korejských materiálů. V neposlední řadě jsem hluboce zavázána své rodině za pochopení a trpělivost během celého mého studia na Karlově univerzitě.

Abstrakt

Postava Sŏ Čä-pchila je pro dobu korejského reformního období naprosto klíčová. Jako jeden z mála Korejců tehdejší doby měl bezprostřední zkušenost se životem na Západě, a tak je přirozené, že chtěl své poznatky uplatnit i ve vlastní zemi. Jelikož považuji za vhodné nejdříve zasadit jeho postavu do historického kontextu, je první kapitola této práce věnována charakteristice doby, do které se Sŏ Čä-pchil narodil. Součástí této kapitoly je také popis jeho raného života. Druhá kapitola je věnována Sŏ Čä-pchilově exilu v USA, kam uprchl po neúspěšném převratu v roce 1884. Cílem třetí kapitoly je analýza změn, které Sŏ Čä-pchil navrhoval při svém pobytu v Koreji v letech 1896–1898. Skrze tyto reformy se měla Korea zmodernizovat a zařadit se tak po bok ostatních vyspělých států světa. Při analýze reforem, které Sŏ Čä-pchil navrhoval, se soustředí na oblast politického, vzdělávacího, sociálního a právního systému. Součástí této analýzy jsou úryvky ze Sŏ Čä-pchilových článků a jejich rozbor. Pozornost věnuji také Novinám nezávislosti a Klubu nezávislosti, které v tomto období založil.

Klíčová slova

Sŏ Čä-pchil, reformní hnutí, Noviny nezávislosti, Klub nezávislosti, modernizace

Abstract

Seo Jae-pil was a key protagonist during the period of the Reform Movement in Korea. As he was one of the few Koreans who personally experienced life in the West, it was natural that he wanted to apply this knowledge to his own country. In order to set Seo Jae-pil in historical context, the first chapter of this thesis deals with the characterization of the time when he was born. A description of his early life is also part of the same chapter. The second chapter deals with his exile in the USA, where he took refuge, after the Gapsin Coup in 1884. The objective of the third chapter is to analyze the changes that Seo Jae-pil suggested during his stay in Korea between the years 1896 and 1898. Through these reforms Korea should have been modernized and should have ranked among the world's developed countries. The analysis of the reforms suggested by Seo Jae-pil focuses on the spheres of the political, educational, social and legal systems. This part features extracts from articles written by Seo Jae-pil and provides an analysis of them. I also pay attention to The Independent newspaper and the Independence Club, as both were founded by Seo Jae-pil during the same period, 1896-1898.

Key words

Seo Jae-pil, Reform Movement, The Independent, Independence Club, modernization

Obsah

Úvod	9
I. Sŏ Čä-pchilŭv život a činnost v Koreji do r. 1884	12
1.1 Sŏ Čä-pchilŭv původ a narození	12
1.2 Dětství a rané mládí	14
1.3 Počátky Sŏ Čä-pchilovy politické a společenské angažovanosti.....	16
1.3.1 Korea 19. století s důrazem na jeho druhou polovinu	17
1.3.1.1 Tăwŏngunova domácí a zahraniční politika	18
1.3.1.2 Otevření země	20
1.3.2 Osvícenské hnutí	21
1.3.3 Sŏ Čä-pchil a reformní hnutí	23
1.3.4 Pokus o státní převrat v roce 1884	25
1.3.4.1 Přebat a Sŏ Čä-pchil	26
1.3.5 Příčiny neúspěchu převratu podle Sŏ Čä-pchila	27
1.3.6 Důsledky převratu.....	28
II. První exil a návrat do Koreje	31
2.1 Zklamání v Japonsku	31
2.2 Studium a život v USA	32
2.3 Korea v letech 1884–1895	34
2.4 Sŏ Čä-pchilŭv návrat do Koreje.....	37
III. Sŏ Čä-pchilova činnost v Koreji v letech 1896–1898.....	39
3.1 Noviny nezávislosti a Klub nezávislosti	39

3.2 Sŏ Čă-pchilovy vize moderní Koreje spojené s jeho působením v Koreji v letech 1896–1898	44
3.2.1 Změny v politickém systému	46
3.2.1.1 Všeobecné volební právo na regionální úrovni	49
3.2.1.2 Změny ve vnitřním politickém uspořádání	50
3.2.2 Reformy ve vzdělání	54
3.2.2.1 Vzdělávání dětí	56
3.2.2.2 Právo žen na vzdělání	59
3.2.3 Sociální reformy	63
3.2.3.1 Zrovnoprávnění mužů a žen	64
3.2.4 Právní systém	67
3.3 Spor s Sin Ki-sŏnem	71
Závěr	73
Bibliografie	76
Přílohy	
Příloha 1: Sŏ Čă-pchilův rodokmen	
Příloha 2: Sŏ Čă-pchilův život v datech	
Příloha 3: Obrazová příloha	

Úvod

Sŏ Čä-pchil je postavou, která se významným způsobem podílela na utváření dějin Koreje konce druhé poloviny 19. století, a bez nadsázky lze říci, že se jeho jméno stalo synonymem pro snahu o modernizaci tohoto „poustevnického království“. Věnovat se ve své práci právě Sŏ Čä-pchilovi jsem se rozhodla ze dvou důvodů: jednak období, které následovalo po otevření Koreje a trvalo do konce 19. století, považuji za nesmírně zajímavé a pro další vývoj moderní historie této země za klíčové, jednak se v případě Sŏ Čä-pchila jedná o postavu na svou dobu nebyvale vzdělanou a osvícenou.

Cílem této práce je proto představit Sŏ Čä-pchilovu osobu, dobu, se kterou je spojené jeho reformní úsilí, a dále jeho vize a návrhy, jejichž prostřednictvím se měla v té době oproti západnímu světu zaostávající Korea přetvořit v moderní a nezávislý stát.

Vlastní text práce je členěn do tří na sebe navazujících kapitol. Jelikož je doba, do které se Sŏ Čä-pchil narodil, obdobím plným významných změn, považuji za vhodné před samotným rozбором Sŏ Čä-pchilových reformních představ tuto turbulentní dějinnou etapu pokud možno co nejprůhledněji přiblížit. První kapitola je proto vedle Sŏ Čä-pchilova raného života věnována také událostem, které určovaly charakter počátku druhé poloviny 19. století. Toto období je neodmyslitelně spjata s xenofobní vládou prince-regenta Tăwŏnguna, vynuceným otevřením se Koreje okolnímu světu a stále více se prosazujícím osvícenským hnutím, které roku 1884 vyústilo v pokus o státní převrat. Toho se Sŏ Čä-pchil účastnil již jakožto člen tzv. Osvícenské strany, a tak je část první kapitoly věnována také jeho roli v této události a vlastnímu hodnocení celé akce.

Neúspěch převratu určil směr, kterým se ubíraly další Sŏ Čä-pchilovy životní kroky, jež popisuje druhá kapitola. Tyto kroky zavedly Sŏ Čä-pchila nejprve do Japonska, které však zanedlouho opustil a vydal se do USA. Cílem práce není napsat Sŏ Čä-pchilovu biografii, nicméně bezprostřední zkušenost se životem v této zaoceánské velmoci naprosto zásadním způsobem ovlivnila jeho vnímání a představu moderního státu, a proto je v této kapitole Sŏ Čä-pchilově pobytu v USA věnován relativně velký prostor. Své opodstatnění má i podkapitola, ve které se snažím

stručně shrnout klíčové události v Koreji po dobu Sŏ Čä-pchilovy nepřítomnosti. Kromě jiného zde totiž probíhaly reformy, na které po návratu do Koreje Sŏ Čä-pchil svou činností navázal.

Třetí kapitola je věnována Sŏ Čä-pchilově působení v Koreji v letech 1896–1898. Ač se na první pohled jedná o období krátké, zasluhuje si vzhledem k zaměření této práce velkou pozornost. V žádné jiné fázi jeho dlouhého života se totiž u Sŏ Čä-pchila nesetkáváme s tak intenzivním úsilím o to, aby Korea nastoupila cestu modernizace. Vedle Novin nezávislosti (v užším slova smyslu Tongnip sinmun), které jsou právem považovány za první korejské noviny moderního typu, zakládá Sŏ Čä-pchil v době svého dvouletého pobytu v Koreji také Klub nezávislosti – organizaci, která zásadním způsobem ovlivnila politickou scénu tehdejší Koreje. Z tohoto pohledu se pak Sŏ Čä-pchilovy pozdější aktivity motivované snahou o modernizaci země jeví jako méně významné, a proto upouštím od svého původního záměru podrobně zpracovat také jeho život a činnost po druhém odjezdu do USA. Část třetí kapitoly je též věnována výše zmíněným orgánům (tedy Novinám nezávislosti a Klubu nezávislosti), ostatní podkapitoly se zabývají reformami, které Sŏ Čä-pchil navrhoval. Vzhledem k jejich důležitosti jsem se rozhodla pro analýzu změn, které Sŏ Čä-pchil prosazoval v oblasti státní správy, vzdělávacího a právního systému a sociálního uspořádání tehdejší společnosti. To, jak Sŏ Čä-pchilovy reformní myšlenky přijímala konzervativní část korejské politické elity, ilustruje konfrontace s tehdejším ministrem školství, uvedená v poslední podkapitole této části.

Při psaní této práce čerpám především z cizojazyčných prací a internetových stránek. Práci s korejskými zdroji vyžadovala především třetí kapitola, ve které rozebírám Sŏ Čä-pchilovy reformní návrhy, ve své většině prezentované v korejsky psaných Tongnip sinmun. Složitá větná stavba, archaická slovní zásoba některých Sŏ Čä-pchilových článků a především má nedostatečná znalost korejštiny představovaly největší obtíže, se kterými jsem se při překládání korejských pramenů potýkala. Vedle korejských zdrojů v této části také hojně využívám prací Vipana Chandry, který se kromě jiného zabývá dějinami korejského osvícenství a Klubem nezávislosti. Bibliografii rozděluji na monografie, články a internetové odkazy, přičemž u prvních dvou kategorií dále rozlišuji jazykové podoby příslušných prací.

U přepisu korejských jmen a názvů používám ve své práci českou vědeckou transkripci, přičemž volím následující postup: v případě názvů – nejedná-li se o notoricky známý termín – na prvním místě uvádím český překlad, v závorce následuje korejská podoba názvu, ve většině případů doprovázená čínskými znaky, a přepis korejštiny latinkou. U většiny jmen taktéž uvádím v závorce jejich korejskou podobu a jí odpovídající čínské znaky. V případě, kdy cituji korejské autory píšící anglicky, jejichž jména jsou přepisována v závislosti na zvolené transkripci, ponechávám tato jména v podobě, v jaké jsou uvedena v dané publikaci. Českou vědeckou transkripci používám pouze v případech, kdy některého z těchto autorů výslovně jmenuji.

Poznámky umisťuji na příslušnou stranu textu a za oddílem bibliografie následuje příloha skládající se ze tří částí: Sō Čä-pchilova rodokmenu, jeho stručného životopisu v datech a obrazové přílohy.

Pasáže, ve kterých cituji samotného Sō Čä-pchila (může jít i o jeho texty uvedené v dílech ostatních autorů), odlišuji v této práci kurzívou.

I. Sŏ Čä-pchilův život a činnost v Koreji do r. 1884

Ze zdrojů mapujících Sŏ Čä-pchilův život, které mám k dispozici, je nejpodrobnější Liemovo¹ dílo *The First Korean-American*, proto při zpracování životopisných pasáží čerpám především z této publikace. Skutečnost, že byla tato Sŏ Čä-pchilova biografie sepsána jeho dlouholetým přítelem a později osobním tajemníkem, má své výhody (např. možnost bezprostředního získání informací), na druhé straně však skýtá i některá úskalí. Liem byl zároveň Sŏ Čä-pchilovým velkým obdivovatelem, a proto mohou být některé informace – byť třeba neúmyslně či v dobré víře – zkreslené (a to nejen samotným autorem – jak uvidíme dále, některé události časově nepřesně vymezuje i sám Sŏ Čä-pchil). Proto se snažím důležité údaje ověřovat i ve vybraných korejských zdrojích (viz bibliografie). Liemova kniha mi také posloužila jako inspirace při volbě způsobu členění některých částí této práce.

1.1 Sŏ Čä-pchilův původ a narození

Sŏ Čä-pchil (서재필, 徐載弼)² se narodil 7. ledna 1864³ jako druhý syn do rodiny úředníka Sŏ Kwang-ŏna (서광언, 徐光彦)⁴ a paní I ze Sŏngdžu (성주 이씨, 星州 李氏).⁵

¹ Channing Liem (1909–1996), korejským jménem Im Čchang-jŏng (임창영). Stručný životopis tohoto politického aktivisty a vyslance OSN pro Koreu v letech 1960–1961 viz Schultz, Jeffrey D., Haynie, Kerry L., McCulloch, Anne M. (ed.): *Encyclopedia of Minorities in American Politics Volume 1: African Americans and Asian Americans*. Phoenix, Oryx Press 2000, str. 303; Liem, Channing: *Philip Jaisohn: The First Korean-American: A Forgotten Hero*. Seoul, The Philip Jaisohn Memorial Foundation 1984, str. 7–8.

² Různé systémy transkripce korejštiny s sebou nesou i různé podoby Sŏ Čä-pchilova jména v anglicky psané literatuře: So Chae-p'il/Sŏ Chae-p'il (případně bez pomlčky dohromady), So Chae-Pil, Suh Jaep'il, Suh Jai-Pil, Seo Jae-pil (podle dnes platných pravidel romanizace).

³ Podle Liema se Sŏ Čä-pchil o svém věku příliš nešířil. Pokud už byl dotázán, udával jako rok svého narození 1869 nebo 1866. Nicméně podle rodinné genealogie a blízkých příbuzných byl narozen 28. listopadu roku 1863 lunárního kalendáře. Toto datum v kalendáři gregoriánském odpovídá 7. 1. 1864 (Liem, Ch.: op. cit., str. 341), kontrola přepočtu data na <http://www.asia-home.com/china/lunarsol.php>. Datum Sŏ Čä-pchilova narození je dále podrobněji diskutováno v publikaci 이택휘, 김운태, 양재인 et al.: 서재필. 서울, 민문사 1993, str. 12 a 168–170, včetně důvodů, které vedly citované autory k vyloučení ostatních roků objevujících se v některých dalších pracích.

⁴ Později si Sŏ Čä-pchilův otec změnil jméno na Sŏ Kwang-hjo (서광효, 徐光孝).

Ačkoliv místem, kde po generace žil rod Sō, byl Nonsan v provincii Jižní Čchungčchōng, Sō Čä-pchil přišel na svět v Kanäri v okrese Posōng v provincii Jižní Čōlla, kde žila rodina jeho matky.⁶

To, že se Sō Čä-pchil narodil do vysoce postavené a majetné rodiny, dokládá původ obou jeho rodičů: kromě toho, že dědeček z osmé generace z otcovy strany byl tchánem krále Jōngdžoa⁷, vzešlo z rodu Sō mnoho vysokých úředníků a slavných učenců.⁸ Rod, ze kterého pocházela Sō Čä-pchilova matka, byl spojen se zakladateli dynastie I a sám Sō Čä-pchilův dědeček patřil údajně k nejbohatším lidem v provincii Čōlla.⁹

Dříve téhož roku se Sō Čä-pchilově otci podařilo úspěšně absolvovat úřednické zkoušky kwagō (과거, 科擧)¹⁰, synovo narození bylo tedy již druhou šťastnou událostí v rodině, a proto jej rodiče pojmenovali Ssang-gjōng (쌍경, 雙慶)

⁵ Kromě Sō Čä-pchila byly v domácnosti ještě další 4 děti: jeho starší bratr, dva bratři mladší a jedno děvče, podrobněji 인간 송재 서재필. 서울, 재단법인 서재필 박사 기념재단 1997, str. 30 a 79. Sō Čä-pchilově sestře je věnován článek, ve kterém na ni a na její nelehký život vzpomíná její vnučka: http://www.ohmynews.com/NWS_Web/View/at_pg.aspx?CNTN_CD=A0001381129&CMPT_CD=P0001.

⁶ Sō Čä-pchilově rodnému domu je věnováno video dostupné na internetovém serveru Youtube (전남 보성 서재필선생 생가, <http://www.youtube.com/watch?v=zfZ1lwjWJHc>).

⁷ Jōngdžo (영조, 英祖, 1694–1776) byl 21. králem dynastie I a vládl v letech 1724–1776. Jeho první ženou byla královna Čōngsōng (정성왕후 서씨, Čōngsōngwanghu Sōssi, královna Čōngsōng z rodu Sō), jejímž otcem byl Sō Čōng-dže (서종제, 徐宗悌) – viz <http://people.aks.ac.kr>.

⁸ Liem, Ch.: op. cit., str. 35. Z pohledu genealogie se rod Sō vztahoval ke slavnému rodu Sōū z Talsōngu (달성 서씨, 達城徐氏), podrobněji http://ko.wikipedia.org/wiki/달성_서씨.

⁹ Liem, Ch.: op. cit., str. 35.

¹⁰ Sō Kwang-ōnovi náležel titul činsa (진사, 進士, zdroj <http://ko.wikipedia.org/wiki/서재필>), tedy absolvent nižšího stupně literátské zkoušky sāngdžingwa (생진과, 生進科, také tzv. „malá zkouška“, sogwa, 소과, 小科). Té existovaly dva druhy: sāngwōngwa (생원과, 生員科), při níž byli uchazeči zkoušeni ze Čtyř kanonických a Pěti klasických knih, a činsagwa (진사과, 進士科), kterou absolvoval právě Sō Kwang-ōn. Činsagwa se zaměřovala na kompoziční dovednosti uchazeče – k jejímu absolvování bylo zapotřebí praktické znalosti čínských literárních forem (poezie, rýmované a psané prózy), dále se na zadané téma skládal esej – blíže Lee, Ki-baik [I Ki-bäk]: A New History of Korea. Seoul, Ilchokak Publishers 1984, str. 180. K systému zkoušek kwagō za dynastie I také http://ko.wikipedia.org/wiki/조선의_과거_제도. Po složení zkoušky byl Sō Kwang-ōn jmenován do úřadu smírčího soudce v místě Sō Čä-pchilova narození (Liem, Ch.: op. cit., str. 35).

– dvojnásobné štěstí.¹¹ Toto bylo ovšem jeho dětské jméno a až později rodina rozhodla o tom, že bude oficiálně zapsán jako Čä-pchil.¹²

Stejně jako u dalších významných postav korejské historie se i v Sö Čä-pchilově případě setkáváme s prenatalním snem.¹³

1.2 Dětství a rané mládí

Podle tehdejších zvyklostí porodila paní I všechny děti v domě svých rodičů v Kanäri v Jižní Čölle, a na tomto místě také Sö Čä-pchil prožil první roky svého života.¹⁴

¹¹ Liem, Ch.: op. cit., str. 35; 이택휘 et al.: op. cit., str. 12.

¹² Čínské znaky odpovídající jeho jménu nesou význam sloves držet/zastávat (載) a pomáhat (弼), Liem tuto kombinaci překládá jako „převzetí služby“ (Assumption of Service). Liem, Ch.: op. cit., str. 35.

¹³ Tzv. prenatalní sen (태몽, 胎夢, tchämong) – fenomén známý z některých zemí východní Asie, údajně věští početí potomka. V závislosti na svém obsahu může předpovědět pohlaví dítěte, případně i jeho budoucnost. Rozšířený je ve snech tohoto typu výskyt zvířat, přírodních útvarů či úkazů a ovoce. Tím, komu se sen zdá, může být sama budoucí matka či jiná osoba jí blízká (<http://www.hawcc.hawaii.edu/nursing/RNKorean06.htm>, http://en.wikipedia.org/wiki/Conception_dreams). V případě Sö Čä-pchilova početí to byla jeho matka, které se zdálo následující: kolem morušovníku, který stál na dvorku za malým domečkem odděleným od stavení, se omotal veliký drak, načež se i se stromem vznesl do nebe. Po této události dostali mladí manželé svolení začít se blížeji stýkat a paní I pila odvar z listů morušovníku, který se ve snu objevil (http://www.ohmynews.com/NWS_Web/view/at_pg.aspx?CNTN_CD=A0000172891). Drak je symbolem narození vznešeného syna, kterému je přisuzována skvělá budoucnost, což podporuje i jeho schopnost vynést strom (rod) vzhůru. Blíže k problematice prenatalního snu také Seligson, Fred Jeremy: Traditional Korean Birth Dreams. In: Korea Journal Vol. 28/1 (1988), str. 28–38.

¹⁴ S tímto bezstarostným obdobím, vyplněným aktivitami příslušejícími dítěti jeho věku, je spojen příběh, který doplňuje předpovědi o chlapcově slavné budoucnosti: Když bylo Sö Čä-pchilovi asi šest let, procházel krajem vysoce postavený úředník sousedního okresu. Aby si v letním horkém dni odpočinul, na chvíli se zde se svým doprovodem zastavil. Jeho přítomnost ovšem neunikla dětem z vesnice, které se – se Sö Čä-pchilem mezi nimi – shromáždily kolem úředníkových nosítek. Úředníkovi sluhové, v obavě o klid svého pána, děti odehnali, jediný Sö Čä-pchil neutekl – naopak, přistoupil ještě blíže, a když byl úředníkem vyzván, aby mu zazpíval, učinil tak, přičemž si k tomu ještě vyžádal jeho vějíř. Úředníkovi, na něhož chlapcova neohroženost udělala dojem, se Sö Čä-pchil představil jako Ssang-gjōng a připojil důvod, z jakého jej rodiče pojmenovali právě takto. Na to úředník řekl: „To je velmi zajímavé. Pamatuj si má slova, Ssang-gjōngu, jednou z tebe bude velký muž.“ (Liem, Ch.: op. cit., str. 36–37). Pro zpěv neobyčejně nadaný Sö Čä-pchil často od vesnických lidí slýchal, že by z něho byl velice dobrý kwangdä (광대, potulný herec a zpěvák žánru pchansori, podrobněji k termínu kwangdä <http://ko.wikipedia.org/wiki/판소리>; Jaisohn, Philip: My Days in Korea and Other Essays. Republic of Korea, Yonsei University Press 2000, str. 77–78). Protože se ale lidé vykonávající tuto profesi pohybovali na samém dně společenského žebříčku, bylo jasné, že se těmto radovánkám malý Sö Čä-pchil nebude moci oddávat dlouho. Jeho jangbanský původ ho totiž předurčoval pro dráhu státního úředníka a jakékoliv jiné povolání by bylo vnímáno jako zostizení

V době, kdy bylo Sŏ Čä-pchilovi sedm let, rozhodli nejstarší členové rodu o tom, že bude adoptován Sŏ Kwang-haem (서광하, 徐光夏) a jeho manželkou z mocného rodu Kimů z Andongu (안동 김씨, 安東 金氏).¹⁵ Sŏ Čä-pchilovi adoptivní rodiče, kteří žili v okresu Tädökkun¹⁶, vlastního syna neměli, a proto bylo potřeba podle tehdejších zvyklostí vybrat z příbuzenstva chlapce, který by zajistil pokračování linie této rodiny. To ovšem nebyl jediný důvod adopce – tím dalším byla Sŏ Kwang-haova snaha skrze adoptovaného syna přinést do rodiny slávu a jmění – a cestou k tomuto cíli měl být právě na první pohled výjimečně bystrý Sŏ Čä-pchil.¹⁷

Aby mohl splnit, co se od něho očekávalo – tedy úspěšná kariéra ve státní správě – bylo v první řadě třeba chlapce co nejlépe připravit na úřednické zkoušky. Za tímto účelem byl poslán do Sŏulu k bratrovi Sŏ Kwang-haovy manželky Kim Sŏng-gŭnovi (김성근, 金聲根), muži, který zastával několik vysokých postů – v době, kdy k němu Sŏ Čä-pchil přišel, byl Kim, řadící se mezi nejbohatší lidi v celé zemi, mimo jiné guvernérem provincie Čŏlla a ministrem kultury a vzdělávání.¹⁸ Kim Sŏng-gŭn vlastnil několik přepychových domů – a jedním z nich byl i ten, ve kterém se měl malý Sŏ Čä-pchil připravovat na úřednické zkoušky. Tento Kim Sŏng-gŭnův soukromý palác se nacházel velmi blízko královské rezidence Unhjŏngung (운현궁)¹⁹ a svou pompézností se od ní příliš nelišil.²⁰

jeho samého i celé rodiny (Lee, Chong-sik: *The Politics of Korean Nationalism*. Berkley and Los Angeles, University of California Press 1963, str. 7), a tak si mohli obdivovatelé jeho pěveckých dovedností jen povzdechnout: Jaká škoda, že ses narodil jako jangban... Viz Liem, Ch.: op. cit., str. 36.

¹⁵ Historie tohoto prominentního korejského rodu viz např. na <http://people.aks.ac.kr>.

¹⁶ Oblast pod tímto názvem existovala do roku 1989, pak splynula s oblastí města Tädžŏn.

¹⁷ Když Sŏ Čä-pchil zpětně vzpomínal na své dětství, adoptivní rodiče si – zřejmě i kvůli podstatě této nedobrovolné adopce – vybavoval podle Liema jen matně.

¹⁸ Vedle toho mu také náležel post, který lze srovnat s dnešním ministrem vnitra. Viz 인간 송재 서재필: op. cit., str. 80.

¹⁹ Tato rezidence, která se nachází v Sŏulu v městské části Čongno, byla sídlem prince-regenta Tăwŏnguna (대원군, 大院君, vlastním jménem I Ha-ŭng, 이하응, 李昰應, 1820–1898), za svého syna vládl v letech 1864–1873), a jeho syna Kodžonga (고종, 高宗, 1852–1919, 26. král dynastie I, od roku 1897 císař, vládl v letech 1864–1907).

²⁰ Podrobnější popis uspořádání celého domu, kdo všechno jej obýval, a také Sŏ Čä-pchilova vzpomínka na první den u strýce viz Liem, Ch.: op. cit., str. 39.

U strýce byl Sŏ Čä-pchil vzděláván spolu s guvernérovým synem a šesti dalšími chlapci²¹, do kterých se vkládaly obdobné naděje jako do něho samotného. Hlavním cílem tohoto vzdělávání v přísně konfuciánském duchu bylo připravit žáky na úřednické zkoušky kwagŏ, výuka byla tedy zaměřena zejména na studium čínských klasiků.²²

Odměny za své mnohaleté studijní úsilí se Sŏ Čä-pchil dočkal v roce 1882, kdy úřednické zkoušky úspěšně složil.²³

1.3 Počátky Sŏ Čä-pchilovy politické a společenské angažovanosti

Ještě před samotným rozbořem všestranné angažovanosti mladého Sŏ Čä-pchila je pro získání komplexnějšího pohledu na jeho činnost zapotřebí charakterizovat dobu, do které se tato později ústřední postava korejského reformního hnutí narodila.

Jelikož cílem této práce není podrobný historický popis ani komplexní zhodnocení politické a ekonomické situace panující v Koreji ve druhé polovině 19. století, zmiňuji na tomto místě stručně pouze ty události, které souvisejí s utvářením Sŏ Čä-pchilových raných politických i společenských představ. Při tomto popisu se opírám nejen o vybranou literaturu zabývající se souhrnně historií daného období, ale také o práce některých autorů, kteří téma korejského osvícenství a činnost tzv. „pokrokových“ podrobněji zpracovávají. Na některých místech popis

²¹ Jedním z jeho spolužáků byl také I Wan-jong (이완용, 李完用, 1858–1926), proreformně orientovaný člen Klubu nezávislosti, později nechvalně proslulý premiér, který v roce 1910 podepsal anekční smlouvu s Japonskem.

²² Podrobněji (včetně Sŏ Čä-pchilova denního režimu) Liem, Ch.: op. cit., str. 41.

²³ V té době bylo Sŏ Čä-pchilovi 18 let, ovšem někteří autoři udávají věk nižší. To může být způsobeno jak nesprávně určeným rokem Sŏ Čä-pchilova narození, tak i snahou ilustrovat Sŏ Čä-pchilovu genialitu (např. Liem, který navzdory uvedení správného data narození složení zkoušek připisuje třináctiletému Sŏ Čä-pchilovi, viz ibid., str. 44). I tak byl ale Sŏ Čä-pchil podle výzkumu I Kwang-nina (이광린), o který se autoři kapitol v obou citovaných publikacích opírají, ze všech 23 účastníků nejmladší a umístil se u zkoušek nejvýše (인간 송재 서재필: op. cit., str. 80; 이택휘 et al.: op. cit., str. 13).

historických událostí dále doplňuji o pohled a hodnocení, které ve svých pozdějších novinových článcích a esejích nabízí sám Sŏ Čä-pchil.²⁴

1.3.1 Korea 19. století s důrazem na jeho druhou polovinu

Celé 19. století je pro Koreu nejen dobou převratných změn, ale také nebyvalého napětí pramenícího jak z faktorů vnějších, tak i z dění na domácí scéně. K notoricky známým nepříznivým politickým a společenským okolnostem, jakými byly neúměrně vysoké daně a vykořisťování rolníků, přibýly pravidelně se opakující přírodní katastrofy jako povodně, jejichž neobvyklá síla dokázala úrodu znehodnotit natolik, že na mnohých místech trpělo obyvatelstvo hladem, časté bývaly také epidemie.²⁵ Tyto neblahé přírodní a sociální podmínky vedly k řadě nepokojů po celé zemi – k největším rolnickým povstáním došlo mezi lety 1811–1812 a dále v roce 1862.²⁶

Korea v době Sŏ Čä-pchilova narození je charakteristická přetrvávajícím rigidním sociálním systémem²⁷ a koncentrací moci do rukou úzké vrstvy obyvatelstva: na populaci čítající 12 miliónů připadalo 3 000 státních úředníků, přičemž pouhá polovina z nich zastávala skutečně významné pozice.²⁸

²⁴ Jedná se převážně o články, které týdně vycházely v časopise The New Korea v letech 1937–1940 a ve kterých Sŏ Čä-pchil vzpomíná na politické a společenské poměry panující v pozdním období vlády dynastie I. Tyto články jsou součástí sborníku Sŏ Čä-pchilových anglicky psaných esejů, dopisů a proslavů, který v roce 2000 vydala univerzita Jönse pod názvem My Days in Korea and Other Essays, viz bibliografie.

²⁵ Sohn, Pow-key, Kim, Chol-choon, Hong, Yi-sup: The History of Korea. Seoul, Seoul Computer Press 1984, str. 188; Savada, Andrea Matles, Shaw, William (ed.): South Korea: A Country Study. Washington, U.S. Government Printing Office 1992, str. 11. Populační pokles na počátku 19. století byl zapříčiněn nejen výše zmíněnými faktory, ale také skutečností, že se k epidemiím spalniček a malárie (šíření této nemoci napomáhal stále rostoucí počet rýžových polí), které postihovaly Koreu už od poloviny 18. století, přidaly epidemie cholery, v Koreji známé od roku 1822 (Lee, Peter H.: Sourcebook of Korean Civilization Vol. 2. New York, Columbia University Press 1996, str. 7).

²⁶ Podrobněji k rolnickým povstáním a jejich příčinám Eckert, Carter J.: Dějiny Koreje. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2001, str. 136–138; Sohn, P. et al.: op. cit., str. 188–191.

²⁷ Tradičně se obyvatelstvo dělilo na vrstvu jangbanů (양반, 兩班), vrstvu odborníků, tzv. čunginů (중인, 中人), svobodné obyvatelstvo (백성, 百姓, paksöng), vrstvu opovržených (천인, 賤人, čchönin, také 천민, 賤民, čchönmin) a na otroky (노비, 奴婢, nobi), viz přednáška Nejnovější dějiny Koreje (Miriam Löwensteinová), 16. 10. 2008.

²⁸ Uvedené číselné údaje viz Chandra, Vipin: Imperialism, Resistance, and Reform in Late Nineteenth-Century Korea: Enlightenment and the Independence Club. Berkeley: Institute of East

Ale především – 60. léta 19. století jsou nerozlučně spjata s osobností prince-regenta Tăwŏnguna²⁹, který vládl za svého nezletilého syna Kodžonga – tento předposlední král (později císař) dynastie I byl totiž na trůn dosazen ve svých dvanácti letech.

1.3.1.1 Tăwŏngunova domácí a zahraniční politika

Nejen jeho druhá polovina, ale celé 19. století bylo na poli domácích záležitostí Koreje provázeno pokračujícími frakčními boji uvnitř jangbanské třídy³⁰, kdy mezi sebou o omezený počet vládních postů nemilosrdně soupeřili absolventi úřednických zkoušek³¹, silnou korupcí ve státní správě a také silicím politickým vlivem rodů, které se díky sňatkům stávaly svázanými s královským dvorem.³²

Ve snaze předejít nebezpečí, které představovala rodina budoucí královny, vybral Tăwŏngun na radu své manželky pro Kodžonga nevěstu z jejího příbuzenstva, tedy z málo významného rodu Min³³, a tato osiřelá a zdánlivě poslušná dívka – alespoň zpočátku – naplňovala Tăwŏngunovo očekávání.

Asian Studies, University of California, Berkeley, Center for Korean Studies 1988, str. 7. V jiné práci je pro období druhé poloviny 19. století uveden počet obyvatel 6,5 miliónů, tedy skoro o polovinu nižší (Lee, P. H.: op. cit., str. 6). Jak podotýká ve své publikaci H. G. Underwood, sčítání lidu bylo v Koreji věcí neznámou až do čínsko-japonské války (ta vypukla roku 1894), a tak lze celkový počet obyvatel pouze odhadovat podle zaznamenaného počtu stavení (počet domů znám byl, a to kvůli výběru tzv. domovní daně) – za použití tohoto údaje dochází Underwood ke stejnému číslu, jaké uvádí Chandra (tedy kolem 12 miliónů), viz Underwood, Horace G.: *The Call of Korea*. New York, Fleming H. Revell 1908, str. 16–17.

²⁹ Jak už bylo řečeno, vlastním jménem I Ha-ŭng. Ačkoliv se v historii dynastie I jednalo již o čtvrtý případ, kdy za panovníka monarchie vládl někdo jiný, byl I Ha-ŭng natolik výraznou postavou korejské historie, že se obecné přízvisko tăwŏngun pro prince-regenta vžilo jako označení jeho osoby (http://en.wikipedia.org/wiki/Heungseon_Daewongun).

³⁰ Podrobněji k frakčnímu dělení Eckert, C. J.: op. cit., str. 117; Lee, P. H.: op. cit., str. 300.

³¹ Oh, Se Eung [O Se-ŭng]: *Dr. Philip Jaisohn's Reform Movement, 1896–1898: A Critical Appraisal of the Independence Club*. Maryland, University Press of America 1995, str. 1.

³² Důvodem rostoucího vlivu rodů spřízněných s královským dvorem a oslabování královské moci v první polovině 19. století byla skutečnost, že všichni čtyři panovníci byli dosazeni na trůn v nezletilém věku, viz Palais, James B.: *Politics and Policy in Traditional Korea*. Massachusetts, Harvard University Press 1997, str. 12.

³³ Podle tajného slibu, který dal Tăwŏngun královně-vdově, jež náležela k rodu Čoŭ z Pchungjangu (vedle Kimů z Andongu druhý mocný klan spřízněný s královským trůnem, podrobněji http://ko.wikipedia.org/wiki/풍양_조씨), měl pro svého syna vybrat nevěstu z řad jejích příbuzných. Po pečlivé úvaze však dal nakonec Tăwŏngun na svou manželku, neboť nová královna by mohla rodu Čoŭ velmi snadno znovu vydláždít cestu k moci. Naproti tomu volba dívky z rodu Min, který byl

Ačkoliv v době Tawöngunova regentství stále existovaly orgány jako Státní rada, složená ze tří ministrů, správní úřady Šesti ministerstev a též úřad, který měl za úkol posuzovat činy samotného krále, i další kontrolní instituce³⁴, ve skutečnosti velmi často docházelo – zčásti i vinou apatického obyvatelstva – ke zneužívání moci jak ze strany úředníků, tak také samotného krále.³⁵

Zatímco na Tawöngunovu domácí politiku lze nahlížet různými způsoby³⁶, jeho postoj vůči zahraničí³⁷ je možné charakterizovat o poznání snadněji, a to jako politiku izolace, k jejímuž nastolení Tawönguna vedly vedle jeho vlastní xenofobie také tehdejší události na Dálném východě.³⁸ S urputnou Tawöngunovou snahou

s královským dvorem již spřízněn, toto nebezpečí neskýtala (Liem, Ch.: op. cit., str. 48). Podrobněji k Tawöngunovi a k zákulisí sňatkové politiky na královském dvoře, jejímž cílem bylo odstavit ten který rod od moci tamtéž, str. 23–26. K volbě budoucí královny se vyjadřuje také Sö Čä-pchil, viz Jaisohn, P.: op. cit., str. 9.

³⁴ O struktuře státní správy podrobněji ibid., str. 3; Eckert, C. J.: op. cit., str. 85.

³⁵ K tomu se ve svém pozdějším článku vyjadřuje Sö Čä-pchil následovně: *Jsem přesvědčen, že žádná vláda nepracuje ve prospěch občanů bez jejich nepřetržité ostrážitosti. Pokud lidé nedávají pozor a nedožadují se svých práv, většina vládních úředníků na ně zapomene.* Jaisohn, P.: op. cit., str. 4.

³⁶ Někteří autoři (např. O Se-üŋ a Liem) hodnotí Tawöngunovu vládu vyloženě negativně, zatímco Sö Čä-pchil na ní shledává určitá pozitiva – podle něj země za Tawönguna relativně prosperovala ve státních záležitostech a zvýšila se i její obranyschopnost. Ovšem nezmiňuje finanční zátěž, jakou pro již tak vyčerpané obyvatelstvo některé Tawöngunovy počiny představovaly (např. rozsáhlá a velmi nákladná rekonstrukce královského paláce Kjöngbökkung, ražba znehodnocených mincí, speciální daně a poplatky aj.) – pro srovnání Liem, Ch.: op. cit., str. 46; Oh, S. E.: op. cit., str. 1–2; Jaisohn, P.: op. cit., str. 8–9. Tyto rozdílné názory vycházejí z možnosti nahlížet na Tawöngunovu vládu a její dopad jednak z pohledu ekonomického a sociálního (O Se-üŋ a Liem), jednak z pohledu politického (Sö Čä-pchil).

³⁷ Na tomto místě mám na mysli zejména země západní, neboť s Čínou vzhledem k povaze vzájemného vztahu obou států Korea v omezeném kontaktu byla, stejně tak s Japonskem. Podrobnější charakteristika vztahů mezi Koreou a oběma zmíněnými sousedními zeměmi viz Deuchler, Martina: *Confucian Gentlemen and Barbarian Envoys: The Opening of Korea, 1875–1885.* Seattle, University of Washington Press 1983, str. 2–3; k podstatě vztahu s Čínou Oh, Saejoon: *The Implantation of Western Theatre in Korea: Hong Hae-söŋ (1894–1957), Korea's First Director.* [Disertační práce.] Louisiana State University 2007, str. 10–12 (práce v plném znění na <http://etd.lsu.edu/docs/available/etd-07102007-163043/unrestricted/Oh,Saejoon.pdf>); historický přehled vztahů s Japonskem do roku 1882 viz Griffis, William Elliot: *Corea: The Hermit Nation.* London, W. H. Allen 1882, str. 51–62. Širší uvedení do problematiky tributárního systému čínské dynastie Ming, vůči které zaujala dynastie I přátelský postoj hned na počátku své vlády, nabízí kapitola *The Ming Tribute System* ve Wangově publikaci (Wang, Yuan-Kang: *Harmony and War: Confucian Culture and Chinese Power Politics.* New York, Columbia University Press 2011, str. 145–180).

³⁸ V Číně tzv. opiové války s Anglií (první 1839–1842, druhá 1856–1860) a v Japonsku tlak USA na jeho otevření, který roku 1854 vyústil v uzavření tzv. Kanagawské smlouvy (podrobněji http://en.wikipedia.org/wiki/Imperialism_in_Asia).

odrazit každý vnější útok přicházející ze Západu bylo spojeno i protikřesťanské tažení, které vyvrcholilo pogromem z roku 1867.³⁹

1.3.1.2 Otevření země

Změna rozložení sil na Dálném východě, kdy byla taková velmoc jako Čína přinucena k podpisu dohody se „západními barbary“, způsobila otřes v tradičním korejském sinocentrickém vnímání světa a výše zmíněnou snahu o izolaci země.⁴⁰ To, že se jedná o politiku krátkozrakou a naivní, se ukázalo poté, co Japonsko, které cestu modernizace již úspěšně nastoupilo, donutilo Koreu v roce 1876 tzv. Kanghaskou smlouvou k otevření se jemu samotnému a potažmo i ostatním západním mocnostem, které Japonsko v uzavírání smluv s Koreou následovaly.⁴¹ Sō Čä-pchil dobu po otevření země zpětně hodnotí takto: *Byla to pro Koreu jedinečná příležitost k tomu, aby se rozvinula v silný a autonomní stát; pokud by jí ovšem korejský lid využil. Čína byla příliš slabá na to, aby prosazovala svá práva, a Japonsko nebylo připraveno bojovat s Koreou a Čínou současně.*⁴²

³⁹ Na jeho konci zůstali umučení francouzští misionáři i početná skupina korejských křesťanů. Podrobněji k protikřesťanské atmosféře panující v době Tăwŏngunovy vlády Park, Chung-shin: *Protestantism and Politics in Korea*. Seattle, University of Washington Press 2003, str. 18–19; Griffis, W. E.: op. cit., str. 374–375; Killoren, Kenneth E.: *Catholic Church and Martyrdom*. In: *Korea Journal* Vol. 2/6 (1962), str. 10–13, str. 12–13. Isabella Bishop uvádí 2000 zavražděných korejských věřících v roce 1866 (Bishop, Isabella B.: *Korea and Her Neighbors*. Seoul, Yonsei University Press 1970, str. 256).

Šíření křesťanství v Koreji a důvody jeho pronásledování jsou také stručně zmíněny v Kwon, Ho-Youn, Kim, Kwang Chung, Warner, R. Stephen (ed.): *Korean Americans and Their Religions: Pilgrims and Missionaries from a Different Shore*. Pennsylvania, The Pennsylvania State University Press 2001, str. 5–8.

⁴⁰ Oh, Saejoon: op. cit., str. 12. V rámci této přísné izolační politiky byl v 60. letech 19. století vydán vládní zákaz jakéhokoliv kontaktu Korejců s cizinci – dokonce i čínští poslové přicházející do Koreje byli svými hostiteli vedeni po opuštěných cestách, aby se s nimi lidé nepotkávali. Vycestování do zahraničí a vlastnictví literatury jiné země, než byla Čína, podléhalo trestu smrti (Liem, Ch.: op. cit., str. 20). Tyto tvrdé postihy vycházely z xenofobní povahy Tăwŏngunovy zahraniční politiky a jeho radikálního postoje vůči šířitelům křesťanství.

⁴¹ Podrobněji k této nerovnoprávné smlouvě včetně jejího znění Deuchler, M.: op. cit., str. 45–48, americko-korejská a další smlouvy tamtéž, str. 120–127. Podrobněji k uzavírání jednotlivých smluv a s tím spojeným soupeřením obou sousedů Koreje – tedy Japonska a Číny – o vliv na Korejském poloostrově také Kim, C. I. Eugene, Kim, Han-Kyo: *Korea and the Politics of Imperialism 1876–1910*. Berkeley and Los Angeles, University of California Press 1968, str. 16–32.

⁴² Jaisohn, P.: op. cit., str. 5.

To, že bylo otevření dříve téměř neprodyšně uzavřeného „poustevnického království“ (은자왕국, 隱者王國, ūndža wangguk) vůbec možné, bylo zapříčiněno důležitou změnou u dvora v roce 1873: Tăwöngun byl okolnostmi donucen stáhnout se do pozadí, a ačkoliv byl králem stále ještě Kodžong, moc uchvátil opět někdo z jeho blízkého okolí – tentokrát příbuzní jeho manželky z rodu Min, od nichž si Tăwöngun sliboval, že nebudou nijak zasahovat do dění ve státě.⁴³ Ačkoliv se královnin rod navenek zdál být vůči zahraničí o poznání přívětivější, ve skrytu duše byl k cizím myšlenkám a zvyklostem stejně nepřátelský jako Tăwöngun.⁴⁴

1.3.2 Osvícenské hnutí

Ačkoliv je tradičně vznik osvícenského myšlení (개화사상, 開化思想, kăhwa sasang) v Koreji spojován s druhou polovinou 19. století, hlasy volající po změně stávajících poměrů a navázání užšího kontaktu se Západem se ozývaly již dříve.⁴⁵ I tak ale k prvnímu skutečnému pokusu o reformy vedoucí k modernizaci Koreje došlo až v období před otevřením Koreje a následně po něm.⁴⁶

⁴³ Za změnou chování královny a její rodiny vidí Liem skutečnost, že v roce 1873 – po dvou předchozích potratech – porodila králi syna. Dokud nebyl budoucí následník trůnu na světě, hrozilo nebezpečí, že její pozici zaujme vedlejší žena, která by králi syna dala (Liem, Ch.: op. cit., str. 48).

⁴⁴ Jaisohn, P.: op. cit., str. 4. Naproti tomu Kodžongův postoj vůči zahraničí a myšlenkám z něj přicházejícím byl podle všeho kladný (za tímto vstřícným postojem stál do velké míry králův hluboký zájem o vše „nové a cizí“ – a to zejména o vymoženosti technického charakteru, viz Kim, C. I. E., Kim, H.: op. cit., str. 45), ovšem díky své váhavé a snadno ovlivnitelné povaze i v této otázce král podléhal svému nejbližšímu okolí, konkrétně manželce a její rodině. Více Chandra, V. (1988), str. 58. Podrobněji na krále a jeho manželku vzpomíná ve svém cestopise Angličanka Isabella Bishop, která několikrát navštívila Koreu v letech 1894–1897 (Bishop, I. B.: op. cit., str. 251–260).

⁴⁵ Sin Jong-ha vidí původ osvícenských myšlenek v „hnutí za praktické vědy“ (실학, 實學, sirhak), které se rozvíjelo od 17. století, a dále také v proudu demokratických názorů a představ, které se do Koreje dostávaly přes Čínu, nejčastěji prostřednictvím členů delegací (často tlumočníků, rekrutujících se z vrstvy čunginů), kteří s sebou zpět do Koreje přiváželi literaturu představující západní myšlenky. Jednou z těchto postav je i Pak Kju-su (1807–1876), vnuk významného učence hnutí sirhak Pak Či-wŏna. Právě Pak Kju-su, účastník misí do Pekingu v letech 1861 a 1872, se stal hlavním šířitelem osvícenských myšlenek druhé poloviny 19. století a zásadním způsobem ovlivnil i ostatní korejské reformátory. Blíže Shin, Yong-ha [Sin Jong-ha]: The Thought of the Enlightenment Movement. In: Korea Journal Vol. 24/12 (1984), str. 4–21, str. 5. Přehledné uvedení do problematiky hnutí sirhak viz Kalton, Michael C.: An Introduction to Silhak. In: Korea Journal Vol. 15/5 (1975), str. 29–46, další související literatura viz oddíl bibliografie „Hnutí sirhak“.

⁴⁶ Přesné vymezení korejského osvícenství je v závislosti na kritériích stanovených pro tento termín u jednotlivých autorů různé, např. Čo tuto dobu úžeji ohraničuje deseti lety (1884–1894), v širším slova smyslu podle něj korejské osvícenství probíhalo po dobu čtyřiceti let (80. léta 19. století až

V návaznosti na uzavření smlouvy s Japonskem krom jiného⁴⁷ dvůr vyslal ke svému jihovýchodnímu sousedu během následujících let několik misí, jejichž cílem bylo seznámit se s reformami, které v Japonsku proběhly jako následek jeho styků se zahraničím.⁴⁸ Účastníky těchto misí byli i přední členové Osvícenské strany (개화당, 開化黨, Kähwadang, také 개화파, 開化派, Kähwapcha)⁴⁹, založené kolem roku 1874⁵⁰, jako Kim Ok-kjun, Pak Jöng-hjo, Kim Jun-sik a Sö Kwang-böm; později do Japonska jako vedoucí patnáctičlenné skupiny na studijní pobyt odjel i Sö Čä-pchil.⁵¹

Změnu v situaci přinesl rok 1882, kdy se vzbouřily tradiční vojenské útvary strádající na úkor nové, králem protěžované, Speciální jednotky. Tyto události měly za následek Tawöngunův návrat do paláce, který ovšem neměl dlouhého trvání: na žádost frakce kolem královny Min poslala Čína do Koreje své jednotky, Tawöngun byl unesen do Číny a královna, která se mezitím i se svou rodinou ukrývala

20. léta století dvacátého), viz Cho, Chi-hun [Čo Či-hun]: Motives and Essence of Enlightenment Movement. In: Korea Journal Vol. 9/3 (1969), str. 24–34, str. 24–25. Charakteristika korejského osvícenství také viz Löwensteinová Miriam, Pucek, Vladimír: Studie z dějin starší korejské literatury. Praha, Nakladatelství Karolinum 2006, str. 273 a dále. Hlavní myšlenkové proudy, které v Koreji vznikaly v reakci na pronikání Západu do oblasti východní Asie, ve svém článku přehledně charakterizuje Sin Jong-ha, viz Shin, Yong-ha: The Opening of Korea and Changes in Social Thought. In: Korea Journal Vol. 16/2 (1976), str. 4–9.

⁴⁷ Dalšími modernizačními počiny bylo zřízení Úřadu pro řízení státních záležitostí (통리기무아문, 統理機務衙門, Tchongni kimu amun), který lze z dnešního pohledu přirovnat k ministerstvu zahraničí (co vše měl tento úřad spravovat viz <http://ko.wikipedia.org/wiki/통리기무아문>; Eckert, C. J.: op. cit., str. 149), a dále elitní vojenské Speciální jednotky (별기군, 別技軍, Pjölīgigun), jejíž výcvik byl svěřen japonskému poručíkovi (více <http://ko.wikipedia.org/wiki/별기군>; Eckert, C. J.: op. cit., str. 149; Lee, K.: op. cit., str. 347).

⁴⁸ V tomto ohledu se Sö Čä-pchil svým – do jisté míry pochopitelným – obdivem k Japonsku netajil: *Byli jsme jednoduše ohromeni rychlostí japonské modernizace. Za něco málo přes dvacet let se za pomoci západních způsobů [Japonsko] stalo mocným státem.* Jde o zpětný Sö Čä-pchilův komentář ke schůzce, během níž skupinu „pokrokových“ mnichů I Tong-in, s pomocí literatury dovezené z Japonska, seznamoval s tamními poměry a také západními zeměmi, více Liem, Ch.: op. cit., str. 55. Podrobněji k postavě mnicha I Tong-ina tamtéž a na <http://ko.wikipedia.org/wiki/이동인>; <http://people.aks.ac.kr>.

⁴⁹ Případně pod alternativním názvem Reformní/Reformistická strana.

⁵⁰ Tento rok udává čelní představitel této strany Kim Ok-kjun, viz Shin, Y. (1984), str. 7, ovšem je třeba brát jej s rezervou, neboť výrazněji se strana začala projevovat až po vojenské vzpouře v roce 1882 (Lee, Ki-baik: op. cit., str. 276).

⁵¹ Ten zde nejdříve studoval půl roku japonštinu na univerzitě Keiō (慶應義塾大学, Keiō gidžuku daigaku, Keio University) a poté byl přijat na Vojenskou akademii v Tojamě (陸軍戸山学校, Rikugun Tojama gakkō, Toyama Military Academy), celková doba Sö Čä-pchilova pobytu v Japonsku je jeden rok a dva měsíce (květen 1883–červenec 1884), 이택휘 et al.: op. cit., str. 14; 인간송재서재필: op. cit., str. 81. Sám Sö-Čä-pchil ovšem udává tři, popřípadě dva roky (Jaisohn, P.: op. cit., str. 7 a 157).

v Čchungdžu, se dostala zpět k moci. Pozici krále – do té doby relativně nakloněného pokusům o reformy – tyto události značně oslabily a naopak dopomohly k rostoucímu vlivu čínských představitelů a minské frakce.⁵² Klika kolem královny se svojí konzervativní pročínskou orientací představovala jeden ze dvou hlavních pólů tehdejšího politického spektra v Koreji, na jehož druhém konci se v této chvíli nacházeli projaponská pokroková členové Osvícenské strany.⁵³

Ve snaze neztratit svou tradiční pozici na poloostrově, začala se Čína – soupeřící o vliv v Koreji s Japonskem – čím dál více vměšovat jak do domácích záležitostí Koreje, tak i do otázek zahraničních, což jí ovšem sama Korea do velké míry umožňovala svou zoufalou neznalostí v oblasti mezinárodních diplomatických vztahů.⁵⁴

1.3.3 Sŏ Čä-pchil a reformní hnutí

S Kim Ok-kjunem, pocházejícím z rodu Kimů z Andongu (které se podařilo Tawŏngunovi v době jeho faktické vlády zbavit vlivu), se Sŏ Čä-pchil poprvé setkal v domě svého strýce Kim Sŏng-gŭna. Oba mladé muže spojovala nejen rodinná příslušnost (přes svou adoptivní matku byl Sŏ Čä-pchil s Kimy z Andongu spřízněn)⁵⁵, ale i podobný osud: oba byli adoptivními syny a od obou se čekala zářná kariéra v úřední správě.⁵⁶ Ač byl sám o třináct let starší, nemohl si Kim Ok-kjun,

⁵² Kim, C. I. E., Kim, H.: op. cit., str. 45.

⁵³ Za projaponským postojem „pokrokových“ stojí již zmíněná změna rozložení sil na Dálném východě: naproti Číně (představující tradici, kterou Korea po staletí kopírovala), jež navzdory své „neporazitelnosti“ podlehl Anglii v opiových válkách a postupně slábla, stálo Japonsko, jehož prostřednictvím se Korea mohla na vlastní oči přesvědčit o účinnosti reformů inspirovaných Západem. Jak říká Sŏ Čä-pchil, situace v Číně byla velmi podobná té v Koreji (tedy stejně bezútěšná), přičemž nebylo již nic, čemu by se Korea mohla od Číny přiučit (Jaisohn, P.: op. cit., str. 14).

⁵⁴ Na tento problém naráží Sŏ Čä-pchil ve svém komentáři k otevírání Koreje: *S obavami otevřela Korea své brány, nejdříve Japonsku, pak ostatním, ale ve vládě ani mimo ni nebyl nikdo, kdo by něco věděl o diplomacii nebo mezinárodních vztazích. Smlouvy byly sepsány zahraničními vyslanci a korejští představitelé je pouze podepsali.* Ibid., str. 6.

⁵⁵ Vedle toho byl přes vlastního otce Sŏ Čä-pchil příbuzný také se Sŏ Kwang-bŏmem (1859–1897), další výraznou postavou reformního hnutí. Podrobněji 인간 송재 서재필: op. cit., str. 81.

⁵⁶ Kim Ok-kjun (김옥균, 金玉均, 1851–1894) byl klíčovou postavou reformního hnutí. Na rozdíl od Sŏ Čä-pchila se narodil do zchudlé jangbanské rodiny, později byl adoptován a složil úřednické zkoušky s vynikajícím výsledkem, který mu zaručoval místo ve státní správě; více než úřednická kariéra však Kim Ok-kjuna zaujaly osvícenské myšlenky. Po několika návštěvách Japonska

šířící pokrokové myšlenky mezi svými přáteli z řad jangbanů, čunginů i svobodných, bystrého Sō Čä-pchila nevšimnout a brzy se tito dva stali blízkými přáteli. A byl to právě Kim Ok-kjun, kdo mladého Sō Čä-pchila – do té doby vychovávaného v duchu konfuciánské tradice – získal pro reformní hnutí, jehož zrod Sō Čä-pchil později popsal následovně: *Neměli jsme sebemenší pochybnost o tom, že spása Koreje tkví v podobné reformě politického systému, jakou po vzoru západních států podstoupilo Japonsko. Jeden druhému jsme slíbili, že uděláme cokoli, co bude třeba, abychom tento systém pomohli zavést v Koreji a znovu ji oživili tak, jako oživili Japonci svou zemi. Takto se zrodilo první reformní hnutí Koreje.*⁵⁷

Mezi hlavní cíle „pokrokových“, do velké míry inspirovaných Japonskem⁵⁸, patřily: daňová reforma, obsazování úředních postů na základě skutečných schopností uchazeče, zrušení třídních rozdílů, potírání korupce a dále opatření, jež by vedla k udržování pořádku (zřízení policie) a ke zvýšení obranyschopnosti země (vytvoření moderní armády a námořnictva).

Některé z dílčích záměrů se – díky tomu, že si část „pokrokových“ našla cestu do státní správy – sice uskutečnit podařilo, ovšem cíle, které by Koreu podle

Kim Ok-kjun usoudil, že by se měla v otázce modernizace Korea inspirovat právě touto zemí. Jelikož se „pokrokovým“ nepodařilo reformy prosadit mírovou cestou, uchýlili se později k převratu, jehož strůjcem byl právě Kim Ok-kjun. Tento pokus o státní převrat však skončil neúspěchem, jehož následkem byl Kim Ok-kjun spolu s malou skupinou „pokrokových“ (včetně Sō Čä-pchila) nucen uprchnout do Japonska. Blíže k postavě Kim Ok-kjuna např. Nahm, Andrew C.: Kim Ok-kyun and the Reform Movement. In: Korea Journal Vol. 24/12 (1984), str. 38–62, str. 42; Pratt, Keith, Rutt, Richard: Korea: A Historical and Cultural Dictionary. Great Britain, Curzon Press 1999, str. 215; Saccone, Richard: Koreans To Remember: Fifty Famous People Who Helped Shape Korea. Seoul, Hollym Corporation 1993, str. 213–216, případně i 조선 민주주의 인민 공화국 사회 과학원 역사 연구소: 김옥균. 평양, 사회 과학원 출판사 1964, str. 1 a dále.

⁵⁷ Liem, Ch.: op. cit., str. 56.

⁵⁸ To, že byli reformátoři při vytváření vlastních reformních požadavků silně ovlivňováni Japonskem, je pochopitelné: právě zde totiž mohli při svých výjezdech reformy inspirované Západem sledovat, navazovat kontakty se zahraničními misionáři, a to vše za stálého působení japonského myšlení tehdejší doby. Sem, stejně jako do Číny, pronikaly myšlenky sociálního darwinismu, které touto cestou přejímali i korejští „pokrokoví“ (blíže Oh, Saejoon: op. cit., str. 13–20). Zásadní je vliv klíčové postavy japonské modernizace myslitele a pedagoga Fukuzawa Jukičiho (福沢諭吉, 1835–1901), se kterým se v Japonsku Kim Ok-kjun a ostatní studenti často setkávali – blíže k vlivu japonského myšlení a F. Jukičiho na korejské reformátory Chandra, V. (1988), str. 42–44. O postavě Jukičiho podrobněji např. Aston, William George: Fukuzawa Yukichi. Tokyo, "Japan Times" Press 1909; blíže k Jukičiho myšlenkám, kterými přispěl ke vzniku moderního Japonska Macfarlane, Adam: Yukichi Fukuzawa and The Making of The Modern World (práce dostupná v elektronické podobě na http://www.alanmacfarlane.com/TEXTS/FUKUZAWA_final.pdf) či také Břendová, Tereza: Fukuzawa Jukiči jako jeden z typů intelektuála doby Meidži. Praha 2010. 45 s. Bakalářská práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy Ústavu Dálného východu. Vedoucí práce David Labus.

radikálních reformistů mohly přetvořit v suverénní a moderní stát, zůstávaly i nadále nedosažené a po zhoršení situace po roce 1882, kdy byla Korea do velké míry pod kontrolou čínských vojenských posádek, se jejich realizace ještě více vzdálila.⁵⁹

1.3.4 Pokus o státní převrat v roce 1884

Jak již bylo výše řečeno, Sō Čä-pchil byl jedním z „pokrokových“, kteří odjeli na více než roční studijní pobyt do Japonska. V létě 1884 se tato skupina, která studovala na Vojenské akademii v Tojamě, vrátila do Sōulu s cílem zmodernizovat podle japonského vzoru v té době slabou a chabě vyzbrojenou korejskou armádu. Tento plán však narazil na odpor ze strany prominsky orientovaných vládních úředníků i Minů samotných a reformisté se po dalších neúspěších, za příslibu pomoci od Japonců zastoupených ministrem Takezoem⁶⁰, uchýlili k radikálnímu řešení.

Tím měl být převrat, v historii známý jako kapsin čongbjön (갑신정변, 甲申政變, též kapsin coup d'etat), který se uskutečnil 4. prosince 1884.⁶¹ Za dobu tří dnů, po které pokus o převrat trval, než byl za pomoci čínských jednotek definitivně potlačen, „pokrokové“ stihli sestavit vládu a vyhlásit program reforem.⁶²

⁵⁹ Podrobněji k cílům „pokrokových“ Jaisohn, P.: op. cit., str. 6; Shin, Y. (1984), str. 8 – zde jsou také vyjmenovány reformy, jež se „pokrokovým“ provést podařilo.

⁶⁰ Šin'ičirō Takezoe (1842–1917), japonský vysoký konfuciánský úředník, později diplomat – nejdříve v Číně (cestou, kterou zde podnikl, se řadí mezi japonské cestovatele „objevující“ Čínu, podrobněji Fogel, Joshua A.: *The Literature of Travel in the Japanese Rediscovery of China, 1862-1945*. Stanford, Stanford University Press 1996, str. 68–72). V letech 1882–1884 působil Takezoe jako vyslanec v Sōulu.

⁶¹ Jelikož je prostor, který lze v této práci převratu věnovat, omezen, na tomto místě pouze odkazuji na některá díla či jejich pasáže, jež se jeho průběhem zabývají podrobněji: Ha, Hyon-gang: *Kapsin Political Upheaval*. In: *Korea Journal* Vol. 6/5 (1966), str. 10–15; Shin, Yong-ha: *The Coup d'Etat of 1884 and the Pukch'ong Army of the Progressive Party*. In: *Korea Journal* Vol. 33/2 (1993), str. 5–16; Liem, Ch.: op. cit., str. 80–89; McKenzie, F. A.: *Korea's fight for freedom*. Seoul, Yonsei University Press 1969, str. 32–39; případně popis událostí samotným Sō Čä-pchilem viz Jaisohn, P.: op. cit., str. 16–18. Komplexní zpracování převratu, včetně názorného popisu jeho průběhu, nabízí také korejská prezentace doprovázená výkladem (taktéž v korejštině). Tato prezentace je dostupná na internetovém serveru Youtube pod názvem 갑신정변의 진행과정 [한국사 근현대사 인강], <http://www.youtube.com/watch?v=V6ffzoFMYSM>.

⁶² Znění toho čtrnáctibodového programu např. Lee, P. H.: op. cit., str. 348–349; Nahm A. C.: op. cit., str. 52–53. Analýzu klíčových bodů programu – vyhlášení úplné nezávislosti, zrušení jangbanské třídy a obsazování úředních postů podle skutečných schopností uchazeče, ustanovení nové vlády, ekonomické a finanční reformy, reforma obranného systému, zrušení královské knihovny (규장각, Kjudžanggak), zřízení policejního sboru a potrestání úředníku, kteří nejvíce uškodili státu – nabízí Sin

Ačkoliv původním úmyslem pokrokových s Kim Ok-kjunem v čele nebylo prosadit navrhované reformy násilím, je zřejmé, že si této možnosti radikální reformátoři byli velmi dobře vědomi relativně dlouho před uskutečněním převratu.⁶³

1.3.4.1 Převrat a Sō Čä-pchil

Při hodnocení Sō Čä-pchilovy úlohy v převratu kapsin je třeba mít v první řadě na paměti, že mu v době spojené s činností reformátorů bylo necelých dvacet let, a tudíž se tu ještě nesetkáváme se zkušenou ani plně vyprofilovanou vedoucí osobností. Navzdory této skutečnosti i faktu, že pro reformní hnutí poloviny 80. let 19. století byla klíčová osoba Kim Ok-kjuna – kterého Sō Čä-pchil do konce života uznával a obdivoval⁶⁴ – má postava Sō Čä-pchila v dějinách těchto událostí své místo. Jakožto absolvent Vojenské akademie v Tojamě byl po návratu z Japonska pověřen modernizací korejské armády, ke které ovšem vlivem nepříznivých domácích politických podmínek nikdy nedošlo. Protože nebylo možné během převratu spoléhat na loajalitu staré armády vůči nové – převratem nastolené – vládě, bezpečnost v okolí přechodného sídla nové vlády a také paláce, kde byla držena královská rodina, dostal na starost Sō Čä-pchil spolu se svými bývalými spolužáky z akademie, kterým velel. Lze tedy říci, že spíše než v otázce ideologické byla v převratu Sō Čä-pchilova role významná z pohledu vojenského a obranného.⁶⁵

Jong-ha ve svém článku: Shin, Y. (1984), str. 11–18. Výčet „pokrokovými“ požadovaných reforem také Jaisohn, P.: op. cit., str. 18.

⁶³ To dokládají promluvy, které Kim Ok-kjun vedl v roce 1883 v Japonsku ke korejským studentům. Při jedné z nich vyjádřil naději, že „zkorumpovaní, prohnání, krátkozrací a patolízalsky Číně podlézající“ Minové se svými přívrženci brzy zmizí a uvolní cestu „mladším, vlastenecky zaměřeným, talentovanějším a vzdělaným lidem“, jakými jsou právě korejští studenti. „Pokud se tak nestane“, říká Kim Ok-kjun, „budeme se jich [Minů a jejich přívrženců] muset zbavit.“ Liem, Ch.: op. cit., str. 62–63.

⁶⁴ Podle pozdějších slov dcery Muriel popisoval Sō Čä-pchil Kim Ok-kjuna jako *sofistikovaného kultivovaného člověka jdoucího s dobou – vysoce vzdělaného, přitažlivého a nadaného*. Liem, Ch.: op. cit., str. 341–342. Kim Ok-kjunovo zavraždění o deset let později nájemným vrahem označil Sō Čä-pchil za *nejzbabělejší zločin, jaký kdy Korejec spáchal* (viz Jaisohn, P.: op. cit., str. 24).

⁶⁵ Sám Sō Čä-pchil později v jednom ze svých článků vlastní úlohu v událostech kolem převratu (možná i kvůli jeho neúspěchu) otevřeně bagatelizuje: *Má role v té záležitosti byla bezvýznamná. Byl jsem příliš mladý na to, abych dostal nějaký důležitý úkol. Byl jsem [jenom] mladý voják a dělal jsem, co se mi řeklo*. Ibid., str. 177.

1.3.5 Příčiny neúspěchu převratu podle Sŏ Čä-pchila

Důvody neúspěchu převratu roku 1884 se zabývá celá řada autorů⁶⁶, jelikož se ale tato práce převratem kapsin primárně nezabývá, zmiňuji pouze ty příčiny, které uvádí Sŏ Čä-pchil.

Navzdory skutečnosti, že od jejího otevření uplynulo celých osm let⁶⁷, lze Koreu této doby považovat za zemi stále ještě poměrně zaostalou, jejíž obyvatelstvo nebylo na reformy předložené pokrokovými ještě připraveno. Na to, že „doba na reformy není zralá“ upozorňovali „pokrokové“ i zahraniční diplomaté působící v Sŏulu, např. tehdejší americký vyslanec Foot.⁶⁸

Vedle nesprávného načasování reforem je třeba zmínit také chyby, které Sŏ Čä-pchil shledává na straně samotných reformátorů. Jednou z nich je přílišná unáhlenost iniciátorů pro stát zásadních změn: *Samozřejmě, tyto reformy byly potřebné, ovšem nebyl [správný] čas na to burcovat nevědomý lid tak radikálními a nerealistickými pravidly. Mladí „pokrokové“ měli dobré nápady, chyběly jim ale státnické povědomí a politická praxe. Byli vlastenečtí a pokrokoví, ale [také] zbrklí a netrpěliví.*⁶⁹ Ze strany reformátorů došlo rovněž k podcenění příprav, které měly akci tohoto charakteru předcházet, následkem čehož *lidé nechápali, čeho se snažili reformátoři dosáhnout. Proto také [reformátoři] neměli souhlas a podporu lidu, v jehož prospěch byly reformy zamýšleny.*⁷⁰ Pečlivější a hlavně dlouhodobější příprava by pokrokovým zajistila podporu nutnou k tomu, aby byl převrat úspěšný.⁷¹

⁶⁶ Zde odkazuji zejména na následující pasáže: Nahm, A. C.: op. cit., str. 56; Oh, S. E.: op. cit., str. 8–10; Chandra, V. (1988), str. 47–49.

⁶⁷ Podle Chandry však lze za skutečné otevření Koreje považovat až rok 1882, kdy došlo k podpisu smlouvy s USA. Smlouva s Japonskem podle něj neznamenal konec tradiční korejské izolace, nýbrž pouze její úpravu, a Korea tak nadále zůstávala západnímu světu uzavřena, podrobněji jeho článek – Chandra, Vipin: The Korean Enlightenment: A Re-examination. In: Korea Journal Vol. 22/5 (1982), str. 14–20.

⁶⁸ Honzák, František: Kim Ok-kjun a hnutí reforem: Analýza převratu v roce 1884. Praha 1974. 231 s. Diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy Katedry věd o zemích Asie a Afriky. Vedoucí práce Vladimír Pucek, str. 89.

⁶⁹ Jaisohn, P.: op. cit., str. 18.

⁷⁰ Ibid., str. 22.

⁷¹ K úspěchu by podle Sŏ Čä-pchila stačilo relativně málo: *Kdyby jenom deset procent lidí bývalo reformy podpořilo, Korea by se zreformovala a uchovala si nezávislost. Pochybuji ale, že krom úzkého*

Druhou zásadní chybou, které se „pokrokoví“ dopustili, bylo přílišné spoléhání na cizí velmoc, a to konkrétně Japonsko, na které se podle Sō Čä-pchila reformátoři obrátili z důvodu slabé podpory ze strany spoluobčanů. To, že „pokrokoví“ hledali pomoc u představitelů Japonska, byla – jak říká Sō Čä-pchil – chyba hned dvojitá: jednak Takezoe neměl k dispozici dostatečný počet vojáků, kteří by ochránili nově vzniklou vládu, jednak žádat cizince o službu tohoto druhu je – podle zpětného Sō Čä-pchilova hodnocení – *vrcholně pošetilé*, neboť *pokud by bývala reformní vláda přežila, Japonsko by nepochybně požadovalo za svou službu odměnu, která by byla stejně nechutná jako čínský vliv, pod kterým byli konzervativci*.⁷²

Kombinace výše zmíněných faktorů vedla k tomu, že se „pokrokovým“ nepodařilo získat dostatečnou podporu obyvatelstva, tolik důležitou pro uskutečnění reformních cílů. Události provázející potlačování převratu a následující bezprostředně po něm ukázaly, že naopak lid v tu dobu vnímal reformátory jako někoho, kdo „bezohledně usiluje o moc a snaží se zničit Koreu s pomocí Japonska, stále vnímaného jako nepřitele Koreje“.⁷³

1.3.6 Důsledky převratu

V návaznosti na události roku 1884, kdy se naplno projevilo soupeření mezi Čínou a Japonskem o vliv na Korejském poloostrově, došlo následující rok k uzavření Tiencinské dohody mezi oběma rivaly. Hlavními body tohoto ujednání byly stažení posádek obou zemí a zakázání přítomnosti jakéhokoli vojenského hodnostáře na korejském území. Pokud by bylo vyslání vojska do Koreje nezbytné (např. v případě povstání), ukládala smlouva oběma zemím povinnost o tomto kroku

okruhu reformátorů byl někdo, kdo správně chápal motivy našeho hnutí. Ibid., str. 22. Z toho výroku je zřejmé, že příčinu pozdější ztráty korejské nezávislosti, za kterou stálo Japonsko, vidí Sō Čä-pchil v neschopnosti Koreje zmodernizovat se podle plánu „pokrokových“ právě v této době.

⁷² Ibid., str. 22. Jakkoli je orientace radikálních reformátorů na Japonsko nepopiratelná, lze se domnívat, že se spíše než o jasný politický záměr jednalo o jejich naivitu a politickou nezkušenost: *Je pravda, že jsme Japoncům uvěřili, že jsou s námi proto, že jsme byli pro pokrok a politickou nezávislost Koreje, ovšem později jsme zjistili, že ne vždy říkají Japonci při jednání s ostatními národy pravdu. ... Mladí reformátoři roku 1884 byli tak nezkušení a naivní, že přijali japonské pochlebování bez rozmyšlení, a za svůj omyl drazé zaplatili*. (tamtéž).

⁷³ Liem, Ch.: op. cit., str. 109.

informovat jak Koreu, tak i sebe navzájem.⁷⁴ Ačkoliv cílem této dohody mělo být omezení vlivu obou mocností na domácí záležitosti Koreje, výsledný efekt byl spíše opačný – tento pakt totiž přiřadil Japonsku stejnou důležitost, jakou ve vztahu ke Koreji hrála Čína. Z pohledu Japonska lze tedy uzavření Tiencinské dohody považovat za skvělý diplomatický tah. Vedle toho Čína – bez ohledu na výše zmíněný a pro ni ne příliš šťastný krok – pod vedením Li Chung-čanga⁷⁵ znásobila svou snahu o posílení své pozice na poloostrově.⁷⁶

Pro samotné iniciátory převratu měl jeho neúspěch tragické následky – jejich počínání bylo totiž klasifikováno jako vlastizrada, která v té době patřila mezi nejtěžší zločiny a trestala se velmi krutě: většinou popravou toho, kdo se jí dopustil, v horším případě často i celé jeho rodiny. Pokud nějaký pokrevní příbuzní přežil, nesli po celý život stigma rodové spřízněnosti s vlastizrádcem. Tato skutečnost, zanesená do oficiálních záznamů i rodových genealogií, se totiž přenášela také na budoucí generace, a to až do doby, než se nějakému jejímu příslušníkovi podařilo výjimečně záslužným činem očistit jméno rodiny.⁷⁷ Z celkového jádra, čítajícího 43 členů⁷⁸, se útekem do Japonska bezprostředně po pokusu o převrat zachránilo pouhých 6 členů Osvícenské strany, a to včetně Sō Čä-pchila a Kim Ok-kjuna.⁷⁹ Ostatní byli zabiti při samotném převratu či popraveni později, někteří reformátoři přešli na pročínsky orientovanou stranu.

⁷⁴ Chu, Samuel C., Liu, Kwang-Ching (ed.): *Li Hung-Chang and China's Early Modernization*. New York, M. E. Sharpe 1994, str. 185. K Tiencinské dohodě uzavřené v dubnu 1885 podrobněji také Deuchler, M.: *op. cit.*, str. 212-214 a 216.

⁷⁵ Li Chung-čang (李鴻章, 1823–1901), významný čínský státník pozdního období mandžuské dynastie Čching, zastánce moderních reforem a tvůrce čínské zahraniční politiky od 70. let 19. století po jeho konec, hraje klíčovou roli také v otázce politiky Číny vůči Koreji. Podrobněji k jeho postavě viz výše citovaná publikace.

⁷⁶ Chu, S. C., Liu, K.: *op. cit.*, str. 185.

⁷⁷ Chandra, V. (1988), str. 11.

⁷⁸ Toto číslo udává Sō Čä-pchil, viz Liem, Ch.: *op. cit.*, str. 95.

⁷⁹ Jména ostatních viz publikace 김옥균, str. 230. Sō Čä-pchil si později vybavuje s jistotou jména tři, ovšem dodává, že na palubě lodi, kterou se plavili do Japonska, s nimi byli další jeden až dva uprchlí reformátoři (Jaisohn, P.: *op. cit.*, str. 21).

Jak již bylo zmíněno výše, strůjci převratu byli označeni za vlastizrádce, a tak se krutý osud nevyhnul ani Sŏ Čä-pchilově rodině, která po jeho útěku do Japonska zůstala v Koreji.⁸⁰

⁸⁰ Sŏ Čä-pchilův mladší bratr, v té době patnáctiletý a též účastník převratu, byl zabit po jeho potlačení, rodiče spáchali sebevraždu (podle <http://ko.wikipedia.org> se společně s nimi otrávil i Sŏ Čä-pchilův starší bratr – jak říká O Se-ŭng, povinností nejbližších rodinných příslušníků člověka označeného za vlastizrádce bylo spáchat sebevraždu. Pokud tak neučinili, mohla být nařízena jejich poprava). Sŏ Čä-pchilovi adoptivní rodiče unikli trestu tím, že se ho zřekli. Manželka (pocházející z rodu Kimů z Kwangsanu – podrobněji http://ko.wikipedia.org/wiki/광산_김씨), která mu byla podle tehdejších zvyklostí rodiči vybrána ve velmi mladém věku, se pokusila s jejich dvouletým synem uprchnout do domu svých rodičů – ti ji však odmítli, následkem čehož se mladá žena rozhodla pro smrt jedem. Jejich syn, který tak zůstal opuštěný, brzy nato zemřel také (osud Sŏ Čä-pchilovy rodiny po jeho útěku viz Liem, Ch.: op. cit., str. 342; Oh, S. E.: op. cit., str. 17–18; blíže k Sŏ Čä-pchilově mladšímu bratrovi, popravenému po potlačení převratu, viz <http://ko.wikipedia.org/wiki/서재창>). Sŏ Čä-pchilova mladší sestra, která podle všeho jako jediná z nejbližších Sŏ Čä-pchilových příbuzných převrat přežila, prý celý svůj život o neúspěšném převratu a událostech s ním spojenými mlčela (viz vzpomínky její vnučky na http://www.ohmynews.com/NWS_Web/View/at_pg.aspx?CNTN_CD=A0001381129&CMPT_CD=P0001).

II. První exil a návrat do Koreje

Jelikož si tato práce neklade za cíl stát se vyčerpávající biografií Sŏ Čä-pchila, zmíním v kapitole pojednávající o jeho prvním pobytu ve Spojených státech pouze ty skutečnosti, které podle mého názoru Sŏ Čä-pchila zásadním způsobem ovlivnily při jeho pozdějším působení, a to nejen v Koreji.

2.1 Zklamání v Japonsku

Sŏ Čä-pchilova cesta do Ameriky vedla přes Japonsko, kam uprchla malá skupina reformátorů po neúspěšném pokusu o převrat v prosinci 1884. Japonsko ovšem exulanty přijalo více než vlažně a ti nakonec – až na Kim Ok-kjuna, který měl několik přátel mezi vlivnými Japonci – přežili jen díky pomoci amerických misionářů.⁸¹

Jak už bylo řečeno výše, krom ostatního viděl Sŏ Čä-pchil příčinu neúspěchu prosincových událostí roku 1884 také v naivitě, s jakou reformátoři hledali podporu pro svůj plán u japonské vlády. A právě v Japonsku došel Sŏ Čä-pchil k závěru, že tato naivita pramenila z nedostatečného vzdělání, respektive jeho po staletí prakticky neměnné podoby.⁸²

Vidina možnosti získat moderní vzdělání, společně se zklamáním z korejského lidu a nepřátelského přijetí ze strany Japonska, vedla Sŏ Čä-pchila k rozhodnutí opustit Východ a hledat nový život ve Spojených státech.⁸³

⁸¹ Tím, u něhož našel útočiště Sŏ Čä-pchil, byl reverend Henry Loomis, který se chystal do Koreje. Sŏ Čä-pchil učil Loomise korejsky, a ten jeho na oplátku zase anglicky. Podrobněji Liem, Ch.: op. cit., str. 96.

⁸² Otázka vzdělávání a potřeba reform v této oblasti později tvoří jeden z hlavních bodů, na které Sŏ Čä-pchil v druhé polovině 90. letech 19. stol. soustředí své úsilí při dvouletém pobytu v Koreji.

⁸³ Jaisohn, P.: op. cit., str. 23. Korejští „pokrokoví“ totiž čekali, že je Japonci přivítají jako hrdiny a vojensky jim budou nápomocni v jejich plánu se co nejdříve do Koreje vrátit a pokračovat v reformních snahách. Že se jednalo o očekávání naivní, muselo být reformátorům jasné po návštěvě u japonského ministra zahraničí Inoueho, který je zpočátku nechtěl ani přijmout. Na té jim bylo stroze sděleno, že další pomoc reformátorům by pro Japonsko znamenala vstoupit do války s Čínou, na kterou ovšem není připraveno. Na toto odmítnutí údajně Sŏ Čä-pchil rozhořčeně reagoval slovy: *Co je tohle za chování samuraje vůči samurajovi? Důvěřovali jsme vám, a vy nás teď zrazujete a opouštíte. Mám vás dost. Půjdu tam, kde lidé stojí při sobě a jednají spolu čestně. Odjedu do Spojených států.* McKenzie, F. A.: op. cit., str. 39–40. Stejnou pasáž citují publikace Chandra, V.

Během následujících měsíců strávených v Japonsku se Sō Kwang-bōmovi a Pak Jōng-hjoovi, kteří se rozhodli odcestovat do USA společně se Sō Čä-pchilem, podařilo prodejem vlastnoručně zhotovených kaligrafických děl vydělat dostatek peněz na cestu⁸⁴ a do Spojených států trojice reformátorů odcestovala v dubnu 1885, tedy po pěti měsících japonského exilu.

2.2 Studium a život v USA

První rok ve Státech, strávený v San Francisku⁸⁵, byl pro Sō Čä-pchila vyplněn prací a večerním studiem angličtiny v kurzech, které pořádala YMCA. Ve snaze o ještě rychlejší osvojení si anglického jazyka navštěvoval Sō Čä-pchil také různá křesťanská setkání a věnoval se studiu bible.⁸⁶

V San Francisku Sō Čä-pchila – v té době již horlivého člena presbyteriánské církve – jeho přítel na jaře 1886 představil J. W. Hollenbackovi⁸⁷, který zde byl na

(1988), str. 86; Oh, S. E.: op. cit., str. 10. V anglickém originále je u obou výroků použito slovo „America“, protože je ale jasné, že měl Sō Čä-pchil na mysli Spojené státy americké, a ne celý kontinent, přikláním se k této variantě překladu (na některých místech dále jen jako Státy či USA).

⁸⁴ Podle Liema se Sō Čä-pchil domníval, že za Sō Kwang-bōmovým a Pak Jōng-hjoovým relativním úspěchem jakožto kaligrafů byl zájem Japonců o díla slavných Korejců, ovšem více pravděpodobné se jeví vysvětlení, které nabízí samotný Liem: japonský ministr zahraničí Inoue – usilující o to, aby reformátoři co nejdříve opustili Japonsko – k nákupu kaligrafických svitků přiměl své přátele (Liem, Ch.: op. cit., str. 98). Zatímco se Sō Kwang-bōm a Pak Jōng-hjo věnovali shánění peněz na cestu, soustředil se Sō Čä-pchil na studium angličtiny, aby byl alespoň jeden z trojice schopn základní komunikace v USA.

⁸⁵ Byli to američtí misionáři působící v Japonsku, kdo reformátorům poradil, aby si za cíl své cesty zvolili právě toto město. Kromě kontaktů na své přátele v San Francisku misionáři korejskou trojici vybavili také doporučujícími dopisy. I tak se však reformátoři potýkali v USA s vážnými finančními problémy a zanedlouho zůstal Sō Čä-pchil v San Francisku sám – Sō Kwang-bōm přijal pozvání od bratra misionáře H. Underwooda a odjel do New Yorku, Pak Jōng-hjo – zklamán obtížností života v USA – se vrátil zpět do Japonska, „kde lidé zacházejí s princem, jak se patří“ (Liem, Ch.: op. cit., str. 101). Pak Jōng-hjo byl totiž zetěm krále Čchōldžonga (po skončení vlády tohoto panovníka byl na trůn dosazen nezletilý Kodžong), mezi reformátory tedy patřil k nejurozenějším.

⁸⁶ Více k Sō Čä-pchilově životě v San Francisku *ibid.*, str. 99–104; Jaisohn, P.: op. cit., str. 23. Ačkoliv se s křesťanstvím seznámil již dříve prostřednictvím misionářů, se kterými se „pokrokoví“ stýkali v Koreji a Japonsku, oddaným křesťanem se Sō Čä-pchil stal až během svého prvního roku v USA.

⁸⁷ John Welles Hollenback (1827–1923) se narodil ve vážené rodině v severovýchodní Pensylvánii. Tento činorodý muž byl vedle mnohého dalšího ředitelem několika spolků, bank, jedné z poboček YMCA a členem městské rady v místě svého bydliště, pensylvánském městě Wilkes-Barre. Významná je také jeho charitativní činnost, je považován za jednoho z význačných filantropů té doby. Podrobněji např. <http://rdk1.com/rdkone/JohnWellesHollenback.html>.

dovolené. Tento zámožný, vlivný muž se po setkání se Sō Čä-pchilem rozhodl zajistit mu příslušné vzdělání, aby se následně mohl Sō Čä-pchil vrátit do Koreje jako protestantský misionář.

Hollenbackova finanční pomoc umožnila Sō Čä-pchilovi začít studovat na Akademii Harryho Hillmana v pensylvánském Wilkes-Barre. Výukové metody, se kterými se zde setkal, založené hlavně na diskuzích, kterých se studenti aktivně účastnili, a na četbě dalších, s látkou sekundárně souvisejících textů, udělaly na Sō Čä-pchila hluboký dojem.⁸⁸ Během dvou let Sō Čä-pchil akademii úspěšně absolvoval a jeho další kroky měly vést do teologického semináře, konkrétně na Princetonské univerzitě. Ovšem ještě před započítím tohoto studia Hollenback požadoval, aby mu Sō Čä-pchil písemně slíbil, že se po jeho dokončení skutečně vrátí do Koreje za účelem misionářské činnosti pro presbyteriánskou církev, ke které se Hollenback hlásil.⁸⁹ Po pečlivém zvážení se však Sō Čä-pchil rozhodl nabídku odmítnout, a tak se další Hollenbackova finanční pomoc nedala čekat.⁹⁰

I přes finanční obtíže však nakonec Sō Čä-pchil v roce 1892 úspěšně ukončil lékařské studium na George Washington University (tehdy pod názvem Columbian University) a stal se tak prvním Korejcem, který v USA (a potažmo i na Západě) získal vysokoškolský diplom.⁹¹ To ovšem není jediné prvenství, kterého Sō Čä-pchil

⁸⁸ K Sō Čä-pchilově prvnímu skutečnému studiu v USA kromě Liema (str. 108–109) také 이택휘 et al.: op. cit., str. 17; 인간 송재 서재필: op. cit., str. 83. Podle O Se-unga se Sō Čä-pchil dozvěděl o tragickém osudu své rodiny v Koreji právě v této době, tedy během studií na Akademii Harryho Hillmana (Oh, S. E.: op. cit., str. 12).

⁸⁹ To, že za Hollenbackovým rozhodnutím podporovat mladého korejského imigranta nestála čistě jenom jeho filantropická povaha, je zřejmé z výroku, který pronesl při domlouvání podmínek písemné úmluvy: „Měj na paměti, že se z mojí strany nejedná o žádnou charitu ale výhradně o obchodní transakci.“ Viz Liem, Ch.: op. cit., str. 112.

⁹⁰ Hollenbackův návrh Sō Čä-pchil odmítl ze dvou důvodů: jednak si nebyl jistý, že by z něho byl dobrý misionář, jednak nedokázal vzhledem k okolnostem panujícím v zemi v době jeho útěku odhadnout, zda se bude moci do Koreje vůbec vrátit. Jaisohn, P.: op. cit., str. 23–24. Podrobněji Liem, Ch.: op. cit., str. 111–112.

⁹¹ Tuto informaci uvádí Andrej Laňkov (anglizovaná verze jeho příjmení nenese měkčení) ve svém článku (Andrei Lankov: Seo Jae-pil: pioneering reformer, independence fighter – článek dostupný na internetové adrese http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2012/04/363_101797.html). Zároveň byl Sō Čä-pchil prvním Korejcem, který dosáhl v USA (a tedy i na Západě) na titul doktora medicíny (na tomto faktu se shoduje většina autorů Sō Čä-pchilových biografií).

v Americe dosáhl – zároveň je také prvním Korejcem, který obdržel americké občanství.⁹²

Po studiích nastoupil Sō Čä-pchil na praxi do Garfield Hospital a po jejím ukončení si otevřel vlastní ordinaci. Ve své vlastní praxi se Sō Čä-pchil zabýval patologií.

Za zmínku také stojí, že se Sō Čä-pchil v USA oženil, a to s Muriel Armstrongovou⁹³, později spolu měli dvě dcery.

2.3 Korea v letech 1884–1895

Za dobu, během níž Sō Čä-pchil v USA usiloval o moderní vzdělání a následně se věnoval vlastní lékařské praxi, se situace v Koreji sice změnila natolik, že umožnila pozdější Sō Čä-pchilův návrat do vlasti, ovšem na druhou stranu události let 1884–1895 také výraznou měrou přispěly k následnému naplnění

⁹² V této souvislosti se setkáváme se dvěma různými časovými údaji: rok 1888 – např. Liemova biografie, předmluva knihy *My Days in Korea*, publikace O Se-ŭnga a také článek 유영익: 3·1 운동 후 서재필과 이승만의 신대한(新大韓) 건국 구상. In: 한국논단 Vol. 166 (2003), str. 87–109, str. 88 – či 1890 (toto datum často uvádějí korejské internetové zdroje, např. Sō Čä-pchilova biografie na stránkách Korean American Foundation (http://www.sasa-judges.com/kafusa/home/bbs/board.php?bo_table=FreeBoard&wr_id=18) či biografie na <http://www.koreamonitor.net/bullinfo.cfm?upc code=BGB11488C6-E&category=culture>. A. Laňkov však ve svém článku označuje Sō Čä-pchilovo prvenství při získání amerického občanství za nejasné. Důvodem, proč jinak velmi vlastenecky orientovaný Sō Čä-pchil o americké občanství usiloval, byla možná diplomatická ochrana, kterou by mu v případě jeho návratu do Koreje občanství USA zajišťovalo (Liem, Ch.: op. cit., str. 110). Na tuto skutečnost naráží Jun Čchi-ho (k jeho postavě viz dále), se kterým Sō Čä-pchil úzce spolupracoval při svém pobytu v Koreji v letech 1896–1898: „Jak mladé, tak i staré členy vlády [Sō Čä-pchil] napomínal jako špatně vychované děti. Ti [ministři] Sō Čä-pchilovo chování považovali za nezdvořilé, protože ale byl pod ochranou Spojených států, nemohli své rozhořčení [otevřeně] vyjádřit.“ Viz zápis v Jun Čchi-hoově deníku ze srpna 1897 (이택희 et al.: op. cit., str. 174). To, že Sō Čä-pchil dokázal získat občanství USA, je v dané době dost neobvyklé, neboť tehdejší politika USA nedovolovala příslušníkům tzv. mongoloidní rasy stát se zákonně americkými občany. Možné vysvětlení ale nabízí údaj ze sčítání lidu z roku 1920: Sō Čä-pchil je zde evidován sice jako osoba korejského původu, ovšem zároveň je veden jako běloch – viz http://www.gwu.edu/~magazine/archive/2007_fall/docs/feature_asia.html

⁹³ Muriel Josephine Armstrongová (1877–1941, datum narození uvedené na <http://ko.wikipedia.org/wiki/서재필> se nepodařilo ověřit) byla dcerou George Buchanana Armstronga (významné postavy v dějinách americké železniční pošty – podrobněji k jeho osobě <http://npm.si.edu/RMS/history/1864-1875.html>), jenž byl bratrancem Jamese Buchanana, 15. prezidenta USA. Podle A. Laňkova získal Sō Čä-pchil sňatkem s Muriel Armstrongovou další prvenství: první Korejec, který se oženil s Američankou. Hjun Pong-hak, autor Sō Čä-pchilovy biografie pro Nadaci Philipa Jaisohna (The Philip Jaisohn Memorial Foundation), dokonce tvrdí, že byl Sō Čä-pchil prvním Korejcem, který se oženil s běloškou (viz <http://jaisohn.org>).

tragického osudu celé země v podobě japonského protektorátu, završeného anexí Koreje.⁹⁴

Jelikož podrobné historické vyličení politického a společenského dění v Koreji po dobu Sō Čä-pchilovy nepřítomnosti přesahuje možnosti této práce, omezím se na tomto místě pouze na stručný popis těch událostí, které zásadním způsobem utvářely a ovlivňovaly charakter doby, ve které se Sō Čä-pchil znovu objevuje v Koreji.

Jak již bylo řečeno v předchozí části této práce, pro období následujícím po neúspěšném převratu v roce 1884 jsou příznačné snahy Číny o posílení jejího vlivu na poloostrově, kterým otřásla japonská intervence spojená s událostmi okolo převratu. Vedle záležitostí uvnitř státu Čína také pečlivě dohlížela na mezinárodní politiku Koreje.

V obavě z hrozby, kterou pro Čínu nově představovalo Rusko⁹⁵, podnikl Li Chung-čang několik kroků. Mezi ně patřila repatriace Tāwōnguna, který symbolizoval nepřátelský postoj vůči Západu, a jmenování Jüan Š'-kchaje⁹⁶ „generálním rezidentem v Koreji pro diplomatické a obchodní vztahy“.⁹⁷

Období Jüan Š'-kchajova působení z ekonomického pohledu pro Koreu znamenalo posílení obchodu s Čínou na úkor obchodu s Japonskem⁹⁸ a stále rostoucí

⁹⁴ Pro úplnost uvádím, že Japonsko vyhlásilo protektorát nad Koreou v roce 1905, k anexi došlo v roce 1910. Podrobný popis těchto pro Koreu mezních událostí poskytují příslušné kapitoly v pracích zabývajících se moderními korejskými dějinami (viz bibliografie) – v této práci, vzhledem k jejímu zaměření, protektorát a pozdější anexi pouze zmiňuji.

⁹⁵ Rusko-korejská smlouva byla uzavřena roku 1884, intenzivní vztah začaly obě země navazovat od roku 1885. Historií rusko-korejských vztahů v 80. letech 19. století se souhrnně zabývá Sin Sŭng-gwōnova práce, viz Seung, Kwon-Synn [Sin Sŭng-gwōn]: *The Russo-Korean Relations in the 1880s*. In: *Korea Journal* Vol. 20/9 (1980), str. 26–39; k ruskému počínání bezprostředně po uzavření Tiencinské dohody Deuchler, M.: op. cit., str. 214–216.

⁹⁶ Jüan Š'-kchaj (1859–1916), poslední ministerský předseda dynastie Čching, později se stal druhým prezidentem Čínské republiky, následně zavedl vojenskou diktaturu a prohlásil se císařem (podrobněji např. http://www.encyclopedia.com/topic/Yuan_Shih-kai.aspx). V Koreji působil Jüan Š'-kchaj v letech 1885–1895.

⁹⁷ Eckert, C. J.: op. cit., str. 156; anglický název této funkce: Director-General Resident in Korea of Diplomatic and Commercial Relations – viz Chandra, V. (1988), str. 52; Lee, Ki-baik: op. cit., str. 279.

⁹⁸ Viz tabulka srovnávající objem dovezeného zboží z obou zemí v roce 1885 a 1892 (Sohn, P. et al.: op. cit., str. 207).

státní dluh, za kterým kromě vysokých půjček (poskytovaných zejména Čínou)⁹⁹ stálo také nevýhodné hospodaření s koncesemi.¹⁰⁰

Špatná ekonomická situace a přetrvávající nešvary státní správy jako korupce, nespravedlivé dosazování do úřadů a zlovůle místních úředníků vedly počátkem 90. let k řadě nepokojů v zemi, jež vyvrcholily v roce 1894 rolnickou vzpourou, šířící se z provincie Čolla. Tyto události vešly do korejských dějin jako povstání rolnické armády tonghak (동학 농민 운동, 東學農民運動, tonghak nongmin undong).¹⁰¹

V nastalé situaci se dvůr, který stále ovládali Minové, stejně jako při převratu roku kapsin obrátil se žádostí o vojenskou pomoc na Čínu, která ochotně vyhověla. Na tento krok Japonsko, které uzavřením Tiencinské dohody získalo v korejské otázce rovnocenné postavení s Čínou, odpovědělo akcí stejného charakteru, tedy vysláním svých vojsk do Koreje.

Stav, kdy byla na korejském území přítomna jejich vojska, vedl k nevyhnutelnému střetu mezi oběma mocnostmi, známém jako čínsko-japonská válka.¹⁰²

⁹⁹ Prostředky z první ze série zahraničních půjček, kterou v tomto případě poskytla Čína, padly na zřízení telegrafního vedení mezi Söulem a Pusanem. Finanční prostředky zapůjčené Koreji byly součástí čínské snahy o to, aby na ní byla Korea pokud možno co nejvíce závislá – za stejným účelem Čína později zmařila korejský záměr půjčit si od Francie a USA a peníze zapůjčila sama (Kim, C. I. E., Kim, H.: op. cit., str. 68–69).

¹⁰⁰ I Ki-bäk mluví doslova o „boji o korejské koncese“, vrcholícím v období 1896–1898. Výčet koncesí, které Korea udělila cizím mocnostem v letech 1883–1898, viz Lee, Ki-baik: op. cit., str. 301, blíže k této otázce také Chandra, V. (1988), str. 53–54.

¹⁰¹ Ideologicky a organizačně bylo toto povstání zaštitěno tzv. „východním učením“ (동학, 東學, tonghak), jehož zakladatelem byl Čchö Če-u (최제우, 1824–1864), který začal svou nauku šířit od roku 1860. Jednalo se o synkrezi zásad buddhistických, taoistických i konfuciánských, kterou – ač se proti němu Čchö Če-uova nauka primárně vymezovala – doplňovaly prvky převzaté z křesťanství, stejně tak se v něm ale objevovaly i motivy šamanské. Učení kladlo důraz na rovnost lidí bez rozlišení sociálního postavení či pohlaví, zdůrazňovalo posílení národní identity jako protiváhy pronikání západních sil do oblasti východní Asie a také se orientovalo na zlepšení životních podmínek vesnického obyvatelstva – z tohoto důvodu se ujímalo zejména v oblastech mimo hlavní město. K podrobnější charakteristice „východního učení“ např. Lee, Sang Taek: Religion and Social Formation in Korea: Minjung and Millenarianism. Berlin, Mouton de Gruyter 1996, str. 105–120; vztah mezi hnutím tonghak a rolnickým povstáním roku 1894 viz Shin, Yong-ha: Conjunction of Tonghak and the Peasant War of 1894. In: Korea Journal Vol. 34/4 (1994), str. 59–75; požadavky a reformy tonghaků viz Lee, P. H.: op. cit., str. 366–369. Další vybrané práce k tématu viz oddíl bibliografie „Hnutí tonghak a povstání roku 1894“.

¹⁰² Tato válka, ve které zvítězilo Japonsko, vypukla v červenci 1894 a ukončila ji tzv. Šimonosecká mírová smlouva podepsaná v dubnu 1895. Podrobně k tématu čínsko-japonské války např. Paine, S. C. M.: The Sino-Japanese War of 1894-1895: Perceptions, Power and Primacy. Cambridge, Cambridge University Press 2006; vzájemnému vztahu mezi čínsko-japonskou válkou

Období od vypuknutí čínsko-japonské války až do počátku roku 1896 je v Koreji spjato s reformami, které pod záštitou Japonska uskutečňovala korejská vláda, v této chvíli již složená z projaponsky orientovaných úředníků. Změny, označované jako reformy roku 1894 (též jako reformy roku kabo, 갑오개혁, 甲午改革, kabo kähjök, či také 갑오경장, 甲午更張, kabo kjöngdžang), byly formulovány velmi podobně jako požadavky „pokrokových“ z roku 1884.¹⁰³

Během turbulentního období reforem došlo také k zavraždění královny Min Japonci.¹⁰⁴

2.4 Sō Čä-pchilův návrat do Koreje

Několik měsíců po vypuknutí čínsko-japonské války začalo Japonsko – jisto si svým vítězstvím – povolávat čelní představitele současné i dřívější korejské politické scény, kteří byli považováni za projaponsky orientované. S návrhem, aby se stal ministrem zahraničních věcí, byl japonskou stranou osloven i Sō Čä-pchil; ten však tuto nabídku odmítl. Důvodem mu nebyly obavy o vlastní bezpečnost (výnosem

a rolnickým povstáním je věnován článek Cho, Jae-gon: The Connection of the Sino-Japanese War and the Peasant War of 1894. In: Korea Journal Vol. 34/4 (1994), str. 45–58.

¹⁰³ Mezi hlavní body reforem kabo patřily jak změny v uspořádání státní i místní správy (na úrovni politického uspořádání státu se jednalo o snahu přetvoření v konstituční monarchii), tak také reforma sociálního a vzdělávacího systému. Podrobněji Kim, Jinhee: Korean Drama under Japanese Occupation: Plays by Ch'i-jin Yu and Man-sik Ch'ae. USA, Homa & Seka Books 2004, str. 8–9; Eckert, C. J.: op. cit., str. 165–166; reformní edikt viz Lee, P. H.: op. cit., str. 381–384. Ačkoliv se jednalo o změny pro Koreu potřebné, nebudily u obyvatelstva přílišné nadšení – P. H. Lee příčinu tohoto odporu spatřuje ve skutečnosti, že byly reformní výnosy vyhlašovány pod záštitou cizí moci, kterou navíc bylo Japonsko, odvěký nepřítel Koreje. Vedle toho se některé reformy také dotýkaly ve společnosti pevně zakořeněných zvyků, jakými byly např. rané sňatky či tradiční způsob oblékání a podoba mužských účesů (tedy dlouhé vlasy spletené do drdolu). Nařízení o stříhání těchto tradičních drdolů a nevoli, kterou vzbudilo (včetně oficiálních protestů), věnuje ve své publikaci Bishop celou kapitolu (Bishop, I. B.: op. cit., str. 359–370); k téže problematice také např. Kim, Djun Kil: The History of Korea. Westport, Greenwood Press 2005, str. 113–114.

¹⁰⁴ Protijaponsky orientovaná a stále vlivná frakce kolem královny se totiž v rámci hledání protiváhy Japonsku zaměřila na rozvíjení vztahů s Ruskem. Japonsko, jehož pozici v Koreji toto počínání ohrožovalo, se na podzim roku 1895 rozhodlo pro radikální řešení nastalé situace, kterým bylo zavraždění královny Min. Blíže k této události McKenzie, F. A.: op. cit., str. 49–59; Kang, Jae-eun, Lee, Suzanne (překlad): The Land of Scholars: Two Thousand Years of Korean Confucianism. Paramus, Homa & Sekey Books 2006, str. 486–488; Cummins, Joseph: History's Great Untold Stories: Obscure Events of Lasting Importance. Sydney, Murdoch Books 2006, str. 267. Nový pohled na zavraždění královny Min nabízí ve svém článku Kim Young-Soo, viz Kim, Young-Soo: Two Perspectives on the 1895 Assassination of Queen Min. In: Korea Journal Vol. 48/2 (2008), str. 160–185.

krále Kodžonga mu byla účast v pokusu o převrat v roce 1884 prominuta, navíc měl Sŏ Čä-pchil v té době již americké občanství), nýbrž jeho přání vrátit se do Koreje jako soukromá osoba.

Sŏ Čä-pchilovo váhání ukončilo až setkání s Pak Jŏng-hjoem ve Washingtonu na podzim roku 1895. Sŏ Čä-pchilův dávný přítel zastával v Japonci podporované korejské vládě post ministra vnitra, ovšem v obavách o vlastní život z Koreje uprchl.¹⁰⁵ Sŏ Čä-pchil později ke svému rozhodnutí vrátit se do Koreje uvedl: *Když jsem slyšel od Pak Jŏng-hjoa o podmínkách [panujících] v mojí zemi, uvědomil jsem si, že se mi naskýtá dobrá příležitost pro to, abych se pokusil vykonat pro národ něco významného. Uvědomil jsem si, že se ke mně vrátila jedinečná příležitost uvést do praxe ideály svobody a nezávislosti, které jsem tak dlouho a hluboce ctil ve Spojených státech.*¹⁰⁶

Po setkání s Pak Jŏng-hjoem zavřel Sŏ Čä-pchil svoji ordinaci a v prosinci 1895 se – doprovázen manželkou – vydal na cestu do Koreje (lodí přes Havaj a Japonsko), kam podle vlastních slov dorazil 1. ledna 1896.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Pak Jŏng-hjo se při vykonávání své funkce ocitl v situaci, kdy mu hrozilo nebezpečí jak ze strany kliky kolem královny Min (tou byl podezříván z účasti na údajném spiknutí proti Kodžongovi, na jehož konci mělo stát jeho sesazení), tak i ze strany samotných Japonců, nespokojených s jeho působením (podrobněji Liem, Ch.: op. cit., str. 124 a Jaisohn, P.: op. cit., str. 25).

¹⁰⁶ Chandra, V. (1988), str. 88.

¹⁰⁷ Jaisohn, P.: op. cit., str. 26.

III. Sō Čä-pchilova činnost v Koreji v letech 1896–1898

Z pohledu politické situace je v Koreji pro dobu kolem Sō Čä-pchilova příjezdu charakteristická výrazná polarizace politické scény se zastánci projaponské politiky na jedné straně a proruský orientovanými příslušníky politické elity na straně druhé.

Jelikož by ale rozbor politického dění v bouřlivém období let 1896–1898 vyžadoval samostatnou práci, zmíním v následujících kapitolách pouze události z pohledu této práce neopomenutelné, přičemž si za cíl nekladu jejich vyčerpávající popis ani analýzu. Stejně tak není cílem ani v možnostech této práce v plné šíři obsáhnout problematiku obou orgánů (tedy Novin nezávislosti a Klubu nezávislosti), se kterými je úzce spojena Sō Čä-pchilova činnost v Koreji v této době.

Vedle rozboru Sō Čä-pchilových reformních aktivit během jeho dvouletého pobytu v Koreji zmíní jedna z podkapitol také odpor, který mezi představiteli konzervativní politické elity jeho názory a reformní návrhy vyvolaly. Tento nesouhlas nejlépe dokumentuje spor, který se nedlouho po Sō Čä-pchilově příjezdu rozhořel mezi ním a tehdeším ministrem školství Sin Ki-sōnem.

3.1 Noviny nezávislosti a Klub nezávislosti

Po příjezdu do Koreje Sō Čä-pchil znovu odmítl nabídku na post ministra zahraničí, a to z důvodu kontroly ze strany Japonska, pod kterou byla korejská vláda prostřednictvím nového ministra zahraničí pro Koreu.¹⁰⁸ Později Sō Čä-pchil zastával funkci poradce v Radě vlády (중추원, 中樞院, Čungčchuwōn)¹⁰⁹, ovšem

¹⁰⁸ Tím byl po zavraždění královny Min v roce 1895 jmenován Komura Jutarō (1855–1911, jeho stručná biografie viz např. Anderson, Joseph L.: *Enter a Samurai: Kawakami Otojirō and Japanese Theatre in the West*, Volume 1. Tuscon, Wheatmark 2011, str. 309). K japonskému doзору nad státními záležitostmi Koreje v době jeho příjezdu Sō Čä-pchil říká: *I když byla Korea formálně nezávislá, vládu kontroloval Komura. Ve skutečnosti zde – kromě toho, že Komura nahradil Jūan Š'-kchaje – nedošlo k žádné změně.* Jaisohn, P.: op. cit., str. 26.

¹⁰⁹ Doslova „Ústřední rada“, v anglicky psaných zdrojích jako Privy Council (v Dějinách Koreje jako Osobní rada). Tento původně poradní orgán byl vytvořen v roce 1895 během reformu kabo za účelem lepší kontroly vlády – přes tuto instituci měly procházet všechny vládou navržené zákony a nařízení, postupem času se však stala, jak říká Sin Jong-ha, „skladištěm kariéristů“, viz Sin, Yong-ha: *Social Philosophy of Tongnip Hyophoe*. In: *Korea Journal* Vol. 14/3 (1974), str. 21–31, str. 27; Chandra mluví o prostředku, kterým se lidé buďto posouvali směrem k vysokým pozicím, či zde

organizací, s níž je jeho působení v Koreji v letech 1896–1898 neodmyslitelně spjato, je Klub nezávislosti (독립협회, 獨立協會, Tongnip hjöphö, doslova Společnost nezávislosti, dále také jen jako Klub), jehož byl Sö Čä-pchil zakladatelem (oficiálním dnem zaležení této společnosti je 2. červenec 1896).¹¹⁰

Ještě před samotným založením Klubu nezávislosti začal Sö Čä-pchil tři měsíce po svém příjezdu společně s proreformně orientovaným Jun Čchi-hoem¹¹¹

naopak končili úředníci, kteří byli ze svých postů odvoláni, viz Chandra, V. (1988), str. 185. Jedním z klíčových bodů programu Klubu nezávislosti se později stalo přetvoření tohoto orgánu v Národní shromáždění (podrobněji dále).

¹¹⁰ Ani po svém příjezdu do Koreje neměl Sö Čä-pchil v úmyslu se angažovat v domácím politickém a společenském dění z pozice vládního činitele – lze se tedy domnívat, že funkci poradce v Radě vlády přijal hlavně z důvodů finančních (jeho roční plat byl srovnatelný s platem člena vlády, především se mu ale díky této funkci podařilo získat peněžní příspěvek v dostatečné výši pro pozdější založení Novin nezávislosti, viz Liem, Ch.: op. cit., str. 133). Kromě peněžních výhod tato pozice Sö Čä-pchilovi také umožňovala přístup do nejvyšších politických i společenských kruhů s možností navázat důležité kontakty. Z pohledu Jun Čchi-hoa (viz níže) přinášelo Sö Čä-pchilovi uzavření tohoto finančně velmi výhodného kontraktu možnost svobody, kdy „nemusel podlézat úředníkům za účelem získání jejich [finanční] přízně“ (viz úryvek z Jun Čchi-hoova deníku v 이택회 et al.: op. cit., str. 175). Sö Čä-pchil se smluvně zavázal tuto funkci vykonávat po dobu deseti let, ovšem již po dvou letech se rozhodl pro návrat do USA. I tak mu ale byla vyplacena původní suma, na kterou byl kontrakt uzavřen – tento krok korejské vlády byl součástí kampaně za Sö Čä-pchilovo vypuzení ze země, blíže Chandra, V. (1988), str. 169–170. Finanční příspěvek (stejně jako místo poradce v Radě vlády) pomohl Sö Čä-pchilovi získat projaponsky a proreformně orientovaný Ju Kil-džun (유길준, 1856–1914), zastávající v období reformy různé vládní funkce – blíže je specifikuje Breuker, Remco E. (ed.): *Korea in the Middle: Korean Studies and Area Studies*. Leiden, CNWS Publications 2007, str. 69. Stejná publikace se na str. 67–96 věnuje Ju Kil-džunově pojednání Söju kjönmun (서유견문, 西遊見聞, Postřehy z cesty po Západě), jež je prvním literárním dílem psaným v tzv. smíšeném stylu (tj. používá čínské znaky v kombinaci s písmem korejským a korejskou větnou strukturou, viz také Pucek, Vladimír, Bušková, Marta: *Jazyková politika v Koreji*. Praha, Nakladatelství Karolinum 2000, str. 80).

¹¹¹ Jun Čchi-ho (윤치호, 尹致昊, 1865–1945), vedle Sö Čä-pchila další klíčová postava v historii Klubu nezávislosti. Stejně jako Sö Čä-pchil i Jun Čchi-ho, taktéž pocházející z prominentní jangbanské rodiny, studoval v první polovině 80. let 19. století v Japonsku, později pokračoval ve studiu v Šanghaji a v USA. Po svém návratu do Koreje v roce 1894 byl tento oddaný protestant většinu času členem vlády a až do anexy se angažoval v osvícenském hnutí, přičemž zastával významné funkce ve státní správě (náležely mu posty ministra školství, poté ministra zahraničí). Po anexi se ještě aktivněji angažoval v boji za korejskou nezávislost a po vyhlášení protektorátu zaujal přísně protijaponský postoj. Poté, co byl obviněn ze spiknutí proti japonskému generálnímu guvernérovi Teraučimu, byl několik let vězněn. Po propuštění však přešel na japonskou stranu a stal se členem mnoha projaponsky orientovaných sdružení. Zemřel po osvobození Koreje v roce 1945, a ačkoliv pro to neexistují jasné důkazy, většina autorů jeho biografii se přiklání k závěru, že spáchal sebevraždu. Podrobněji k postavě Jun Čchi-hoa s důrazem na jeho myšlenky Chandra, V. (1988), str. 89–96. Práce Sim Hjön-njö – Shim, Hyun-Nyo: Yun Ch'i-ho and the Independence Club. In: *Korea Journal* Vol. 30/10 (1990), str. 27–43 – poskytuje přehledné shrnutí Jun Čchi-hoovy činnosti spojené s Klubem nezávislosti, na druhé straně se však (pod dojmem Jun Čchi-hoovy nedoceněnosti) až příliš násilně snaží dokázat, že ve srovnání se Sö Čä-pchilem byla jeho postava pro vydávání Novin nezávislosti a vytváření hlavních projektů Klubu důležitější a že je Sö Čä-pchilova role v událostech kolem Klubu až příliš přeceňována. Ačkoliv později Jun Čchi-ho v soukromí kritizoval Sö Čä-pchilův opětovný návrat do USA – blíže Chandra, V. (1988), str. 170 – hodnotí ve svých deníkových zápiscích Sö Čä-pchila kladně: „Sö Čä-pchil je muž plný ambicí, který rád [věci] řídí. Byl to energický, rozhodný

vydávat Noviny nezávislosti (독립신문, 獨立新聞, Tongnip sinmun), jejichž první číslo spatřilo světlo světa 7. dubna 1896.¹¹²

Z úvodníku prvního vydání Tongnip sinmun, jehož je Sō Čä-pchil autorem, jsou zřejmé hlavní cíle těchto novin: stát se apolitickým spojníkem mezi lidem a vládou a za přísného dodržování nestrannosti dohlížet na konání státních úředníků a informovat o proviněních každého bez ohledu na jeho úřední hodnost či společenské postavení (*Nejsme zaujatí, ani spjati s žádnou politickou stranou, nečiníme rozdíl mezi vysoko a nízko postavenými, na všechny pohlížíme jako na obyvatele Koreje. ... Lid budeme zpravovat o tom, co se děje ve vládě, a vládu uvědomíme o tom, jak žije lid. ... Pokud se dozvíme o zkorumpovaných úřednících, budeme o jejich chování veřejnost informovat...*). Vedle dění na domácí scéně se tyto noviny zavázaly sledovat také situaci ve světě a informovat o ní.¹¹³

Ačkoliv měl Klub svůj vlastní tiskový orgán, kterým byl Bulletin Klubu nezávislosti Velké (říše) Čosŏn (대조선독립협회회보, 大朝鮮獨立協會會報, Tā Čosŏn Tongnip hjoŏphö höbo, anglický název The Chosun)¹¹⁴, brzy se Noviny nezávislosti staly neoficiálním hlasem Klubu.

a bystrý člověk. Jednoznačně byl postavou, na kterou by Korea měla být hrdá.“ (이택휘 et al.: op. cit., str. 174).

¹¹² Samotný název těchto novin (stejně tak Klubu a ostatních projektů, které nesou slovo „tongnip“, tedy „svoboda“) dokládá, za jak důležité považoval Sō Čä-pchil připomenout domácí i zahraniční veřejnosti skutečnost, že je Korea nezávislou a svobodnou zemí – blíže Chandra, Vipán: Leadership and East Asian Modernity: So Chae-p'il (Philip Jaisohn) in a Regional Comparative Perspective. In: 서재필과 그 시대. 서울, 서재필기념회 2003, str. 567–639, str. 626. Noviny se původně skládaly ze tří stran psaných hangŭlem (právě tato korejská část novin nesla název Tongnip sinmun) a jedné strany anglické nazvané The Independent. Později vycházely obě tyto části odděleně, anglická pod názvem Independent. Podrobněji k podobě novin a jejich distribuci Chandra, V. (1988), str. 107–108; Jaisohn, P.: op. cit., str. 28. Noviny zmiňuje také Isabella Bishop (Bishop, I. B.: op. cit., str. 21 a 439–440).

Aby bylo možné rozlišit obě jazykové verze novin, volím v této práci následující označení: Tongnip sinmun (pro korejskou část novin, resp. vydání), Independent (anglická podoba novin), Noviny nezávislosti (v obecném pojetí bez potřeby jazykového rozlišení, dále také jen jako Noviny).

¹¹³ Všechny pasáže úvodníku prvního vydání Tongnip sinmun uvedené v této práci překládám z korejského originálu za pomoci poznámek z přednášky Interpretace klasických textů I (Vladimír Pucek), letní semestr ak. roku 2011/2012. Úvodník se ve své původní podobě nachází např. v publikaci Pucek, V., Bušková M.: op. cit., str. 284. Znění anglické části prvního vydání viz Jaisohn, P.: op. cit., str. 28–29, celá strana je ve své originální podobě dostupná na http://gonews.kinds.or.kr/OLD_NEWS_IMG3/DLD/DLE18960407u00_01.pdf.

¹¹⁴ Tento časopis vycházel od listopadu 1896 do června 1897 – za jeho zánikem stály pravděpodobně finanční potíže Klubu po realizaci nákladných projektů, jakými byly stavba Brány nezávislosti a zřízení

Stejně jako lze Noviny nezávislosti označit za první korejské noviny moderního typu, již zmíněný Klub nezávislosti, založený s Kodžongovým souhlasem v červenci 1896, je považován za první významnou moderní organizaci v Koreji.¹¹⁵

Jelikož je prostor, který mohu v této práci Klubu věnovat, omezen, zmíním stručně pouze hlavní cíle této „první legální politické organizace v Koreji“¹¹⁶, jejíž členská základna čítala ke konci roku 1898 více než čtyři tisíce lidí.¹¹⁷

Klub drtivou většinou svých požadavků reagoval na tehdejší situaci ve státě a měl snahu řešit nejpálčivější problémy, se kterými se obyvatelstvo a potažmo i celá země potýkaly.

Vzhledem k tehdejším okolnostem panujícím v zemi je pochopitelné, že jedním z hlavních úkolů, které si Klub v počátcích své existence vytyčil, bylo pozvednutí národního povědomí, hrdosti a také pocitu vlastní korejské

Síně nezávislosti (viz dále). Na rozdíl od Tongnip sinmun se v Bulletinu netrvalo na důsledném používání hangŭlu, na některých místech autoři článků užívali styl smíšený či pouze čínské znaky. Podrobněji k Bulletinu Chandra, V. (1988), str. 115–116.

¹¹⁵ Ke vzniku Klubu později Sŏ Čä-pchil říká: *Uvědomil jsem si, že skrze pouhé noviny bude obtížné lidu vštípit modernizující ideologii liberalismu a demokracie, a po pečlivé úvaze, kdy jsem došel k názoru, že musím šířit tyto myšlenky prostřednictvím nějakého uskupení a naráz tak získat větší skupinu lidí, jsem založil Klub nezávislosti.* Ibid., str. 110. Ačkoliv mu v představenstvu Klubu formálně příslušela pozice poradce, byl – jak poznamenává Chandra – Sŏ Čä-pchil tím, kdo Klub fakticky řídil. Předsedou byl zvolen An Kjŏng-su (další zvolení činitelé Klubu viz tamtéž, str. 112).

An Kjŏng-su (안경수, 1853–1900) se narodil do rodu Anů z Čuksanu pravděpodobně jako syn konkubíny. Od poloviny 80. let 19. století pobýval povětšinou v Japonsku, kde později působil jako tlumočnický pro korejské vyslanectví v Tokiu (a byl to právě on, kdo z Japonska přivezl západní oblečení a účes), po svém návratu z Japonska se aktivně účastnil reformního hnutí roku kabo jakožto horlivý zastánce reformu. V červenci 1898 byla odhalena jeho účast na připravovaném svržení krále a An Kjŏng-su prchá do Japonska. Odtud se o dva roky později vrací do Koreje, kde je odsouzen k trestu smrti (zdroj: <http://people.aks.ac.kr>).

¹¹⁶ Löwensteinová M., Pucek, V.: op. cit., str. 275.

¹¹⁷ Chandra, V. (1988), str. 122. Stejně jako Noviny nezávislosti hlásaly spravedlivý postoj ke všem bez rozdílu společenského postavení či pohlaví, tak i členství v Klubu bylo přístupné prakticky každému, kdo zaplatil členský příspěvek libovolné výše. Tato politika Klubu měla za následek rychlý nárůst počtu členů – v prosincovém vydání novin z roku 1896 uvádí Sŏ Čä-pchil dva tisíce členů (viz ibid., str. 116; v publikaci 이택휘 et al. jsou na str. 230–231 srovnávány počty jak členů Klubu, tak také prodaných výtisků Novin nezávislosti v roce 1896 a 1898). F. A. McKenziemu pro jeho publikaci poskytl Sŏ Čä-pchil stručné shrnutí doby a okolností, za kterých začal vydávat Noviny nezávislosti a založil Klub nezávislosti – viz McKenzie, F. A.: op. cit., str. 66–70.

nezávislosti.¹¹⁸ Významnou součástí této kampaně byla také snaha o popularizaci korejského písma hangŭl, kterou Sŏ Čä-pchil skrze Tongnip sinmun inicioval.¹¹⁹

Jasnou deklarací národní nezávislosti (a zároveň odmítnutím jakékoliv podřízenosti) bylo povýšení Koreje z království (조선왕국, 朝鮮王國, Čosŏn wangguk) na císařství (대한제국, 大韓帝國, Tahan čeguk, Císařství Velké Koreje). Kampaň za tuto změnu sice probíhala již od roku 1895, ovšem až Klub ji prostřednictvím Novin nezávislosti zpopularizoval natolik, že došlo k jejímu úspěšnému naplnění: 12. října 1897 byl Kodžong korunován císařem (황제, 皇帝, hwangdže).¹²⁰

Pro Sŏ Čä-pchila se Klub nezávislosti i jeho neoficiální tiskový orgán staly prostředky, skrze něž mohl začít uskutečňovat svůj dávný sen: vlastní poznatky

¹¹⁸ V únoru 1896 totiž král Kodžong v obavách o svoji bezpečnost společně s dvorem uprchl na ruské vyslanectví, kde strávil celý rok. Tento krok, který negativně vnímala většina národa, se králi osobně snažil rozmluvit i Sŏ Čä-pchil: *Vaše Veličenstvo, toto je cizí území. Tím, že zde setrváte, ohrožujete jak nezávislost Koreje, tak i trůn. Je Vaší povinností být se svými poddanými, stejně jako je jejich povinností chránit Vás a svoji zemi. Pokud budete plnit svou povinnost, i lid bude konat tu svou. Jedině takto se zachová bezpečnost Vaše i bezpečnost Koreje. Prosím, vraťte se do svého paláce.* Liem, Ch.: op. cit., str. 140. Tato promluva (v lehce odlišné podobě), kterou Sŏ Čä-pchil adresoval Kodžongovi během návštěvy na ruském vyslanectví, je citována také v publikaci Chandra, V. (1988), str. 132. K účelu posílení národní hrdosti a nezávislosti sloužilo nahrazení dvou staveb, které symbolizovaly diplomatické vztahy mezi Koreou a Čínou, projekty navrženými Klubem: na místě, kde stála Brána uvítání a požehnání (영은문, 迎恩門, Jöngünmun) byla vystavěna Brána nezávislosti (독립문, 獨立門, Tongnipmun) – k tomuto počínu Sŏ Čä-pchil skrze Independent uvedl: *Tento oblouk znamená nezávislost nejen na Číně, ale také na Japonsku, Rusku a na všech evropských mocnostech...*, viz Chandra, V. (1988), str. 111. Síně úcty k Číně (모화관, 慕華館, Mohwagwan) byla přestavěna na Síně nezávislosti (독립관, 獨立館, Tongnipgwan). Třetí z plánů, kterým bylo zřízení Parku nezávislosti, zůstal z finančních důvodů nedokončen. Podrobněji ke všem třem projektům Klubu viz ibid., str. 110–114; Liem, Ch.: op. cit., str. 170–175. Veřejné sbírce prostředků na realizaci těchto projektů je věnován článek v Tongnip sinmun ze dne 4. 7. 1896 (jeho přepis v současném korejském pravopise http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196041&year=18960704&title=&content=&GotoPage=1). Blíže k prostředkům, kterými se Klub snažil vzbudit v korejském lidu pocity vlastenectví a vědomí národní nezávislosti vlastní země, také Chandra, Vipin: Sentiment and Ideology in the Nationalism of the Independence Club (1896-1898). In: Korean Studies Vol. 10 (1986), str. 13–34.

¹¹⁹ Již v prvním čísle Tongnip sinmun je jasně deklarován záměr užívat výhradně korejské písmo: *Naše noviny nepoužívají hanmun [klasickou čínštinu], nýbrž pouze naše písmo [국문, kungmun, národní písmo], aby byly srozumitelné všem – jak vysoce postaveným, tak i spodním vrstvám [společenského žebříčku]...* (viz úvodní číslo Tongnip sinmun ze 7. dubna 1896). Vedle toho úvodník upozorňuje na to, že redakce nebude brát v potaz dopisy čtenářů, které budou psány čínskými znaky. Čtení a porozumění textu měly také usnadňovat nově zavedené mezery mezi jednotlivými slovy – tato inovace v korejském pravopise je připisována Sŏ Čä-pchilovi, viz 이택희 et al.: op. cit., str. 249.

¹²⁰ Podrobněji Chandra, V. (1988), str. 132–134 a Schmid, Andre: Korea between empires, 1895-1919. New York, Columbia University Press 2002, str. 73 a dále.

a zkušenosti, nabyté během let strávených v zahraničí, předávat korejskému národu a zároveň je také uvést do praxe v podobě kroků, díky nimž by Korea nastoupila cestu modernizace a rozvoje. Na konci této cesty měla stát – alespoň podle Sŏ Čä-pchilovy vize – nezávislá, moderní Korea, jež by byla rovnocenným partnerem nejen Číně a Japonsku, ale také západním mocnostem, z jejichž strany by Koreji zároveň díky vlastní svrchovanosti a síle nehrozilo žádné nebezpečí.

3.2 Sŏ Čä-pchilovy vize moderní Koreje spojené s jeho působením v Koreji v letech 1896–1898

Ačkoliv lze dobu dvou let, které Sŏ Čä-pchil na sklonku 19. století v Koreji strávil, považovat za relativně krátkou, z pohledu této práce se jedná o období klíčové. Žádnou další fázi Sŏ Čä-pchilovy politické i společenské angažovanosti – pochopitelně i z důvodu jeho pozdější nepřítomnosti v zemi – totiž neprovází podobná snaha o zavedení modernizačních opatření, díky kterým se Korea, byť ve srovnání s Japonskem s jistým zpožděním, měla později zařadit po bok vyspělých států počátku 20. století.¹²¹

Sŏ Čä-pchilovo působení v tomto období v Koreji je nedomyslitelně spjata s Klubem nezávislosti, jehož prostřednictvím měl v úmyslu své ideje uvádět do praxe. Hlavním pramenem, z něhož v této části práce čerpám, mi proto bude neoficiální tiskový orgán Klubu, a to *Noviny nezávislosti* v obou svých jazykových verzích.

Jelikož je však můj přístup k původním vydáním těchto novin omezený, vycházím až na výjimky z pozdějších reprodukcí (v případě korejské verze novin na některých místech se zachováním původního pravopisu), které jsou uvedeny v dílech ostatních autorů.¹²² Cenným zdrojem jsou mi také vybrané články z *Tongnip sinmun* přístupné

¹²¹ Mezi těmito státy – vyjádřeno rétorikou *Tongnip sinmun* – by se „vznešeností, slávou a mocí korejský panovník rovnal anglické královně [Viktorii], ruskému carovi a americkému prezidentovi“ – viz Chandra, V. (1988), str. 148. Celý článek ze dne 27. 2. 1897 dostupný na http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407197027&year=18970227&title=&content=&Gotopage=1.

¹²² V případě, že autor překládá určitou pasáž článku z *Tongnip sinmun* do angličtiny, porovnávám tento překlad s korejskou verzí textu (je-li dostupná) na stránkách Společnosti pro uchovávání odkazu So Čä-pchila (viz dále), přičemž však na prvním místě odkazuji na dílo, ve kterém je daná pasáž uvedena (cituji-li stejnou pasáž nezávisle na autorovi, v jehož díle se též nachází, pak tento fakt – pokud je mi ovšem znám – taktéž zmiňuji). Jelikož výslednou podobu překladu do češtiny

na stánkách Společnosti pro uchovávání odkazu So Čä-pchila (서재필 기념회, Sö Čä-pchil kinjŏmhö).¹²³ Dále čerpám z již zmíněného souboru Sö Čä-pchilových esejí vydaného univerzitou Jönse.

Své modernizační návrhy Sö Čä-pchil předkládal obyvatelstvu nejen prostřednictvím Novin nezávislosti, ale také na veřejných debatách, které Klub nezávislosti pořádal.¹²⁴

Cílem následujících podkapitol je za použití zmíněných materiálů přiblížit hlavní reformy, které Sö Čä-pchil ve snaze o modernizaci Koreje během svého dvouletého působení v zemi prosazoval. Při zpracování této části práce bude pozornost věnována primárně Sö Čä-pchilovi, ovšem je třeba mít na paměti, že se v jeho případě nejednalo o utváření idejí postavy izolované, nýbrž člověka, jehož myšlení bylo ovlivňováno mnoha faktory.¹²⁵

Ačkoliv se Sö Čä-pchilem navrhované změny dotýkají prakticky všech oblastí života tehdejší korejské společnosti, bude se následující část této práce soustředit v první řadě na reformy státní správy, vzdělávacího a právního systému a sociálního uspořádání v zemi.

podřizuji korejské variantě textu, zodpovídám také za případné chyby a nepřesnosti, kterých jsem se při překládání dopustila.

¹²³ <http://independent.culturecontent.com> – na tomto místě jsou k dispozici pouze hlavní články z první stránky jednotlivých vydání Tongnip sinmun (přepsané současným pravopisem), některá vydání však chybějí, stejně tak zde není k dispozici anglicky psaná část novin.

¹²⁴ Uvnitř Klubu vznikla v srpnu 1897 tzv. Debatní společnost (토론회, 討論會, Tchoronhö). Jak podotýká Chandra, stejný koncept představil o několik měsíců dříve politik Han Kju-söl, který, jak uvádí Independent, navrhoval, aby vláda zřídila „síň, kde by se konaly přednášky pro veřejnost, kam by byli zváni dospělí, aby si vypoślechl poučné promluvy vzdělaných lidí, bez ohledu na jejich [tj. těch, kteří přednášejí] národnost“. Přednášky pořádané Debatní společností posluchačům kromě informací přinášely také dosud nevídanou možnost svobodně se vyjádřit k tématu v diskuzích, které po nich následovaly. Tímto krokem Debatní společnost podle Sö Čä-pchila začala v obyčejném člověku vytvářet *povědomí o svrchovaných právech jedince a osobní důstojnosti lidské bytosti – hlavních principů demokracie*. Chandra, V. (1988), str. 119.

¹²⁵ V tomto směru na Sö Čä-pchila působily nejen postavy korejských osvícenců, ale také myslitelé japonští (především již zmíněný Fukuzawa Jukiči) a západní, jejichž díla byla Sö Čä-pchilovi plně dostupná při jeho pobytu v USA. Také samotná zkušenost s principy, na nichž stály tehdejší Spojené státy, vedla Sö Čä-pchila k formulaci mnoha jeho inovativních návrhů (stejněho tématu se dotýká i Chandra ve výše citované publikaci na str. 87–88). Významná je po dobu Sö Čä-pchilova pobytu v Koreji na sklonku 19. století také jeho spolupráce s Jun Čchi-hoem (jeho postava viz poznámka č. 111), jenž byl vedle Sö Čä-pchila jedním z mála Korejců té doby, kteří si bezprostředně vyzkoušeli život na Západě.

Jak uvidíme níže, mnohé změny, které se Sŏ Čä-pchil snažil prosadit, korespondují s některým z výnosů vyhlášeným během hnutí za reformy roku kabo. Důvodem, proč Sŏ Čä-pchil cítil potřebu znovu rozpoutat debatu kolem již navržených reforem, byla tehdejší reálná situace: mnoho z osvícenci kritizovaných zvyklostí tradiční Koreje za dobu několika staletí zakořenilo ve společnosti natolik, že jejich oficiální zrušení zdaleka neznamenal jejich skutečné vymýcení.¹²⁶

3.2.1 Změny v politickém systému

Vedle samotné formulace konkrétních politických reforem čekal Sŏ Čä-pchila a ostatní členy Klubu nezávislosti nelehký úkol. Tím bylo vyburcování korejského národa z apatie, ve které se ve vztahu k politickému i společenskému dění v této době nacházel.

Povzdech nad touto politickou netečností většiny obyvatel vyjadřuje Sŏ Čä-pchil hned v několika svých článcích, například v anglicky psané části *Novin nezávislosti*: *Vláda se může měnit jednou za den, a lidé budou jenom lhostejně a apaticky přihlížet.*¹²⁷ Tento stav „duchovní strnulosti“, jak jej nazývá Chandra, byl výsledkem staletí trvající podřízenosti drtivé většiny populace vůči vládě a s ní spojených křivd a útlaku ze strany úředníků. Tento právě zmíněný důvod, proč obyvatelstvo postrádalo jakékoliv vědomí vlastní svobody, z čehož následně vyplývala absence aktivního zájmu o všeobecné dění, Sŏ Čä-pchil velmi dobře znal, což dokládá úryvek z jeho příspěvku do *Tongnip sinmun*: *Korejci byli pod útlakem svých vlastních krajanů po tolik staletí, že na všechna svá práva zapomněli a ani nevědí, jaký je jejich smysl.*¹²⁸ Stejného tématu se Sŏ Čä-pchil dotýká i v anglické

¹²⁶ Příkladem nám může být soukromé otroctví: ač bylo úředně zrušeno roku 1894, bylo v době Sŏ Čä-pchilova pobytu v Koreji stále běžnou praxí, a to dokonce i mezi samotnými členy Klubu. Jak uvádí Chandra, I Wan-jong (v té době prezident Řídícího výboru Klubu nezávislosti) propustil svých třicet jedna otroků až těsně před diskuzí Debatní společnosti, jejímž tématem bylo právě otroctví (debatu vedli Sŏ Čä-pchil a Jun Čchi-ho), po této diskuzi bylo hlášeno dalších minimálně sto osvobozených otroků, viz *ibid.*, str. 119–120. Zajímavý pohled na otroctví v Koreji poskytuje článek Nobi: Rescuing the Nation from Slavery (součástí je i diskuze) dostupný na <http://muninn.net/blog/2005/04/nobi-rescuing-the-nation-from-slavery.html>.

¹²⁷ Chandra, V. (1986), str. 17.

¹²⁸ Chandra, Vipin: The Concept of Popular Sovereignty: The Case of Sŏ Chae-p'il and Yun Ch'i-ho. In: Korea Journal Vol. 21/4 (1981), str. 4–13, str. 6. Celý článek ze dne 9. 3. 1897 je dostupný na

části Novin: *Prostí lidé jsou zotročováni proto, že nejsou znalí práv, se kterými přišli na svět jakožto občané tohoto společenství.*¹²⁹

Probudit v obyvatelstvu vědomí vlastní individuality, svobody a také práva (i současně povinnosti) ovlivňovat veřejné záležitosti včetně politických se Klub se Sō Čä-pchilem v čele snažil nejen skrze články v Novinách nezávislosti, ale také prostřednictvím diskuzí pořádaných již zmíněnou Debatní společností.¹³⁰

Pro formulování návrhů na úpravu domácího politického zřízení je pro Sō Čä-pchila (v úzké spolupráci s Jun Čchi-hoem) klíčová následující premisa: faktickou moc ve státě nedrží ve svých rukou úzká část nejvyšší společenské vrstvy, nýbrž patří do rukou obyvatelstva – politická moc se tedy buduje zdola. Ne vysoký původ, příslušnost k té či oné frakci, ale svobodná vůle lidu je podle Sō Čä-pchila tím, od čeho by měli političtí činovníci odvozovat svoji funkci (viz dále). Očividně inspirován politikou Spojených států¹³¹, se kterou měl bezprostřední zkušenost, převrací Sō Čä-pchil tradiční roli vládních úředníků a prostého obyvatelstva: *[Správně] jsou státní úředníci poddanými krále a zároveň také slouží lidu. Služebníci [úředníci] by tedy měli dobře znát poměry, ve kterých žijí jejich pánové [lid], aby jim mohli náležitě sloužit. V Koreji je to však obráceně: lidé se stali služebníky vládních úředníků a těžce pracují, aby si něco vydělali, a tyto peníze pak dávají úředníkům*

http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407197032&year=18970309&title=&content=&Gotopage=1.

¹²⁹ Chandra, V. (1981), str. 6.

¹³⁰ To, že tyto debaty plnily jednu ze svých hlavních funkcí, kterou měla být osvěta – řečeno slovy Sō Čä-pchilovými – *nevědomých lidí* (무식한 사람들, musikhan saramdül, viz např. Sō Čä-pchilův příspěvek do Tongnip sinmun ze dne 5. 9. 1896 – k vyhledání na <http://independent.culturecontent.com>) demonstruje pozdější Sō Čä-pchilův příspěvek do časopisu The New Korea, ve kterém vzpomíná na jednu z diskuzí: *Jednoho dne jsem prohlásil, že Korea náleží korejským občanům, což je zavazuje k tomu, aby se o [svou] zemi zajímali a dělali vše pro to, aby se stala tím nejlepším místem pro život jak pro ně [samotné], tak i pro jejich děti. Jeden starý muž, kdysi vysoký vládní úředník, povstal a řekl, že si vždycky myslel, že Korea patří králi a stejně tak mu patří i korejský lid. Byl toho názoru, že není správné, abych říkal, že Korea náleží korejskému národu. Řekl jsem mu, že v každé zemi, která má krále, je lid, kterému se vládne. Král by nemohl být králem bez lidu, a tak patří on lidem, ne lidé jemu. Králové přicházejí a odcházejí, zato lidé zůstávají. Z toho důvodu země, ve které žijí, náleží jim... Starému muži to připadalo divné, ovšem moji úvahu nezpochybnil.* Jaisohn, P.: op. cit., str. 32.

¹³¹ Politickým vývojem USA v 19. století se podrobněji zabývá např. publikace McCormick, Richard L.: *The Party Period and Public Policy: American Politics from the Age of Jackson to the Progressive Era.* New York, Oxford University Press 1986.

*[myšleno je tím odvádění daní] na to, aby jim vládli...*¹³² S důrazem na jejich skutečné postavení se snaží Sō Čä-pchil lidem sdělit, že úředníci nejsou tím, komu má lid sloužit, nýbrž je to přesně naopak: úředníci mají sloužit lidu. A ač tuto myšlenku Sō Čä-pchil explicitně nevyjadřuje, lze říci, že ve vztahu k vládním úředníkům v tomto článku staví prosté obyvatelstvo na do té doby neobvykle vysokou úroveň – úředníci jsou podle Sō Čä-pchila stejně tak poddanými krále jako obyvatelstva.

Nedílnou součástí Sō Čä-pchilových textů s politickou tematikou je všudypřítomná snaha vyburcovat lid k aktivnímu odporu vůči útlaku ze strany úředníků, jenž povede – jak se Sō Čä-pchil trochu naivně domnívá – nejen k nápravě záležitostí uvnitř státu, ale také ke zlepšení pozice Koreje ve světě: *Je všeobecně známo, že práva lidu jsou – bez ohledu na to, zda se jedná o národ civilizovaný či primitivní – větší než [práva] úředníků, [to] jenom v Koreji a Číně lidé neznají své postavení, moc a práva, a proto jsou otroky. Teprve až když si lidé uvědomí, že oni jsou pány své země, úředníci se změní a poprvé zjistí, že jejich platy a slávu jim zajišťují lidé. ... Je načase, aby lidé úředníkům řekli, že neznalost jejich [tj. lidí] postavení je dovedla k tomu, že se stali otroky, a toto otroctví učinilo nejen lid, ale také panovníka a vládu naší země nedůstojnými a opovrženými před světem. Lidé by také měli dát jasně najevo, že se nezřeknou práv, se kterými se narodili, a že znepríjemní život každému, kdo se jim bude snažit tato práva upírat. ... [Jen] tak [náš] národ přežije, dojde k nastolení práva a pořádku a svět nás přestane ponižovat a zotouzet.*¹³³ I tento text psal Sō Čä-pchil s cílem upozornit prosté lidi na to, že jejich skutečná pozice rozhodně neodpovídá postavení, které jim přiřkli úředníci, zneužívající svou moc.

¹³² Tento úryvek viz 이택휘 et al.: op. cit., str. 252 (v publikaci uveden s datem 21. 11. 1896). Celý článek (datum vydání Tongnip sinmun se však na tomto místě liší: 22. 11. 1896) viz http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196101&year=189611&title=&content=&GotoPage=1.

¹³³ 정진석: 동립신문•서재필 문헌해제. 서울, 나남출판 1996, str. 124. Tento úryvek pochází z dopisu, který Sō Čä-pchil napsal 17. 9. 1898 (tedy již po svém opětovném návratu do USA), v Tongnip sinmun jeho text vyšel o dva měsíce později, a to na pokračování (16. a 17. listopadu). Anglický překlad textu viz Lee, P. H.: op. cit., str. 396–398.

3.2.1.1 Všeobecné volební právo na regionální úrovni

Aktivní účast širokého obyvatelstva na politickém dění v zemi by umožňovalo všeobecné volební právo, jehož zavedení navrhoval Sō Čä-pchil ještě před založením Klubu nezávislosti.¹³⁴ Na základě voleb by byli do svých úřadů jmenováni místní úředníci: *Je správné, aby ministry i jejich náměstky osobně vybíral král, pro úřady v provinciích si však z lidí, kteří jsou oblíbení, má vybírat sám lid...*¹³⁵ To, jak by tyto volby měly v praxi vypadat, Sō Čä-pchil ve svém příspěvku neupřesňuje – dozvídáme se jen to, že by hlasování probíhalo lístečkovou metodou. V článku nejsou uvedena ani kritéria, která musí případný volič (či samotný kandidát) splňovat.

Ač se Sō Čä-pchil výrazně zasazoval o zrovnoprávnění žen ve společnosti, otázkou jejich volebního práva, jak podotýká Chandra, se ani on sám, ani ostatní členové Klubu nezabývali, a tak nejsou ženy v Sō Čä-pchilových člancích týkajících se práva lidu zvolit si své místní úředníky zmiňovány. Pochopit tento indiferentní postoj jinak velmi angažovaného Sō Čä-pchila nám může pomoci situace, která v otázce volebního práva žen panovala v USA: ačkoliv zde hnutí za toto právo probíhalo již od 50. let 19. století, v době Sō Čä-pchilova pobytu nebylo stále ještě tamějším ženám povoleno volit (tento stav trval až do roku 1920), podobná situace vládla ve Velké Británii, a proto Sō Čä-pchil necítil potřebu toto právo prosazovat ani v Koreji, která se teprve vydávala na cestu následování vyspělého Západu.¹³⁶

Výhody dosazování regionálních úředníků na základě volby místních obyvatel (tento způsob označuje Sin Jong-ha za v Koreji té doby revoluční)¹³⁷ vyjmenovává Sō Čä-pchil v témže příspěvku: *... Pokud si lid zvolí své provinciální a okresní guvernéry, nebude moci [ze špatné volby] vinit vládu. Navíc takto zvolení*

¹³⁴ Jak již bylo zmíněno, založení Klubu je datováno 2. červencem 1896; článek, ve kterém Sō Čä-pchil přiznává lidu právo zvolit si své místní úředníky, vyšel v Tongnip sinmun 14. dubna 1896.

¹³⁵ Tongnip sinmun ze dne 14. 4. 1896, úryvek z článku viz 이택희 et al.: op. cit., str. 90, celý text na http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196005&year=18960414&title=&content=&GotoPage=1.

¹³⁶ Chandra, V. (1988), str. 176–177. Blíže k historii ženského volebního práva ve světě <http://teacher.scholastic.com/activities/suffrage/history.htm>. Jen pro úplnost dodávám, že plné volební právo bylo ženám v Korejské republice přiznáno v roce 1948 (v KLR o dva roky dříve).

¹³⁷ Sin, Y. (1974), str. 27.

*lidé budou pracovat lépe než někdo poslaný ze Söulu [tj. z centrální vlády] na doporučení jednoho či dvou lidí, neboť člověk žijící v daném okrese je lépe obeznámen s místními záležitostmi a také snáze porozumí přáním svého [tj. ze stejného kraje] lidu, takže pokud bude vykonávat funkci guvernéra provincie, bude více myslet na [místní] obyvatele.*¹³⁸ Ačkoliv své návrhy na nový způsob obsazování postů místních úředníků formuloval Sö Čä-pchil s těmi nejlepšími úmysly, jedná se stále o pojetí do velké míry naivní – je totiž dost nepravděpodobné, že by tato změna učinila přítrž nešvarům, které provázely regionální vládu tzv. hjangni (향리, 鄉里), nižších okresních úředníků.¹³⁹ Navíc je třeba mít na paměti, že co se týče znalostí z oblasti politiky a vědomí vlastních práv, máme před sebou v této otázce stále ještě z velké většiny nevědomé prosté obyvatelstvo, které bylo snadné vykořisťovat – je proto otázkou, zda by podle Sö Čä-pchilem navrhovaného způsobu dosazení místní úředníci svého postavení postupně nezačali zneužívat také.

3.2.1.2 Změny ve vnitřním politickém uspořádání

Na poli vnitřního politického uspořádání země přichází Sö Čä-pchil s návrhem organizace obou pólů tehdejšího politického spektra: zastánci konzervativního proudu by tvořili jednu stranu (갑당, 甲黨, Kaptang, První strana či také Strana A) a kolem „pokrokových“ by se zformovala Strana druhá (을당, 乙黨, Ŭltang, také Strana B). Obě strany se pak budou se svým programem ucházet o přízeň lidí, kterým náleží právo svobodně se pro jednu z nich rozhodnout.¹⁴⁰

¹³⁸ Pokračování Sö Čä-pchilova článku v Tongnip sinmun ze dne 14. 4. 1896 (viz poznámka č. 135). Téma volby místních úředníků dále viz Sin, Y. (1974), str. 27; Chandra, V. (1981), str. 10–11. Stejně obsahové zaměření mají i Sö Čä-pchilův článek v anglické části Novin ze dne 16. 1. 1897 (viz str. 10–11 tamtéž), příspěvek do Tongnip sinmun z téhož dne (tedy také 16. 1. 1897) a článek v Tongnip sinmun ze 17. 4. 1896 – oba korejské články viz <http://independent.culturecontent.com>.

¹³⁹ Ti pocházeli z mocných rodů a úřad získávali dědičně. Podle Duncana byli tito příslušníci místní elity již za království Korjō pilíři sociopolitického uspořádání – na starosti měli zejména vybírání daní a dohlížení na řádné vykonávání roboty ze strany prostého obyvatelstva (viz Duncan, John B.: *The Origins of the Chosön Dynasty*. Seattle, University of Washington Press 2000, str. 190). V jejich řadách však bujela korupce a nezřídka docházelo k překračování pravomocí, které tito úředníci měli, stejně tak bylo běžné zneužívání moci z jejich strany.

¹⁴⁰ Chandra, V. (1981), str. 10.

V příspěvku do Tongnip sinmun, věnovaném tomuto tématu, Sŏ Čä-pchil uvádí, v čem spatřuje výhody tohoto systému: *Bez ohledu na to, zda se jedná o První či Druhou stranu, obě by měly sestavit [vymyslet] nejlepší politický plán a široké veřejnosti oznámit své skutečné úmysly [본의, ponŭi] a svou politiku [방책, pangčchäk]. Tak se lidé budou moci seznámit s politickými úmysly každé ze stran a navíc [lidé] uvidí jejich politické jednání, které by mělo být založeno na organizovaném politickém plánu a systému, a budou [tak] považovat jejich [politické] kroky za nezištné. Tím se u lidí vzbudí přirozená důvěra v politické strany a přijmou tak i opozici. Pokud budou strany při práci vycházet ze svých politik a budou dělat správné věci, lidé budou těmto stranám důvěřovat, a to i přesto, že se [strany] budou dívat [na věci] z jiného pohledu než lidé.*¹⁴¹ Důležitým požadavkem, který v tomto úryvku Sŏ Čä-pchil vznáší, je odkrytí, tedy transparentnost, politického dění a jeho přenesení před zraky občanů, kteří – poté, co se sami přesvědčí, že nejsou političtí činovníci ve svém konání motivováni vlastními zájmy ani vedlejšími úmysly – začnou politikům skutečně důvěřovat a budou schopni politické tolerance (za předpokladu, že se budou strany po celou dobu držet svých programů). V tomto článku (ani v žádném dalším, který mám k dispozici) však Sŏ Čä-pchil blíže nespecifikuje svoji představu *skutečných úmyslů* a *politik* jednotlivých stran a drží se spíše na úrovni teoretické než konkrétního návodu, jakým způsobem by mělo dojít k zavedení této změny a jaké přesné požadavky by byly na obě politické strany kladeny.

Sŏ Čä-pchilův návrh rozdělit polarizovanou korejskou politickou obec do dvou oficiálních stran je logickým důsledkem jeho zkušenosti s politickým uspořádáním USA, které byly již v době Sŏ Čä-pchilova pobytu státem s tzv. dvoustranickým systémem.¹⁴² Idea oficiálního vytvoření dvou názorově protichůdných stran se vzhledem ke stále přetrvávajícímu systému frakcí jeví pro Koreu jako vhodná, na druhou stranu je ale třeba si uvědomit, že tehdejší stranický systém USA, kterým se Sŏ Čä-pchil inspiroval, je výsledkem více než sto let

¹⁴¹ Tongnip sinmun ze dne 1. 9. 1896, tento úryvek viz 이택희 et al.: op. cit., str. 89. Celý článek viz http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196066&year=18960901&title=&content=&GotoPage=1. Politickým stranám se Sŏ Čä-pchil věnuje také ve svých příspěvcích do Tongnip sinmun ze dne 27. 8. a 29. 8. 1896 (oba taktéž dostupné na výše citované webové stránce). K zakládání politických stran také Chandra, V. (1988), str. 180 a dále.

¹⁴² Viz http://cs.wikipedia.org/wiki/Stranický_systém_Spojených_států_amerických.

trvajícího vývoje¹⁴³, a proto by jeho plné prosazení a zejména uvedení do praxe vyžadovalo mnohem více času, než si Sō Čä-pchil pravděpodobně tehdy představoval.

Počátkem roku 1898 se důraz, který Sō Čä-pchil klade na nutnost založení politických stran, přesouvá k vytvoření Poradního shromáždění (의회원, 議會院, Ůihöwön) – 3. dubna 1898 pořádá Debatní společnost diskuzi na téma „Zřízení Poradního shromáždění je nejnaléhavější úkol [ze všech] vládních záležitostí“.¹⁴⁴

Na konci stejného měsíce vychází v Tongnip sinmun článek, ve kterém Sō Čä-pchil uvádí svou představu této instituce a uvádí důvody, proč by byla přínosem pro stát.¹⁴⁵ V zásadě lze říci, že návrhem tohoto orgánu se Sō Čä-pchil pokouší zřetelně oddělit moc zákonodárnou od výkonné – do kompetence Poradního shromáždění by totiž spadala veškerá státní legislativa a současně by tento sbor vybraných *vzdělaných a moudrých lidí s dobrými nápady*¹⁴⁶ měl na starosti otázky týkající se politické strategie státu. Tímto krokem se uleví ministrům, kteří se pak budou moci naplno věnovat záležitostem spojeným s řízením státu, což za současné situace není možné, neboť – jak poznamenává Sō Čä-pchil ve stejném článku – *... i když ministři disponují inteligencí a schopnostmi, kterým není na světě rovno, často nedokážou dělat správně dvě věci [současně]*. Navíc, pokračuje Sō Čä-pchil, *... pokud se shromáždí hodně vzdělaných a moudrých lidí, aby něco vyřešili, a rovnocenně spolu diskutují, jsou pak ve svém rozhodnutí silnější, než když by každý přemýšlel sám, a věci se [tak] vyřeší rychleji*. Jelikož budou zasedání Poradního shromáždění veřejně přístupná, budou mít obyvatelé možnost se ke státním

¹⁴³ Úskupení připomínající politické strany se v USA začala formovat na sklonku 18. století, ovšem „nepředstavovala strany dnešního typu. Jednalo se spíše o úzké politické elity, které se rozdílně vyjadřovaly ke státoprávním a zahraničněpolitickým záležitostem.“ (citováno z http://cs.wikipedia.org/wiki/Stranický_systém_Spojených_států_amerických) – tato situace tedy není nepodobná té v Koreji na sklonku 19. století.

¹⁴⁴ Chandra, V. (1988), str. 184.

¹⁴⁵ Tento článek v Tongnip sinmun ze dne 30. 4. 1898 je dostupný na http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407198051&year=18980430&title=&content=&Gotopage=1.

¹⁴⁶ Chandra, V. (1988), str. 184, tento obrat se nachází ve stejném Sō Čä-pchilově článku v Tongnip sinmun z 30. 4. 1898 (viz předchozí poznámka).

záležitostí vyjádřit, což – jak parafrázuje Sŏ Čä-pchilův článek Chandra – povede ke sblížení vlády s lidmi.¹⁴⁷

Ačkoliv Sŏ Čä-pchil ve svých člancích velmi často zdůrazňuje právo prostého obyvatelstva aktivně se podílet na politickém dění, jedná se v případě Poradního shromáždění o účast z pohledu prostého lidu stále do velké míry omezenou: členové tohoto orgánu neměli být totiž vybíráni z lidu, nýbrž (ovšem oproti dřívějším dobám nově) z řad intelektuální elity, jejíž příslušníci však v té době stále ještě náleželi zároveň i k elitě společenské.¹⁴⁸

Je třeba zdůraznit, že ani v jednom z výše uvedených období Sŏ Čä-pchil nepřichází s návrhem přetvořit tehdejší Koreu – tedy zemi, jež se svým tehdejším státním zřízením řadila mezi absolutistické monarchie – na republiku.¹⁴⁹ I pro pokrokové členy Klubu byl totiž král stále do určité míry symbolem korejské státnosti a byli si velmi dobře vědomi toho, že stejně tak jeho osobu vnímá i obyvatelstvo. Proto se, navzdory výhradám, které vůči němu v soukromí měli, snažili Sŏ Čä-pchil i Jun Čchi-ho královu pozici v očích veřejnosti posilovat a národ vybízejí k respektu a ztotožnění se s jeho postavou.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Chandra, V. (1988), str. 184.

¹⁴⁸ Ibid., str. 185. Tato skutečnost je jedním z důvodů, které vedou některé autory ke zpochybňování zažitě představy Tongnip sinmun (resp. Klubu nezávislosti) jako orgánu, jenž usiloval o přetvoření Koreje ve stát založený na moderních principech. Kupříkladu Kim Tong-tchäk ve své práci tvrdí, že stav, při kterém se o moc s králem dělí elita (ovšem složená z intelektuálů – tuto důležitou skutečnost autor sice zmiňuje, ale ve svých dalších závěrech opomíjí) lze považovat za „velmi konzervativní cestu modernizace“ – viz 김동택: 독립신문의 근대 국가 건설론. In: 사회과학연구 Vol. 12/2 (2004), str. 68–98, str. 68. Pokud však uvážíme úroveň politického vědomí tehdejšího prostého obyvatelstva, je z tohoto pohledu Sŏ Čä-pchilův požadavek vybírat členy Poradního shromáždění z vyšších (a tedy i vzdělanějších) vrstev opodstatněný.

¹⁴⁹ Tato politika Klubu se nemění ani v době, kdy jeho členové vynakládají největší úsilí, aby se již zmíněná Rada vlády přetvořila v orgán, jenž by svou funkcí odpovídal dříve navrženému Národnímu shromáždění – tento krok, jehož realizace se stala hlavní náplní posledních šesti měsíců existence Klubu, následuje až po Sŏ Čä-pchilově odjezdu do USA 14. května 1898 (pro odjezd ze země se Sŏ Čä-pchil rozhoduje po nátlaku nejen ze strany korejské vlády, ale i vyslanců ze zahraničí). Blíže k pozdějším záměrům Klubu a vizi konstituční monarchie jako pro Koreu ideálního státního zřízení viz Jun Čchi-ho a jeho příspěvek v Tongnip sinmun ze dne 7. 12. 1898 (k vyhledání na <http://independent.culturecontent.com>); Chandra, V. (1988), str. 181–182.

¹⁵⁰ Nejlépe to v tomto případě dokládá Jun Čchi-hoův příspěvek do anglické části Novin, jenž vyšel nedlouho po oslavě Kodžongových narozenin, k jejichž příležitosti uspořádal Klub veřejnou oslavu: „[Termín] národ zahrnuje krále, vládu, lid a území. Korejci musejí pochopit, že Jeho Veličenstvo, jehož narozeniny oslavují, je jejich vlastní král a vládce...“ – Chandra, V. (1988), str. 131. Oslavu zmiňuje také misionářský vydávaný měsíčník The Korean Repository, viz The Korean Repository Volume III (January–December 1896). Seoul, Trilingual Press 1896, str. 370–371. Povinnosti, které

K postavě krále se Klub mimo jiné přihlásil i svým oficiálním sloganem, který se od března 1898 skvěl na odznacích jeho členů – Tongnip hjöphö: Věrnost vládci, láska k vlasti (충군 애국, 忠君愛國, čchunggun äguk).¹⁵¹

3.2.2 Reformy ve vzdělání

To, jakou důležitost Sō Čä-pchil národnímu vzdělávání přikládá, je zřejmé již z první věty článku, kterým přispěl do Tongnip sinmun necelé dva měsíce před založením Klubu nezávislosti: *Výstavba škol a vzdělávání obyvatelstva je nejdůležitějším úkolem vlády – i kdyby zatím nic dalšího vláda udělat nemohla, zajistit lidu vzdělání musí.*¹⁵² Příčinu tehdejší situace v Koreji – kterou považuje ve srovnání s okolními zeměmi (v užším smyslu se Západem) za velmi špatnou – totiž spatřuje Sō Čä-pchil právě ve vzdělanosti lidu, či přesněji řečeno v jeho nevzdělanosti. Náprava v této oblasti by tak podle Sō Čä-pchila pozvedla Koreu na úroveň ostatních vyspělých států: *[Naše] země je teď tak slabá a národ nevzdělaný, [že] se ostatním zemím nemůžeme rovnat a jsme považováni za hlupáky – [a přitom by stačilo], aby Korea vzdělávala své obyvatelstvo, a ostatním zemím by se vyrovnala.*¹⁵³ Ačkoliv lze tento přístup, kdy Sō Čä-pchil vidí ve vzdělání „lék na všechny nemoci Koreje“, považovat za poněkud zjednodušený a naivní, je při tehdejší idealizaci Západu a poznatků z něj přicházejících ze strany „pokrokových“ vcelku pochopitelný.¹⁵⁴

lidé vůči králi mají, připomíná Sō Čä-pchil veřejnosti ve svém článku v Tongnip sinmun z 21. 8. 1897 (k vyhledání na <http://independent.culturecontent.com>), shrnutí tohoto článku viz Oh, S. E.: op. cit., str. 39.

¹⁵¹ Chandra, V. (1988), str. 134.

¹⁵² Tento příspěvek, na který budu (vedle ostatních článků) odkazovat, se nachází ve vydání Tongnip sinmun ze dne 12. 5. 1896 (v plném znění dostupný na http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196017&year=18960512&title=&content=&Gotopage=1).

¹⁵³ Úryvek pochází ze Sō Čä-pchilova příspěvku do Tongnip sinmun ze dne 12. 5. 1896 (viz předchozí poznámka).

¹⁵⁴ Obdivem k Západu a jeho civilizaci se ostatně Sō Čä-pchil a ani většina ostatních členů Klubu netajili: „Historie dokládá, že ať už se objevila západní civilizace kdekoliv, [vždy] se toto místo změnilo ve zcela novou zemi. ... Doufáme, že brzy nadejde čas, kdy západní civilizace pronikne do každého kouta asijského kontinentu...“ – tento úryvek z příspěvku v anglické části Novin ze 14. 11. 1896 viz Chandra, V. (1981), str. 4–5 (na tomto místě není výslovně řečeno, že by pisatelem byl Sō Čä-pchil).

Na tradiční korejské vzdělání, kterým drtivá většina z nich prošla, se snesla kritika „pokrokových“ již v období pokusů o reformy, které skončilo neúspěšným pokusem o převrat v roce 1884. O více než deset let později směřují ke vzdělávání také výtky zastánců a vykonavatelů reformu kabo, přičemž se jejich kritika stále dotýká dvou hlavních bodů: dostupnosti a náplně korejského vzdělání.

Vzdělání by nemělo být dostupné pouze privilegované vrstvě obyvatelstva, jak tomu bylo doposud, nýbrž – jak říká později Sŏ Čä-pchil – *lidem všech [společenských] vrstev z celé země, a to bez ohledu na jejich původ či finanční situaci*.¹⁵⁵ Stejně tak by se měl změnit po staletí prakticky neměnný obsah výuky.¹⁵⁶

To, že problematika vzdělávání ani po více než roce pro Sŏ Čä-pchila neztratila nic ze své závažnosti, dokládá téma první diskuze tzv. Debatní společnosti, která uvnitř Klubu vznikla v srpnu 1897, kterým bylo „Neodkladné vzdělávání [lidu] Koreje“.¹⁵⁷

Co se vzdělávání korejského obyvatelstva týče, přichází Klub nezávislosti s řadou návrhů, které měly vést k jeho zefektivnění a především inovaci, ovšem

¹⁵⁵ Jaisohn, P.: op. cit., str. 68.

¹⁵⁶ K tradičnímu systému vzdělávání se Sŏ Čä-pchil vrací v jednom ze svých pozdějších příspěvků do časopisu *The New Korea: Za dynastie I [v zásadě] neexistoval vzdělávací systém – vyjma několika konfuciánských škol, kde se ale nevyučovalo nic praktického, dokonce ani počty, zeměpis či četba korejského písma. Jediné, co se vyučovalo, byly čínské znaky, později čínští klasikové a kaligrafie, přičemž žádný z těchto předmětů člověka nenaučil, jak si v tomto soutěživém světě vydělat na živobytí, byť jen skromné*. Ibid., str. 67. Ve svém článku v *Tongnip sinmun* zakladatel moderní jazykovědy Ču Si-gjŏng (podrobněji níže) přibližuje, co mají „pokrokové“ na mysli, když hovoří o „praktickém vzdělávání“: „Pokud budou lidé naší země i nadále studovat pouze čínské klasiky a opomíjet nové předměty, bude náš národ stále setrvávat v nevědomosti a bude slabý... Pokud nahradíme studium čínských znaků takovými užitečnými tématy, jakými jsou otázky parlamentu, záležitosti domácí i zahraniční, finance, právo, armáda a námořnictvo, lodní doprava, hygiena, ekonomie, rukodělná činnost, obchod, zemědělství a další, za deset či více let bude každý ovládat minimálně jednu z těchto praktických činností. Pak budou lidé pilně pracovat, každý na svém místě, a zbohatnou. [Tak] se zvýší úroveň vědomostí [národa] a náš stát bude civilizovaný, bohatý a silný. ... Neztrácíme drahocenný čas studiem ani jediného dalšího čínského znaku!“ – tento úryvek z Ču Si-gjŏngova článku do *Tongnip sinmun* z 24. 4. 1897 viz Lee, P. H.: op. cit., str. 389–390, část korejského originálu viz 이택휘 et al.: op. cit., str. 248. Ču Si-gjŏng (주시경, 周時經, 1876–1914) je považován za zakladatele moderní korejské lingvistiky a fonologie. Tento bývalý student tzv. Chlapecké školy Pädžä, založené roku 1886 presbyteriánskými misionáři z USA, se počátkem roku 1898 stal členem Řídícího výboru Klubu nezávislosti a ve stejném roce sepsal text první gramatiky moderní korejštiny. Blíže k této – z pohledu dějin moderní korejštiny klíčové – postavě Pucek, V., Bušková M.: op. cit., str. 83–87.

¹⁵⁷ 이경희: 서재필의 교육개혁사상에 관한 연구. In: 국민윤리연구 Vol. 54 (2003), str. 321–348, str. 335.

v této kapitole práce, jež se primárně zabývá osobou Sŏ Čä-pchila a jeho příspěvku ke korejské modernizaci, se zaměřím v otázce vzdělávání na dvě oblasti, kterým Sŏ Čä-pchil věnoval velké úsilí, a to konkrétně vzdělávání dětí a žen.

3.2.2.1 Vzdělávání dětí

Jak je zjevné z jeho příspěvku do Tongnip sinmun, považoval Sŏ Čä-pchil vzdělání, a to zejména té nejmladší generace, za něco, co určí budoucí osud celé země, přičemž uvádí (jako v mnoha dalších případech) srovnání s cizinou: *Je politováníhodné, že při porovnání počtu [mladých] lidí navštěvující školu s celkovým počtem obyvatel Koreje zjistíme, že do školy nechodí ani jeden z pěti tisíc. Pokud nebudeme žáky vzdělávat, vyhlídka celé země se ani v budoucnu nezlepší [dosl. nepřijde den, kdy se bude zemi dařit dobře]. V civilizovaných zemích chodí do školy více než 95 žáků ze 100...*¹⁵⁸ Ačkoliv jsou Sŏ Čä-pchilem uváděná čísla spíše pouhým odhadem než z přesných údajů vycházející statistikou, fakt, že ve srovnání se západními zeměmi bylo vzdělání v tehdejší Koreji dostupné pouze zlomku dětí, zpochybnit nelze – a Sŏ Čä-pchilovým cílem je tímto komentářem na tuto, z jeho „západního“ pohledu alarmující, skutečnost upozornit.¹⁵⁹

Podle vlastního zpětného hodnocení věnoval Sŏ Čä-pchil otázce vzdělávání obyvatelstva nejvíce času: *Během svého pobytu v Koreji jsem většinu času strávil tím, že jsem se snažil přesvědčit krále, ministry a širokou veřejnost o důležitosti praktického vzdělání pro lidi všech [společenských] vrstev z celé země, a to bez ohledu na jejich původ či finanční situaci.*¹⁶⁰ Onou širokou veřejností jsou míněni zejména rodiče, kteří si podle Sŏ Čä-pchila dostatečně neuvědomovali, že nestačí

¹⁵⁸ Sŏ Čä-pchilův příspěvek do Tongnip sinmun ze dne 5. 9. 1896 věnovaný vzdělávání mládeže (http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196068&year=18960905&title=&content=&Gotopage=1). Tento úryvek je v původním pravopise uveden v publikaci 이택휘 et al.: op. cit., str. 146.

¹⁵⁹ I ve svém pozdějším příspěvku pro časopis The New Korea se Sŏ Čä-pchil vrací ke stejnému tématu: *Tolik jsem usiloval o to, abych v Koreji zavedl nový školní systém, prostřednictvím něhož by každé dítě školního věku mohlo získat alespoň základní vzdělání, a to bez ohledu na finanční situaci či společenské postavení [jeho rodiny]. Zjistil jsem [totiž], že v té době bylo v Koreji kolem dvou miliónů dětí, které by měly chodit do školy.* Jaisohn, P.: op. cit., str. 36.

¹⁶⁰ Jaisohn, P.: op. cit., str. 68.

předávání vědomostí z generace na generaci, ale že je nutné posílat děti do školy¹⁶¹: *Rodiče nemyslí na to, že by se jejich děti měly vzdělávat proto, aby se staly vzdělanějšími lidmi, než jsou oni sami, a učí je jenom samé staré [věci]. A tak – i když budou děti schopné a talentované – nebudou toho vědět víc než jejich nevzdělaní rodiče a prarodiče, což bude překážkou v rozvoji celé země [dosl. Jak se pak země má asi rozvíjet?]*¹⁶² Jakkoli je tento apel na korejské rodiče na místě, nelze zapomínat na to, jakou funkci za dynastie I vzdělání mělo – to, co Sō Čä-pchil svýma „západníma“ očima vnímá jako neosvícenost rodičů, není ničím jiným, než následkem po staletí trvajícím systému, kdy se vzdělání (a ani vzdělávání) prostého obyvatelstva prakticky netýkalo. Vzdělávání totiž sloužilo jako prostředek k dosažení úředního postu, přičemž ne schopnosti, ale původ uchazeče o tuto pozici určoval, zda má alespoň teoretickou šanci na jeho získání (naproti tomu Sō Čä-pchil přichází se svojí představou, která sociální stratifikaci společnosti v úvahu nebere: v jeho pojetí se vzdělávat může každý a stejně tak každý může mít z tohoto vzdělání užitek). Bylo-li už tedy vzdělání spojeno s nějakým „blahem“, rozumělo se tím blaho osobní (potažmo rodinné, neboť úspěch u úřednických zkoušek, k němuž směřovalo veškeré uchazečovo studijní úsilí, přinesl prospěch i šanci na udržení statutu několika dalším generacím této rodiny) a ne blaho státní. Proto nelze korejským rodičům mít za zlé, že své děti neposílali do školy (pokud už by rodina měla tu možnost a prostředky) pod vidinou – vyjádřeno slovy Sō Čä-pchilovými – *vzkvétající, bohaté a mocné Koreje*.¹⁶³

Poději Sō Čä-pchil ve spolupráci s ostatními členy Klubu předkládá konkrétní plán, díky kterému má dojít k tolik potřebné modernizaci korejského vzdělávacího

¹⁶¹ Ve svém příspěvku napsaném o skoro čtyři desetiletí později vyjadřuje Sō Čä-pchil údiv nad tím, jak s tímto systémem „všeobecného vzdělávání“ mohla vůbec Korea tak dlouho existovat: *To málo, co Korea znala z oblasti humanitních věd a vědy obecně, se dědilo z otce na syna bez systematického školení a praxe. Ve skutečnosti v Koreji ze současného pohledu žádné vzdělávání nebylo a jediným návodem na to, jak žít, byl pro mladé lidi způsob života, který vedli jejich otcové. Někdy si říkám, jak je možné, že Korea za takových okolností existovala jako národ tak dlouho.* Jaisohn, P.: op. cit., str. 67.

¹⁶² Tento úryvek pochází z již zmíněného Sō Čä-pchilova článku v Tongnip sinmun z 5. 9. 1896, viz poznámka č. 158.

¹⁶³ Obecný pohled na historickou funkci vzdělání poskytují např. některé pasáže následujících prací: Chung, Tae-shi: 'Yesterday' of Korean Education. In: Korea Journal Vol. 3/4 (1963), str. 16–19; Kim, Young-shik: Korean Education in Historical Perspective. In: Korea Journal Vol. 10/10 (1970), str. 20–24.

systemu: za účelem dětského vzdělávání má být v provinciích zřízeno 360 základních škol (ty mají být dostupné všem dětem školního věku – dolní ani horní hranice tohoto věku však nejsou blíže určeny), v hlavních městech 13 provincií se měly nacházet střední školy, délka výuky na obou stupních bude shodná (3 roky). Výstavbu škol by financovala vláda za použití části peněz vybraných na vývozním a dovozním clu. Volba učitelů (formou výběrového řízení) pro oba stupně by spadala do kompetence ministerstva školství, platy by byly učitelům vypláceny z peněz vybraných na daních v jednotlivých provinciích. Podle Sō Ča-pchilových slov dvůr nakonec s navrhovaným zřízením základních a středních škol souhlasil, jejich výstavbu nařídil král formou dekretu a zároveň přislíbil uvolnit ze státního rozpočtu 10 miliónů japonských jenů pro tyto účely.¹⁶⁴ Brzy po Sō Ča-pchilově odjezdu z Koreje však král od plánu zbudování základních a středních škol odstoupil, což nakonec vedlo k jeho celkovému ztroskotání.

Součástí snah o modernizaci korejského vzdělávacího systému byla také Sō Ča-pchilova kampaň na podporu překladů současných západních učebnic, s jejichž pomocí *by lidé, kteří chodí do školy, mohli snadno studovat světovou historii, průmysl, zeměpis a také astronomii*¹⁶⁵, tedy vědy, kterým „pokrokoví“ přisuzovali skutečnou hodnotu.

To, že se v případě vzdělávání, respektive jeho výsledků, jedná o dlouhodobý proces, si Sō Ča-pchil (na rozdíl od otázky změn v politice) velmi dobře uvědomuje a v této skutečnosti také spatřuje jeden z důvodů chybějící motivace Korejců k reformám v dané oblasti: *Ze všech záležitostí, které se vážou k civilizaci, je všeobecné vzdělávání jednou z nejdůležitějších, nicméně co se týče viditelných praktických výsledků, patří k těm nejpomalejším... Těžko najdeme vedle všeobecného vzdělávání další odvětví, od jehož reformy se Korejci nechají tak snadno odradit. [Lidé] požadují okamžité reálné výsledky, a pokud chybějí na první pohled jasné*

¹⁶⁴ Tento údaj uvádí Sō Ča-pchil ve svých pozdějších vzpomínkách na své dvouleté působení v Koreji na sklonku 19. století (Jaisohn, P.: op. cit., str. 36 a 68), ovšem zda skutečně existoval nějaký oficiální dokument, kterým by král tento svůj slib stvrdil, se nepodařilo ověřit.

¹⁶⁵ Viz článek v Tongnip sinmun ze dne 2. 6. 1896 (dostupný na http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196026&year=1896&title=&content=%C7%D0%B1%B3&Gotopage=1). Blíže k praktické realizaci plánu modernizace korejského vzdělávacího systému podle Sō Ča-pchila (potažmo Klubu nezávislosti) viz Sin, Y. (1974), str. 28–29; Jaisohn, P.: op. cit., str. 68–69.

*známky jejich naplnění, [původní] nadšení upadá a o [otázku reformy] vzdělávání není dál zájem.*¹⁶⁶

Aby povahu celého vzdělávacího procesu a jeho konečného výsledku učinil srozumitelnými i pro obyčejné lidi, přirovnává Sō Čä-pchil ve svém příspěvku do Tongnip sinmun vzdělávání dětí k jarní setbě: *Jsem toho názoru, že se vzděláváním dětí je to stejné jako s jarním setím. A proto rodiče, kteří chtějí sklízet [tedy své děti úspěšně vzdělat], musejí ke svému úkolu, kterým je vlastní děti vzdělávat, přistupovat jako k jarní setbě.*¹⁶⁷ Tímto příspěvkem také chce Sō Čä-pchil naznačit, že je (stejně jako u sklizně) nutná trpělivost. Jejich plodů se ale lidé v podobě prosperující země dočkají: *Pokud si mladá generace osvojí nové ideje a vzdělá se do [podoby] křesťanské společnosti, nikdo ani netuší, jaké štěstí Koreu čeká a jak může celá země, teď tak neradostná, vzkvétat...*¹⁶⁸ Jelikož v případě tohoto článku z března 1896 přispíval Sō Čä-pchil do misionářského časopisu, je odkaz na křesťanskou společnost pochopitelný. I v Tongnip sinmun je na mnoha místech křesťanství zmíněno, a to z toho důvodu, že oproti mnohým dalším radikálním reformistům byli Sō Čä-pchil i Jun Čchi-ho (velkým dílem také následkem života v USA) oddanými křesťany.¹⁶⁹

3.2.2.2 Právo žen na vzdělání

Ačkoliv byla otázka rovnosti všech lidí (tedy i žen) součástí náboženského učení tonghak, které se rozvíjelo již od 60. let 19. století, skutečnou pozornost věnovali postavení žen v korejské společnosti až zahraniční křesťanští misionáři přijíždějící do země ve větším počtu po jejím otevření. V jejich očích tehdejší zacházení se ženami v Koreji „ponižovalo lidskou důstojnost“.¹⁷⁰

¹⁶⁶ V příspěvku do časopisu The New Korea cituje Sō Čä-pchil svůj vlastní článek z Novin nezávislosti (datum vydání se nepodařilo dohledat), viz Jaisohn, P.: op. cit., str. 68.

¹⁶⁷ Sō Čä-pchilův příspěvek do Tongnip sinmun ze dne 12. 5. 1896 (viz poznámka č. 152).

¹⁶⁸ Jaisohn, P.: op. cit., str. 170. Celý příspěvek se nachází také v The Korean Repository Volume III: op. cit., str. 108–110.

¹⁶⁹ Jak poznamenává Chandra, mnozí „pokrokoví“ si křesťanství spojovali s prosperitou Západu, a proto prosazovali jeho oficiální přijetí v Koreji, v soukromí jej však nevyznávali (kupříkladu Kim Ok-kjun byl oddaným buddhistou), viz Chandra, V. (1988), str. 46.

¹⁷⁰ Lee, In-ho: Women's Liberation in Korea. In: Korea Journal Vol. 17/7 (1977), str. 4–11, str. 7. Společenským postavením ženy během období dynastie I se zabývá velké množství publikací

Stejně tak to byli také misionáři, kdo stál za zrodem moderního vzdělávání žen v Koreji: v roce 1886 založila americká misionářka metodistické církve první dívčí školu Ihwa (Ewha).¹⁷¹

I přes veškerou jejich snahu nebylo však v silách (ani možnostech) misionářů upozornit na potřebu vzdělávání žen širokou veřejnost – to se jako prvním podařilo až Sŏ Čä-pchilovi, za což se dočkal uznání ve většině prací, jež se zabývají historií hnutí za ženská práva a vzdělávání v Koreji.¹⁷² Často citovaným je tak úryvek z jeho článku, který vyšel v Tongnip sinmun 12. 5. 1896, tedy ještě před založením Klubu nezávislosti: *Vláda teď sice začíná zřizovat několik škol ke vzdělávání chlapců, ovšem škola pro děvčata žádná není. Jak je možné, že vláda dělá při vzdělávání dětí rozdíly mezi muži a ženami? Copak nejsou i dívky dětmi Koreje? [I když to jsou dívky], pořád to jsou budoucí občané naší země, přitom je ale právo chodit do školy přiznáno jenom chlapcům. Na nejvyšší míru nás [myšlena je redakce Tongnip sinmun] rozčiluje, že nebohá děvčata jsou zavřena doma, kde se učí pouze ty činnosti, skrze které je pak budou muži zotročovat.*¹⁷³ Ač je celý článek ze své většiny věnován povinnosti vlády zrovnoprávnit dívky s chlapci v otázce vzdělávání, promítá se i sem Sŏ Čä-pchilovo pojetí vztahu mezi mužem a ženou v tradiční korejské společnosti (viz dále). Na ten Sŏ Čä-pchil nahlíží prizmatem své bezprostřední zkušenosti se

a článků, a tak na tomto místě odkazují pouze na některé z nich, např. Deuchler, Martina: *The Confucian Transformation of Korea: A Study of Society and Ideology*. Cambridge, Harvard University Press 1992, str. 231 a dále (kap. 6); Han, Hee-sook: *Women's Life during the Chosŏn Dynasty*. In: *International Journal of Korean History* Vol. 6 (2004), str. 113–160. [online na: http://khistory.korea.ac.kr/bbs/table/koreanhistory/upload/2217_005.pdf]. Dále také Krausová, Markéta: *Postavení ženy ve společnosti období dynastie I*. Praha 2011. 70 s. Bakalářská práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy Ústavu Dálného východu. Vedoucí práce Miriam Löwensteinová.

¹⁷¹ Ženou, jež tuto školu – Kodžongem pojmenovanou jako Ihwa haktang (이화학당, 梨花學堂) – založila, byla Mary F. Scrantonová, historicky první misionářka, která přicestovala do Koreje za účelem šíření křesťanství mezi korejskými ženami. Vyučovat se zde začalo poslední květnový den roku 1886 (v té době měla škola jedinou studentku), podrobněji Lim, Sun-hee: *Women and Education in Korea*. In: *Korea Journal* Vol. 25/1 (1985), str. 16–24, str. 17; Lee, Hyo-chae: *Protestant Missionary Work and Enlightenment of Korean Women*. In: *Korea Journal* Vol. 17/11 (1977), str. 33–50, str. 39.

¹⁷² Vedle již zmíněných lze k tomuto tématu dále doporučit následující práce: Lee, Tae-young: *Elevation of Korean Women's Rights*. In: *Korea Journal* Vol. 4/2 (1964), str. 4–9; Oh, Bonnie B.: *From Three Obediences to Patriotism and Nationalism: Women's Status in Korea Up to 1945*. In: *Korea Journal* Vol. 22/7 (1982), str. 37–55; Choi, Sook-kyung: *Formation of Women's Movements in Korea: from the Enlightenment Period to 1910*. In: *Korea Journal* Vol. 25/1 (1985), str. 4–15.

¹⁷³ Tento Sŏ Čä-pchilův příspěvek do Tongnip sinmun z 12. 5. 1896 (viz poznámka č. 152) cituje také práce Lim, S.: op. cit., str. 18.

životem v USA, ve kterých byly ženám přiznávány nesrovnatelně vyšší míra svobody, nezávislosti a širší práva¹⁷⁴, přičemž ale často jako by zapomínal, že tehdejší postavení *nebohých žen* (불쌍한 여편네들, pulssanghan jöpchjönneul)¹⁷⁵ není způsobeno pouhou zlovůlí ze strany korejských mužů, nýbrž je také zaštitěno několik set let trvající tradicí přísné konfuciánské morálky.

O několik měsíců později apeluje Sö Čä-pchil na vládu se stejným požadavkem: *Nejnaléhavějším úkolem korejské vlády je zajistit vzdělání chlapcům i děvčatům. V Koreji je na dívky nahlíženo, jako by ani nebyly lidmi, a vzdělání jim není umožněno. Copak není [vládě] líto takhle zbůhdarma zahodit polovinu obyvatelstva? ... Jsme [Tongnip sinmun, resp. Klub nezávislosti] přáteli prostých, chudých a nevědomých lidí, a tak nás rmoutí, že se korejským ženám ze strany mužů dostává takového opovržení. Naším úkolem je svádět boj s muži, aby neupírali ženám jejich práva, aby se ženy mohly plně vzdělávat a tak se vyrovnaly mužům...*¹⁷⁶ Z tohoto úryvku, ve kterém se prolíná Sö Čä-pchilova idea práva dívek na vzdělání se stejným právem dospělých žen, je zřejmé, že vzdělání je podle Sö Čä-pchila prostředkem, jehož aktivním užitím mají ženy možnost domoci se svých práv a také zrovnoprávnění s muži.

V absenci vzdělání u žen vidí Sö Čä-pchil možná až příliš zjednodušeně příčinu toho, proč jsou považovány za stvoření muži podřadná: *Člověk se stal pánem tvorstva díky své inteligenci. A protože jsou muži a ženy stejně inteligentní, jsou si ve své podstatě rovni. Dávni učenci považovali ženy za hloupé, ty však takové prvotně nejsou, pouze jim nebylo umožněno vzdělání. A tak je pro nastolení rovnosti mužů a žen jako první třeba zřídit školy pro ženy a zavést systém ženského vzdělávání.*¹⁷⁷ Má-li něco (pokud je to vůbec zamýšleno) v tomto úryvku odkazovat na tradici

¹⁷⁴ Obecně k vývoji postavení amerických žen ve společnosti a boji za jejich práva např. publikace Flexner, Eleanor, Fitzpatrick, Ellen Frances: *Century of Struggle: The Woman's Rights Movement in the United States*. USA, Harvard University Press, 1996; stručný historický přehled nabízí také článek dostupný na <http://www.scholastic.com/teachers/article/womenx2019s-rights-movements>.

¹⁷⁵ Viz Sö Čä-pchilův článek z 21. 4. 1896 (k vyhledání na <http://independent.culturecontent.com>), úryvek z tohoto článku se nachází v publikaci 이택희 et al.: op. cit., str. 48.

¹⁷⁶ Sö Čä-pchilův příspěvek do Tongnip sinmun ze dne 5. 9. 1896 (viz poznámka č. 158).

¹⁷⁷ Viz 이택희 et al.: op. cit., str. 239. Podle této publikace se jedná o úryvek ze Sö Čä-pchilova článku z Tongnip sinmun, který vyšel 21. 4. 1896 – je-li tomu skutečně tak, pak tuto část přepis článku dostupný na <http://independent.culturecontent.com> postrádá.

přísné konfuciánské, resp. neokonfuciánské morálky, která jako hlavní určovala postavení žen ve společnosti a jejich práva (či přesněji řečeno práva, která neměly), je to pouze spojení *dávní učenci*, dále se Sō Čä-pchil drží obvyklých vágních vyjádření (Ženám nebylo umožněno studovat ... Vláda vzdělává pouze muže apod.).

Východisko z nezáviděníhodné situace, ve které se korejské ženy nachází, však existuje: *Doporučujeme ženám, aby se co nejvíce učily a zvyšovaly tak své znalosti, chovaly se lépe než muži, aby jim mohly jít příkladem. Tak se nejenom domůžou [ženy] svých práv, ale také budou vzdělávat hloupé a nerozumné muže...*¹⁷⁸ Tato výzva je plným právem považována za „feministickou výzvu k akci“¹⁷⁹ a podle Chandry je také první otevřenou pobídkou korejským ženám k aktivní snaze o zlepšení vlastní situace.¹⁸⁰

Při hodnocení Sō Čä-pchilova příspěvku k modernizaci korejského vzdělání je také třeba mít na paměti, že pojem „vzdělávání“ vztahuje na obyvatele (bez rozlišení pohlaví) prakticky všech věkových kategorií a sociálních skupin – zjednodušeně tedy můžeme říct, že Sō Čä-pchilova ideální představa je taková, že se vzdělává každý: jak vesnické dítě školního věku, tak také politik ve vládě. Za tímto Sō Čä-pchilovým postojem ke vzdělání stojí bezmezná víra v sílu a všespasitelnost jeho moderní podoby, která ho vede k přesvědčení, že uvedením moderního vzdělání do Koreje a jeho zpřístupněním všem vrstvám obyvatelstva srovná Korea krok se Západem. Jakkoli nám může toto řešení připadat nedostatečně komplexní, zcela odpovídá tehdejší logice korejských „pokrokových“ – za tím, že je Západ tam, kde je (tedy prakticky ve všech ohledech oproti Koreji o mnoho napřed), stojí jeho poznatky a vědomosti, které i nás – pokud si je osvojíme – dovedou na to samé místo.

¹⁷⁸ Oh, B.: op. cit., str. 42–43. Celý tento Sō Čä-pchilův článek do Tongnip sinmun z 21. 4. 1896 viz http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196008&year=18960421&title=&content=&Gotopage=1.

¹⁷⁹ Oh, B.: op. cit., str. 43.

¹⁸⁰ Chandra, V. (1988), str. 176.

3.2.3 Sociální reformy

Již v samotném úvodníku prvního vydání Tongnip sinmun Sŏ Čä-pchil jasně vyjadřuje svůj odmítavý postoj k diskriminaci, za níž v tehdejší Koreji stály nejčastěji rozdíly regionální (nadhodnocování Sŏulu na úkor provincií), nadřazenost muže nad ženou, příslušnost k nižší společenské vrstvě, tedy původ: *Nejsme tu jen pro obyvatele Sŏulu, nýbrž pro všechny lidi celé země... Údělem těchto novin je dávat vědět [o událostech v zemi] všem bez ohledu na to, zda se jedná o obyvatele naší země či cizince, muže či ženu, člověka z vyšší či nižší vrstvy, urozeného či prostého...*¹⁸¹

Konkrétním projevem regionální diskriminace, který redakce Tongnip sinmun ostře kritizovala, bylo kupříkladu osvobození obyvatel Sŏulu od daně z úrody či z prodaného zboží.¹⁸²

Stejně jako korejští osvícenci před ním vznáší Sŏ Čä-pchil požadavek na zrušení sociálního rozvrstvení obyvatelstva, ještě umocněný vírou v rovnost všech lidí před Bohem. Navíc se Sŏ Čä-pchil, stejně jako v mnoha dalších případech, ohlíží na blaho státu (ten zde přirovnává k domu), které rozdíly a frakce mezi lidmi ohrožují: *Vytvoření tolika tříd, odlišností a rozdílného zacházení vedlo ke vzniku naprostého nedostatku jakékoliv jednoty a spolupráce v zemi a k nedůvěře a přízemní závisti mezi lidmi. Pokud bude dům rozdělený [na kusy], spadne... Nejlepší způsob, jak zničit národ či organizaci, je vytvořit rozdíly mezi jejími vlastními členy – ti se pak [totiž] zničí mezi sebou.*¹⁸³ Smazání rozdílů tedy není podle Sŏ Čä-pchila žádoucí jenom z pohledu lidského, ve kterém si jsou všichni rovni, ale také je třeba brát ohled na stát, který bude jednotné obyvatelstvo posilovat.

¹⁸¹ První číslo Tongnip sinmun ze 7. 4. 1896 (viz poznámka č. 113).

¹⁸² 오택후 et al.: op. cit., str. 238. Článek z 9. 6. 1896, u něhož ovšem není jasné, zda jej psal Sŏ Čä-pchil, k vyhledání na <http://independent.culturecontent.com>.

¹⁸³ Jaisohn, P.: op. cit., str. 52.

3.2.3.1 Zrovnoprávnění mužů a žen

Změny dotýkající se žen byly součástí první vlny výnosů vyhlášených během reformy kabo.¹⁸⁴ Ovšem stejně jako u mnoha ostatních bodů reformního ediktu i u těchto nařízení jejich oficiální vyhlášení zdaleka ještě neznamenalo skutečné dodržování. Ze světa, ve kterém hnutí za práva žen předběhlo reformy kabo o více než 100 let a kde své brány ženám otevřela první univerzita v roce 1833¹⁸⁵, se tak Sō Čä-pchil vrací do země, v níž ženy stále svazuje přísná konfuciánská morálka.

Podíváme-li se na to, jak nahlíželi postavení korejských žen lidé ze Západu, již měli s Koreou a její společností bezprostřední zkušenost¹⁸⁶, nelze se divit ostře kritickému tónu článků Sō Čä-pchila – člověka, který se do Koreje vrátil po jedenácti letech života v USA, které byly v tomto ohledu zemí značně civilizovanější.

Mnohem více než tehdejší rigidní konfuciánské společnosti však Sō Čä-pchil ve svých novinových příspěvcích spílá korejským mužům za to, že své manželky ponižují a nejednají s nimi rovnocenně, přičemž jeho pozornosti neunikne ani mužská žárlivost: *Korejské ženy jsou ta nejubožejší stvoření na světě... Ženy mají stejné schopnosti jako muži, ale protože nejsou muži civilizovaní a osvícení, nepřemýšlejí rozumně a lidsky a uznávají jenom svoji vlastní sílu, chovají se k ženám špatně. To, jak je muži utlačují, je barbarské. ... Když se dívám, jak se korejští muži*

¹⁸⁴ Konkrétně se jednalo o omezení adopcí pouze na případy, kdy hlavní žena ani konkubína neporodily syna, zrušení raných sňatků, povolení dalšího sňatku ovdovělým ženám, zrušení soukromého otroctví a zrušení sociální vrstvy zavržených, viz Lee, T.: op. cit., str. 4.

¹⁸⁵ Viz http://www.ehow.com/about_6729065_history-women_s-education-america.html; blíže k dějinám ženského vzdělávání v USA také Madigan, Jennifer C.: The Education of Girls and Women in the United States: A Historical Perspective. In: Advances in Gender and Education Vol. 1 (2009), str. 11–13 (článek dostupný na http://www.mcrcad.org/Web_Madigan.pdf).

¹⁸⁶ Například americký orientalista Griffis ve svém cestopise píše: [Žena v Koreji] je nástrojem pro potěšení a práci, ovšem nikdy není muži druhem či rovnocenným protějškem. ... Ženy nižšího postavení, než je střední třída [společenského žebříčku], pracují velmi tvrdě – práci v hospodářství vykonávají hlavně ony. ... Ve vyšších společenských vrstvách etiketa nařizuje, aby děti opačného pohlaví byly od sebe odděleny po dosažení věku sedmi či osmi let. ... Poté, co se dívky [z vyšších vrstev] vdají, nikdo se k nim nesmí přiblížit. ... Tohle pravidlo je tak přísné, že otcové občas zabíjí své dcery, manželé své manželky, a ženy páchají sebevraždy, když se jich někdo cizí jen prstem dotkne. ... Manželství v Koreji je záležitost, která se ženou skoro vůbec nesouvisí. Otec mladého muže komunikuje přes vzkazy či dopisy s otcem dívky, se kterou chce svého syna oženit, a vše nezřídka probíhá, aniž by se kdokoliv zeptal obou [mladých lidí] na názor. ... [Korejci si myslí, že] není správné, aby se vdovy znovu vdávaly. Ve vyšších vrstvách se očekává, že se žena bude po zbytek života halit do smutečního [oděvu] a bude oplakávat svého zemřelého manžela. Znovu se provdat by pro ni bylo veliké zostuzení. (Griffis, W. E.: op. cit., str. 244–246). Stejný text cituje také článek Oh, B.: op. cit., str. 40.

chovají k ženám, není [v jejich chování] žádná spravedlivost, oddanost, [dobré] vychování, žádná skutečná láska, muži ženy ponižují a mají ve zvyku je násilně utiskovat a omezovat. ... Navíc hanebný korejský muž své vlastní ženě nevěří, a tak ji nepouští ven – žena nemůže vycházet, jak by si přála – a nedovolí jí stýkat se s opačným pohlavím. Je politováníhodné, že ji [muž] drží doma jako vězně, nechává ji dřít jako otroka a zachází s ní jako s člověkem nižším, než je on sám.¹⁸⁷ V tomto příspěvku se setkáváme s rysem, který nesou téměř všechny tehdejší Sō Čä-pchilovy články (viz také úryvky z článků týkajících se práva žen na vzdělání), ve kterých se věnuje situaci korejských žen: u této otázky Sō Čä-pchil prakticky opomíjí skutečnost, že postavení žen ve společnosti je dáno výhradně historickou tradicí, již po celou dobu dynastie I utvářela přísná neokonfuciánská morálka. Jako by konfrontace s americkou společností, ve které ženy – ač také dosud ne zcela rovnoprávné – zaujímaly ve srovnání s Koreou mnohem vyšší pozici a přes kterou se již převalila první vlna feminismu¹⁸⁸, zbavila Sō Čä-pchila schopnosti pohlížet na problematiku ženské diskriminace jinak než jako na projev zlovůle korejských mužů.

Vedle samotného špatného mužského zacházení se ženami kritizuje Sō Čä-pchil také dvojí metr, kterým nejen muž sám, ale také společnost měří skutky obou pohlaví: za to, co je u muže společensky přijatelné, je žena legálně trestána. A přitom je ve skutečnosti mužovo chování mnohdy horší a nemorálnější než ženino: *Když srovnám chování mužů [a žen], tak to ženské je stokrát lepší. Mezi muži je totiž mnohem více [mužů] obscénního chování, mají hodně konkubín; naproti tomu žen nemravných a těch, které by měly milence, je málo. ... Je běžné [zvykem], že i když se muži chovají nemravně a [také] po svatbě mají konkubíny, tak se za to nestydí; když se však bude jeho vlastní žena chovat necudně a mít milence, stává se z ní spodina [dosl. exkrement]. Mužovo chování je v pořádku, když se však po svatbě začne stejně chovat i jeho manželka, může ji ze zákona potrestat [vyhnáním]. Když se však nemravně bude chovat on, je žena bezmocná [tj. nemá si kde legitimně stěžovat].*¹⁸⁹

¹⁸⁷ Sō Čä-pchilův článek v Tongnip sinmun ze dne 21. 4. 1896 (dostupný na http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196008&year=18960421&title=&content=&Gotopage=1). Stejný článek citují také práce Choi, S.: op. cit., str. 6; 이택휘 et al.: op. cit., str. 48 (v původním pravopise) a 239 (v pravopise současném).

¹⁸⁸ Podrobněji http://en.wikipedia.org/wiki/First-wave_feminism.

¹⁸⁹ Sō Čä-pchilův článek v Tongnip sinmun ze dne 21. 4. 1896 (viz poznámka č. 187). Stejnou pasáž cituje také práce Lee, I.: op. cit., str. 7.

Stejně jako v případě předchozího úryvku je i zde terčem Sö Čä-pchilovy ostré kritiky hlavně muž (resp. manžel), přičemž však opět opomíjí fakt, že ani manžel sám některá pravidla nastavená společností změnit nemohl.

Z předpokladu, který Sö Čä-pchil vyslovuje – tedy že si jsou muži i ženy rovni – pak také logicky vyplývá požadavek na zrovnoprávnění obou pohlaví v otázce nového sňatku po ovdovění: *Když manželka zemře, zákon mužům dovoluje, aby se znovu oženili. Nechápu, proč když zemře manžel a manželka se znovu provdá, je to označeno za zavrženíhodný čin. Bylo by spravedlivé, aby bylo jak mužům, tak i ženám, pokud v mladém věku ovdoví, dovoleno další manželství.*¹⁹⁰ Ostatně sám Sö Čä-pchil měl s druhým manželstvím osobní zkušenost – podle tehdejší tradice byl ve velmi mladém věku oženěn, jeho manželka však zemřela po neúspěšném převratu v roce 1884. Podruhé se Sö Čä-pchil oženil s již zmíněnou Muriel Armstrongovou.

Prostřednictvím Tongnip sinmun také Sö Čä-pchil vybízí ke zrušení „pokrokovými“ kritizovaného sjednávání sňatků (tedy něčeho, co osobně zažil) – to by mělo být nahrazeno svobodným výběrem partnera. Zároveň je podle Sö Čä-pchila třeba zamezit dětským sňatkům zvýšením věkové hranice budoucího ženicha nad 20 let (u nevěsty je nejnižší možný věk 19 let), stejně tak je nutné okamžité zrušení stále přetrvávajícího konkubinátu.¹⁹¹ Všechny tyto změny mají vést k vytvoření šťastného domova, a tento cíl je důležitý proto, že – jak říká Sö Čä-pchil – *šťastné domovy vytvářejí šťastný národ, zatímco manželský nesoulad má špatný dopad nejen na oba zúčastněné, ale také na společnost a často též na zemi, ve které tyto dva lidé žijí.*¹⁹² I tento příspěvek provází tolik častý Sö Čä-pchilův požadavek na to, aby se jak obyvatelé sami, tak i lidé ve správě státu ohlíželi při svém konání nejen na vlastní prospěch, ale možná ještě více na blaho země.

¹⁹⁰ Úryvek pochází taktéž ze Sö Čä-pchilova článku v Tongnip sinmun ze dne 21. 4. 1896 (viz poznámka č. 187).

¹⁹¹ Viz Sö Čä-pchilův obsáhlý článek v Tongnip sinmun z 12. 2. 1898 (http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407198018&year=&title=&content=%C0%E5%B0%A1&Gotopage=1).

¹⁹² Jaisohn, P.: op. cit., str. 62.

3.2.4 Právní systém

To, že byla právní věda oblastí, o kterou se Sŏ Čä-pchil hluboce zajímal, dokládá jeho původní záměr zasvětit své vysokoškolské studium v USA politologii a právní vědě – domníval se totiž, že znalostmi z těchto dvou oborů by Koreji po svém návratu prospěl nejvíce.¹⁹³

Výrazným rysem, který je příznačný pro Sŏ Čä-pchilovo dílo spojené se snahou o modernizaci země, je prakticky neustálé srovnávání Koreje se západními zeměmi, často nazývanými *civilizovanými* a *osvícenými* (Sŏ Čä-pchil užívá ve svých článcích do Tongnip sinmun terminologii, jež patří i do současné slovní zásoby: 문명 개화한 나라, munmjöng kähwahan nara, civilizované osvícené země).¹⁹⁴ Pomocí tohoto srovnání si mají široké obyvatelstvo i vláda uvědomit, jak moc Korea za okolním (*civilizovaným*) světem zaostává, a zároveň má zemi sloužit jako návod, jak se stát moderním státem.

Právní systém byl jednou z oblastí, kterou Sŏ Čä-pchil během svého prvního pobytu ve Spojených státech bedlivě sledoval a porovnával se situací panující v Koreji za doby jeho přítomnosti. Později se – stále ještě v USA – dozvídá od Pak Jöng-hjoa mimo jiné i o reformních pokusech z roku 1894, které v něm mohly vzbudit očekávání celkového zlepšení, a to nejen v oblasti legislativy, jež by vedlo k nastolení právního státu, nýbrž ve všech aspektech života společnosti v tehdejší Koreji. Toto jeho čekávání se však nenaplnilo – pokud už došlo k nějaké změně, tak jedině, viděno Sŏ Čä-pchilovými očima, k horšímu: *Po čtrnácti letech v zahraničí*¹⁹⁵ *jsem se vrátil do země, ve které jsem se narodil a byl vychováván, pln očekávání, že*

¹⁹³ Liem, Ch.: op. cit., str. 110. Zájem o medicínu v Sŏ Čä-pchilovi vzbudila až práce ve Vojenské knihovně (a později i v muzeu) medicíny, jež byla součástí Smithsonova institutu ve Washingtonu (podrobněji k této vzdělávací a výzkumné instituci viz http://en.wikipedia.org/wiki/Smithsonian_Institution) – zde překládal čínské a japonské knihy do angličtiny. Díky tomuto zaměstnání mohl Sŏ Čä-pchil pokračovat ve studiu i bez finanční pomoci svého dřívějšího mecenáše Hollenbacka. Blíže tamtéž, str. 117.

¹⁹⁴ Viz např. Sŏ Čä-pchilův článek do Tongnip sinmun ze dne 14. 4. 1896, v původní podobě na http://blog.joinmsn.com/usr/n/12/n127/1004/rain_11014_88110_doc_7YOc7JaR66CINQ==.jpg. Jedinou odchylkou je v uvedeném sousloví odlišná podoba některých samohláskových grafémů, jedná se však o záležitost tehdejšího pravopisu, ne lexikální.

¹⁹⁵ Na tomto místě uvádí Sŏ Čä-pchil nesprávný údaj – délka jeho pobytu mimo Koreu (tedy včetně japonského exilu, který předcházela odjezdu do USA) byla necelých dvanáct let (prosinec 1884–leden 1896).

*zde za tu dobu došlo ke zlepšení života [obyvatel]. Byl jsem však velmi zklamán, a toto zklamání se s každým dalším dnem, kdy se o [situaci v] Koreji dovídám něco dalšího, zvětšuje. Ve skutečnosti je totiž země ještě v horším stavu, než byla před mým odjezdem...*¹⁹⁶ Stejně neutěšená je i situace obyvatel země, ve které se – jak píše Sō Čä-pchil později – lid nachází konkrétně ze dvou důvodů: *Korejský lid je ten nejubožejší na světě, a není to kvůli ničemu jinému, než že oproti obyvatelům ostatních zemí nemají [lidé v Koreji] propracované zákony a nerozvíjejí své znalosti...*¹⁹⁷ Z této první věty článku, kterým Sō Čä-pchil přispěl do Tongnip sinmun, je zřejmé, že za nejpalčivější problémy tehdejší společnosti (potažmo celé země) považoval již zmíněné nedostatečné vzdělávání a nevyhovující právní systém Koreje.

Jelikož se v případě tradičního korejského práva jedná o problematiku značně složitou, která navíc není náplní této práce, zmíním v této kapitole pouze ty rysy korejského právního systému, proti kterým se Sō Čä-pchil při pokusu o modernizaci této oblasti vymezoval.¹⁹⁸

Ač bylo tradiční korejské právo do určité míry kodifikované¹⁹⁹, nelze v žádném případě hovořit o právu ve smyslu, v jakém se s ním setkal Sō Čä-pchil při svém pobytu v USA.

Jedním z hlavních bodů, ve kterých se Sō Čä-pchil odklání od tradičního pojetí zákonů, je podle Chandry samotný způsob, kterým právní řád Sō Čä-pchil, evidentně inspirován Západem, vnímá: to, co korejská společnost považovala za nástroj trestu v rukou úředníků (navíc používaný velmi často svévolně), jenž

¹⁹⁶ Úryvek ze Sō Čä-pchilova článku do misionářů vydávaného časopisu The Korean Repository (The Korean Repository Volume III: op. cit., str. 108) z března 1896 (také Jaisohn, P.: op. cit., str. 169).

¹⁹⁷ Viz Sō Čä-pchilův článek do Tongnip sinmun ze dne 10. 6. 1897 (dostupný na http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407197072&year=18970610&title=&content=&GotoPage=1).

¹⁹⁸ K bližšímu uvedení do problematiky právního řádu tradiční Koreje viz práce v oddílu bibliografie „Právní řád staré Koreje“.

¹⁹⁹ Legislativa během prakticky celého období vlády dynastie I vycházela z tzv. Velkého zákoníku (경국대전, 經國大典, Kjöngguk tädžön), s jehož sestavováním se začalo během vlády krále Sedžoa (세조, 世祖, vládl 1455–1468) a dokončen byl za krále Söngdžonga (성종, 成宗, vládl 1469–1494); verze tohoto zákoníku (svazky 1–6) z roku 1721 je dostupná na internetové adrese <http://archive.org/details/kyongguktaejonkw04hang>. Velký zákoník postupně následovaly další soubory zákonů – blíže Park, Pyong-ho: Characteristics of Traditional Korean Law. In: Korea Journal Vol. 16/7 (1976), str. 4–16, str. 6. Vedle daných zákonů a nařízení však existovalo v Koreji stále zvykové právo, které bylo silně zakořeněné ve společnosti.

omezují jejich svobodu, považuje Sŏ Čä-pchil za prostředek, který naopak člověka osvobozuje (v smyslu zaručení jeho osobních svobod): *Čím dokonalejší [bude] zákon, tím větší bude svoboda. Zákon, který umožňuje člověku dělat ty nejlepší věci, ke kterým byl stvořen, je zákonem dokonalým, a člověk, který se tímto zákonem plně řídí, se nejvíce blíží tomu být svobodný. Svoboda, či [také] volnost, je tedy absolutní dodržování dokonalého zákona. ... Korea nebude svobodná, dokud nebude mít dobré zákony, které umožní každému občanu si co nejsnadněji vydělat na živobytí, vzdělávat sebe i své děti...*²⁰⁰ Dokonalé pochopení tohoto úryvku komplikuje skutečnost, že v něm chybí bližší vymezení toho, co si Sŏ Čä-pchil představuje pod pojmem *dokonalý zákon* (kromě toho, že díky němu bude člověku umožněno *dělat ty nejlepší věci* – co Sŏ Čä-pchil myslí těmito věcmi, však také nespecifikuje).

Za účelem ochrany lidských osobních práv a svobod mají veškeré zákony a nařízení vznikat: *Hlavním záměrem při vytváření zákonů a státních nařízení by mělo být především zaručení vlastních práv člověka. Dále je třeba zajistit, aby mu tato jeho práva [a svobody] nikdo neupíral.*²⁰¹

Základní práva a svobody člověka tedy budou jasně stanoveny zákony, kterým přisuzuje Sŏ Čä-pchil vrcholnou důležitost – doslova je označuje za *stavební kameny politické struktury*.²⁰²

Mluví-li Sŏ Čä-pchil o tom, že zákony zaručí, aby nedocházelo k porušování práv obyvatel, má krom jiného také na mysli velice časté nekontrolované zneužívání moci ze strany úředníků či ostatních příslušníků vyšších vrstev, což lze označit za v Koreji té doby běžnou praxi: *Vlivní lidé mohli zadržet libovolného občana bez*

²⁰⁰ Chandra, V. (1988), str. 179. Citován je Sŏ Čä-pchilův příspěvek z anglického vydání *Novin nezávislosti* z 26. 3. 1898.

²⁰¹ Viz Sŏ Čä-pchilův příspěvek do *Tongnip sinmun* z 18. 3. 1897 (dostupný na http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407197036&year=18970318&title=&content=&GotoPage=1).

²⁰² Chandra, V. (1981), str. 8. Toto slovní spojení pochází ze Sŏ Čä-pchilova článku z anglické části *Novin*, v článku do *Tongnip sinmun* ze 17. 4. 1897 používá Sŏ Čä-pchil označení *základní stavební kámen státu* (viz http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407197049&year=18970417&title=&content=&GotoPage=1).

*jakéhokoliv obvinění a nechat ho potrestat [či ho sami potrestat], aniž by byl souzen.*²⁰³

Sō Čä-pchilem horlivě proklamovaná rovnost všech lidí činí veškeré obyvatelstvo rovným také před zákonem, čímž i v této oblasti Sō Čä-pchil boří tradiční vztah mezi třídou těch, kteří vládou, a poddanými – tento vztah privilegované třídy v případě provinění často zaručoval cosi, co bychom v dnešní době přirovnali k „imunitě“ politiků: *Pokud někdo překročí zákon, tak i když to bude člověk vlivný či zastávající vysoký vládní post, bude potrestán úplně stejně jako prostý člověk. Ale pokud se člověk ničím proti zákonu neproviní, tak i kdyby to byl člověk nevzdělaný a chudý, nikdo se jeho práv ani nedotkne...*²⁰⁴ Z tohoto příspěvku je zřejmý Sō Čä-pchilův úmysl odstranit stále přetrvávající stratifikaci společnosti, která se promítala i do oblasti práva, a zbavit příslušníky nejvyšších vrstev výsad, které jim i v případě provinění zajišťovalo tradiční korejské právo.²⁰⁵

K tomu, aby byla zajištěna objektivita a nezávislost v případě provinění jedince, bylo třeba zásadní změny: odebrat právo rozhodovat (a zároveň trestat) v této otázce příslušníkům státního aparátu, jako tomu bylo dosud. K tomu mělo sloužit zřízení již zmíněného Poradního shromáždění, které by do své kompetence převzalo veškerou státní legislativu.²⁰⁶

V oblasti trestního práva Sō Čä-pchil prosazoval zlepšení situace vězňů, kteří byli mnohdy drženi v otřesných podmínkách. Jako hlavní bylo podle Sō Čä-pchila

²⁰³ Chandra, V. (1981), str. 8.

²⁰⁴ 이택후 et al.: op. cit., str. 98. Celý Sō Čä-pchilův článek do Tongnip sinmun z 11. 7. 1896 viz http://independent.culturecontent.com/indi2/indi6_1_1_view.asp?i_num=cp0407196044&year=18960711&title=&content=&Gotopage=1.

²⁰⁵ Nespornou výhodou, kterou určité skupiny privilegovaných měly, byla možnost posouzení jejich případu samotným králem, který – v případě, že byl s rodinou provinilce v příbuzenském (či jiném) vztahu – rozhodně nebyl nestranným soudcem. Podrobněji Kim, Chin: Legal Privileges Under the Early Yi Dynasty Criminal Codes (II). In: Korea Journal Vol. 15/5 (1975), str. 19–28, str. 21–23.

²⁰⁶ Je evidentní, že k prosazování této myšlenky inspiroval Sō Čä-pchila systém Spojených států – již v první ústavě, kterou přijala Virginie v době vyhlášení Deklarace nezávislosti Spojených států (1776), se jeden z článků rozdělením pravomocí výslovně zabývá, blíže <http://www.historyoflaw.info/history-of-american-law.html>; http://en.wikipedia.org/wiki/Constitution_of_Virginia#Article_III_.E2.80.93_Division_of_Powers.

zajistit, aby vězni netrpěli hladu a zimou, a pokusit se upravit nedostačující hygienu, následkem které vězně často sužovaly nemoci.²⁰⁷

3.3 Spor s Sin Ki-sōnem

Ministra školství označily Tongnip sinmun za nejdůležitějšího ze všech ministrů, a to hlavně z toho důvodu, že určuje osud mladé generace, která – bude-li řádně vzdělávána – může rozhodujícím způsobem ovlivnit to, zda bude stát prosperovat.²⁰⁸ A právě ministr školství byl osobou, se kterou se Sō Čä-pchil ocitl v jednom z nejostřejších sporů za dobu svého dvouletého pobytu v Koreji.

Ačkoliv se původně Sin Ki-sōn²⁰⁹, který se stal ministrem školství na jaře 1896, hlásil k Osvícenské straně (ve vládě, kterou sestavili radikální reformátoři při převratu v roce 1884, mu dokonce náležel post ministra vnitra), v polovině let devadesátých se přiklonil k přísně konzervativní politické frakci.

Svůj odpor k reformám, jejichž skutečné zavedení Tongnip sinmun podporovaly (konkrétně se v tomto případě jednalo o přijetí zahraničního stylu oblékání, mužských účesů, západního kalendáře, změny v politickém systému a také užívání korejského písma), vyjádřil Sin Ki-sōn v petici, kterou předložil králi krátce po svém jmenování. Její obsah následně parafrázoval Sō Čä-pchil prostřednictvím Novin nezávislosti v příspěvcích do obou jejich jazykových částí – podle té korejské označil Sin Ki-sōn zavedení západních uniforem mezi vojáky, policisty a studenty spolu se stříháním tradičních drdolů za první krok k barbarismu, používání korejské abecedy a přijetí západního kalendáře znamená zavržení čínského vlivu. Současně nové zásady, podle kterých by měla fungovat vláda (kdy její členové budou moci svobodně a veřejně diskutovat o státních záležitostech), podle Sin Ki-sōna oslabí královskou moc a budou podněcovat lid ke svobodnému a opovážlivému chování.²¹⁰

²⁰⁷ Podrobněji 이택휘 et al.: op. cit., str. 96. Celý Sō Čä-pchilův článek v Tongnip sinmun z 25. 8. 1896 k vyhledání na <http://independent.culturecontent.com>.

²⁰⁸ Blíže k tomuto tématu viz článek v Tongnip sinmun z 10. 10. 1896 (k vyhledání na <http://independent.culturecontent.com>; zda je jeho autorem Sō Čä-pchil, není řečeno).

²⁰⁹ Sin Ki-sōn (신기선, 申箕善, 1851–1909), blíže k jeho osobě viz <http://people.aks.ac.kr>.

²¹⁰ Oh, S. E.: op. cit., str. 31 (citován je Sō Čä-pchilův článek v Tongnip sinmun ze 4. 6. 1896). Článek jak z Tongnip sinmun, tak i z anglické části Novin nezávislosti, které vyšly o dva dny později,

V anglické části Novin na tuto petici reaguje Sō Čä-pchil ostře ironicko-kritickým tónem: ... *At' někdo ctihodnému panu ministrovi [konečně] sdělí, že Jüan Š'-kchaj už neděsí korejská ministerstva a soudní dvůr, že Čína samotná se blíží ke svému pádu a že její klasické, na které je tak hrdá a jejichž prostřednictvím se snažila po tři tisíce let Koreu pozvednout, ji akorát uvrhují do stále hlubšího marastu.*²¹¹ Jakkoli je Sō Čä-pchilova kritika z jeho pohledu již nefunkčních čínských vzorů s přihlédnutím k jeho americké zkušenosti na místě, tento spor (ze kterého Sō Čä-pchil vyšel vítězně)²¹² dokládá, jak silný odpor proti reformám panoval mezi stále početnou a – jak ukázaly pozdější události vedoucí k definitivnímu zákazu Klubu – vlivnou konzervativní skupinou politické elity.

Právě Sin Ki-sōna později ve svém článku Sō Čä-pchil označil za typického představitele jedné ze dvou skupin, které mařily jeho tehdejší úsilí v Koreji. Jedni (mezi ně patřil Sin Ki-sōn) *byli nasáklí čínskými klasiky a stále žili jako za doby Konfucia, druzí byli zkorumpovaní podvodníci, pro které neplatily žádné zásady ani morálka. Tyto dvě kategorie lidí však měly jednu věc společnou: nikdy se nezajímaly o blaho běžných lidí a neměly ponětí o tom, jak žije zbytek světa.*²¹³ To, co tyto dvě skupiny postrádaly, tedy starost o běžné obyvatelstvo a informovanost o okolním světě, se Sō Čä-pchil snažil „doplnit“ prostřednictvím Novin nezávislosti.

parafrázuje také Chandra, V. (1988), str. 137–138. Článek z anglické části Novin nezávislosti viz Jaisohn, P.: op. cit., str. 37.

²¹¹ Ibid., str. 37–38. Stejnou část Sō Čä-pchilova článku cituje také Chandra, V. (1988), str. 138.

²¹² Jak uvádí O Se-ŭng, tento spor donutil Sin Ki-sōna odstoupit a na jeho místo byl dosazen jeden z členů Klubu nezávislosti (viz Oh, S. E.: op. cit., str. 32).

²¹³ Jaisohn, P.: op. cit., str. 38.

Závěr

Jak již bylo řečeno v úvodu, v této práci jsem si nekladla za cíl pouze samotný rozbor Sō Čä-pchilových návrhů na změny, které měly vést k naplnění ideálu korejských reformátorů druhé poloviny 19. století. Tím byla – bez ohledu na to, v jaké zemi se při vytváření svých reformních plánů ta která skupina reformátorů zhlédla – Korea, která by ničím nezaostávala za okolním světem. Stejně jako pro mnoho korejských „pokrokových“ bylo i pro Sō Čä-pchila zpočátku vzorem moderního státu Japonsko, což vychází z jeho vlastní zkušenosti se životem v této zemi.

V první části práce jsem se snažila přiblížit poměry, které panovaly v Koreji v době Sō Čä-pchilova narození, a zmínit ty události, které měly vliv na utváření jeho raných společenských i politických představ. Vedle toho první kapitola postihuje také jeho život do jednoho z mezníků raně moderních dějin Koreje, kterým je neúspěšný pokus radikálních reformistů o státní převrat. Zklamání, kterého se v souvislosti s touto akcí reformátoři dočkali nejen ze strany vlastního lidu, ale také Japonska, zapříčinilo Sō Čä-pchilův příklon k Západu, který jasně demonstruje jeho rozhodnutí odcestovat do USA.

Sō Čä-pchila bezprostřední „americká“ zkušenost ovlivnila natolik zásadním způsobem, že jsem se rozhodla věnovat jí v této práci část druhé kapitoly. Současně jsou v tomto oddílu také sledovány důležité události, ke kterým v Koreji došlo za dobu Sō Čä-pchilovy nepřítomnosti – a to zejména nepokoje, které vyvrcholily rolnickým povstáním v roce 1894, následná čínsko-japonská válka a reformy, které byly uskutečňovány pod taktovkou Japonska – vítěze souboje o vliv na poloostrově.

Třetí kapitola mimo jiného ukázala, že při formulaci své vize moderní Koreje, resp. návrhů, které ji mají k tomuto cíli dovést, Sō Čä-pchil do velké míry navazuje právě na tyto reformy, v moderní historii země známé jako reformy roku kabo. Vedla ho k tomu skutečnost, že v mnoha případech vyhlášení reforem neznamenal jejich skutečné uvedení do běžné praxe.

Důvod, proč jsem se rozhodla zaměřit se při rozboru Sō Čä-pchilových inovačních návrhů na období let 1896–1898, byl nastíněn již v úvodu. Žádné další období Sō Čä-pchilovy činnosti totiž neprovází podobně cílená snaha o modernizaci

země. Nespornou výhodou volby tohoto údobí se ukázalo být množství souvisejících materiálů a pramenů.

Bližší pohled na Sō Čä-pchillem zformulovaná modernizační opatření přinesl zjištění, že se tyto návrhy dotýkají prakticky všech oblastí života korejské společnosti. Po pečlivém uvážení jsem se nakonec rozhodla soustředit svou pozornost na sféru správy státu, vzdělávacího a právního systému a tehdejšího sociálního uspořádání v zemi. Při rozboru reform, které pro tyto oblasti Sō Čä-pchil navrhoval, jsem vycházela především z jeho článků do *Novin nezávislosti* (zejména jejich korejské části, kterou jsem v celé práci označovala názvem *Tongnip sinmun*) a dále také traktátů a esejů, kterými přispíval do několika časopisů po svém druhém odjezdu z Koreje. Vzhledem ke svému omezenému přístupu k původním vydáním *Tongnip sinmun* (včetně jejich anglické části) jsem až na výjimky čerpala z přepisů článků z jednotlivých čísel v dílech ostatních autorů či uvedených na stránkách Společnosti pro uchovávání odkazu Sō Čä-pchila (články zde uvedené jsou přepsány současnou korejštinou).

V oblasti politického uspořádání státu přichází Sō Čä-pchil se dvěma stěžejními požadavky. Prvním z nich je ustavení místních úředníků do jejich funkcí cestou hlasování obyvatelstva daného regionu (volební právo však Sō Čä-pchil nevztahuje na ženy). Druhým návrhem je jasné vymezení dvou protichůdných názorových směrů, které ovládaly tehdejší politickou scénu. Zastánci konzervativního postoje by tvořili jednu stranu, druhá strana by byla pokrokově zaměřená. Později tuto myšlenku Sō Čä-pchil nahrazuje požadavkem na vytvoření tzv. *Poradního shromáždění*, orgánu, který by se svou funkcí blížil parlamentu.

Oblastí, kterou se podle vlastních slov Sō Čä-pchil během svého pobytu zabýval nejvíce, je vzdělávání obyvatelstva. K tomu by podle něj měly mít přístup jak všechny jeho vrstvy, tak také ženy, silný důraz klade Sō Čä-pchil též na systematické vzdělávání dětí.

Se vzděláváním žen úzce souvisí další problematika, které Sō Čä-pchil věnuje velkou pozornost, a tou je zrušení sociální diskriminace, zejména ve vztahu k ženám. Za příspěvek v této oblasti (stejně jako u ženského vzdělávání) Sō Čä-pchila oceňuje většina autorů (či spíše autorek) prací zabývajících se vývojem hnutí za ženská práva v Koreji. Ženy prostřednictvím *Tongnip sinmun* Sō Čä-pchil vyzývá k aktivní účasti

na vlastním osudu a pobízí je k maximální snaze o získání vzdělání. Informaci, že se Sŏ Čä-pchil tolik zasazoval o zrovnoprávnění postavení korejských žen, řadím k nejdůležitějším v této práci.

Právní systém a jeho reformy jsou poslední oblastí, kterou do analýzy Sŏ Čä-pchilových zlepšovacích návrhů zahrnuji. Jsem si vědoma toho, že se v případě tehdejšího korejského práva jedná o problematiku značně složitou, k jejímuž osvojení si je zapotřebí hlubšího studia, ovšem i tak si troufám tvrdit, že na reformách, které pro tuto sféru navrhoval, jsou nejvíce patrné nedostatky, kterými jsou mnohé ze Sŏ Čä-pchilových koncepcí zatíženy.

Ač je na svou dobu bezesporu osvícený a ve svých názorech pokrokový (to dokládá vlna odporu, kterou v řadách konzervativních politiků mnohé z jeho idejí vzbudily, stručně přiblížená v poslední podkapitole třetí části práce), často Sŏ Čä-pchilovy návrhy nepřekračují hranici velmi obecné rozpravy a teoretizování, kdy vychází z určité teze, ovšem její konkrétnější rozpracování a hlavně představa praktického provedení chybějí. Kupříkladu v oblasti práva Sŏ Čä-pchil mluví o svobodě každého člověka, kterou mu má zaručit jakýsi *dokonalý zákon*, ovšem co si pod ním má dotýčný představit, blíže nespecifikuje, stejně tak není jasné, co obnáší dodržování tohoto zákona. Právě tuto přílišnou obecnost a často jakousi nedotaženost Sŏ Čä-pchilem navrhovaných reforem považuji za hlavní překážku v jejich případném zavedení v tehdejší Koreji (za předpokladu, že by nedošlo k definitivnímu zákazu Klubu nezávislosti).

Ač Sŏ Čä-pchil sám sebe vnímá jako mluvčího *ubohého korejského lidu* (myšleno je tím prosté obyvatelstvo), nelze zapomínat na to, že se mu už jen svým původem ve stále silně stratifikované společnosti tehdejší doby výrazně vzdaluje a nikdy nemůže být „jedním z davu“. Stále se totiž jedná o člověka, kterého vysoký původ vždy řadil do elitních vrstev, a proto není možné – i přes veškerou jeho snahu – aby uvažoval jako prostý občan.

I přes tato omezení je však Sŏ Čä-pchil plným právem řazen mezi klíčové postavy korejského reformního hnutí, které se výrazným způsobem zapsaly do moderních dějin této země, a proto by si jeho osoba i myšlenky a vize zasloužily více času, než jim bylo věnováno v této práci.

Bibliografie

Práce v korejštině:

Monografie

Ingan songdžä Sö Čä-pchil. Söul, Čadanpobin songdžä Sö Čä-pchil paksa kinjömčädan 2007.

(인간송재 서재필. 서울, 재단법인 송재 서재필 박사 기념재단 2007.)

I, Tchäk-hü, Kim, Un-tchä, Jang, Čä-in et al.: Sö Čä-pchil. Söul, Minmunsa 1993.

(이택휘, 김운태, 양재인 et al.: 서재필. 서울, 민문사 1993.)

Čöng, Čin-sök: Tongnip sinmun: Sö Čä-pchil munhön hädže. Söul, Nanam čhulpchan 1996.

(정진석: 독립신문• 서재필 문헌해제. 서울, 나남출판 1996., Noviny nezávislosti, bibliografie vybraných prací od Sö Čä-pchila.)

Čosön mindžudžuüi inmin konghwaguk sahö kwahagwön rjöksa jönguso:

Kim Ok-kjun. Pchjôngjang, Sahö kwahagwön čhulpchansa 1964.

(조선 민주주의 인민 공화국 사회 과학원 력사 연구소: 김옥균. 평양, 사회 과학원 출판사 1964.)

Sö Čä-pchilgwa kü sidä. Söul, Sö Čä-pchil kinjömhö 2003.

(서재필과 그 시대. 서울, 서재필기념회 2003., Sö Čä-pchil a jeho doba.)

Tongnip sinmun kangdokhö: Tongnip sinmun, tasi ilki. Söul, Purünjöksa 2004.

(독립신문강독회: 독립신문, 다시 읽기. 서울, 부른역사 2004., Noviny nezávislosti, opětovné čtení.)

Články

Čöng Čin-sök: Tongnip sinmun tchonghä kjemongdžuüi sasang silčchön: Öllonin Sö Čä-pchil. In: Sinmungwapangsong Vol. 4 (1996), str. 22–29.

[정진석: 독립신문 통해 계몽주의 사상 실천: 언론인 서재필. In: 신문과방송 Vol. 4 (1996), str. 22–29., Uvedení osvícenských myšlenek do praxe skrze Noviny nezávislosti: Novinář Sö Čä-pchil.]

I, Kjöng-hüi: Sö Čä-pchilüi kjojukkähjöksasange kwanhan jöngu.

In: Kungminjullijöngu č. 54 (2003), str. 321–348.

[이경희: 서재필의 교육개혁사상에 관한 연구. In: 국민윤리연구 Vol. 54 (2003), str. 321–348., Sö Čä-pchilova ideologie reformy vzdělávání.]

Ju, Jöng-ik: 3.1 undong hu Sö Čä-pchilgwa I Süng-manüi Sintähan könguk kusang.

In: Hanguk nondan č. 166 (2003), str. 87–109.

[유영익: 3·1 운동 후 서재필과 이승만의 신대한(新大韓) 건국 구상.]

In: 한국논단 Vol. 166 (2003), str. 87–109., Sŏ Čä-pchilova a I Sŭng-manova
představa vybudování Nové Koreje po Hnutí 1. března.]

Kim, Tong-tchäk: Tongnip sinmunŭi kŭndä kukka könsŏllon. In: Sahökwahakjŏngu
č. 12/2 (2004), str. 68–98.

[김동택: 독립신문의 근대 국가 건설론. In: 사회과학연구 Vol. 12/2 (2004),
str. 68–98., Pojednání o budování moderního státu v Novinách nezávislosti]

Práce v angličtině:

Monografie

Anderson, Joseph L.: Enter a Samurai: Kawakami Otojirō and Japanese Theatre
in the West, Volume 1. Tuscon, Wheatmark 2011.

Aston, William George: Fukuzawa Yukichi. Tokyo, "Japan Times" Press 1909.

Bishop, Isabella B.: Korea and Her Neighbors. Seoul, Yonsei University Press 1970.

Breuker, Remco E. (ed.): Korea in the Middle: Korean Studies and Area Studies.
Leiden, CNWS Publications 2007.

Brook, Timothy, Schmid, Andre (ed.): Nation Work: Asian Elites and National
Identities. Michigan, The University of Michigan Press 2000.

Connor, Mary E.: The Koreas: A Global Studies Handbook. Santa Barbara,
ABC-CLIO 2002.

Cummins, Joseph: History's Great Untold Stories: Obscure Events of Lasting
Importance. Sydney, Murdoch Books 2006.

De Bary, Wm. Theodore (ed.): Sources of East Asian Tradition, Vol. 2. New York,
Columbia University Press 2008.

Deuchler, Martina: Confucian Gentlemen and Barbarian Envoys: The Opening
of Korea, 1875–1885. Seattle, University of Washington Press 1983.

Deuchler, Martina: The Confucian Transformation of Korea: A Study of Society
and Ideology. Cambridge, Harvard University Press 1992.

Duncan, John B.: The Origins of the Chosŏn Dynasty. Seattle, University
of Washington Press 2000.

Finch, Michael: Min Yŏng-hwan: A Political Biography. Honolulu, University
of Hawaii Press 2002.

Flexner, Eleanor, Fitzpatrick, Ellen Frances: Century of Struggle: The Woman's
Rights Movement in the United States. USA, Harvard University Press, 1996.

- Fogel, Joshua A.: *The Literature of Travel in the Japanese Rediscovery of China, 1862-1945*. Stanford, Stanford University Press 1996.
- Griffis, William Elliot: *Corea: The Hermit Nation*. London, W. H. Allen 1882.
- Haboush, JaHyun Kim, Deuchler, Martina (ed.): *Culture and the State in Late Chosŏn Korea*. Cambridge, MA: Harvard University Asia Center, 1999.
- Cha, Marn J.: *Koreans in Central California, 1903-1957: A Study of Settlement and Transnational Politics*. Maryland, University Press of America 2010.
- Chandra, Vipin: *Imperialism, Resistance, and Reform in Late Nineteenth-Century Korea: Enlightenment and the Independence Club*. Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, Center for Korean Studies 1988.
- Chu, Samuel C., Liu, Kwang-Ching (ed.): *Li Hung-Chang and China's Early Modernization*. New York, M. E. Sharpe 1994.
- Jaisohn, Philip: *My Days in Korea and Other Essays*. Republic of Korea, Yonsei University Press 2000.
- Kang, Jae-eun, Lee, Suzanne (překlad): *The Land of Scholars: Two Thousand Years of Korean Confucianism*. Paramus, Homa & Sekey Books 2006.
- Keillor, Steven James : *This Rebellious House: American History & the Truth of Christianity*. USA, InterVarsity Press 1996.
- Kim, C. I. Eugene, Kim, Han-Kyo: *Korea and the Politics of Imperialism 1876–1910*. Berkley and Los Angeles, University of California Press 1968.
- Kim, Djun Kil: *The History of Korea*. Westport, Greenwood Press 2005.
- Kim, Hyung-Chan (ed.): *Distinguished Asian Americans: A Biographical Dictionary*. Westport (USA), Greenwood Publishing Group 1999.
- Kim, Jinhee: *Korean Drama under Japanese Occupation: Plays by Ch'i-jin Yu and Man-sik Ch'ae*. USA, Homa & Seka Books 2004.
- Kim, Kyong Ju: *The Development of Modern South Korea*. USA and Canada, Routledge 2006.
- Ku, Dae-yeol: *Korea under Colonialism: The March First Movement and Anglo-Japanese Relations*. Seoul, RAS-KB Seoul Computer Press 1985.
- Kwon, Ho-Youn, Kim, Kwang Chung, Warner, R. Stephen (ed.): *Korean Americans and Their Religions: Pilgrims and Missionaries from a Different Shore*. Pennsylvania, The Pennsylvania State University Press 2001.
- Lee, Chong-sik: *The Politics of Korean Nationalism*. Berkley and Los Angeles, University of California Press 1963.
- Lee, Ki-baik: *A New History of Korea*. Seoul, Ilchokak Publishers 1984.

- Lee, Peter H.: Sourcebook of Korean Civilization Vol. 2. New York, Columbia University Press 1996.
- Lee, Sang Taek: Religion and Social Formation in Korea: Minjung and Millenarianism. Berlin, Mouton de Gruyter 1996.
- Lee, Yur-Bok, Patterson, Wayne (ed.): Korean-American Relations, 1866-1997. Albany, State University of New York Press 1999.
- Liem, Channing: Philip Jaisohn: The First Korean-American: A Forgotten Hero. Seoul, The Philip Jaisohn Memorial Foundation, 1984.
- Macfarlane, Adam: Yukichi Fukuzawa and The Making of The Modern World. [v el. podobě na http://www.alanmacfarlane.com/TEXTS/FUKUZAWA_final.pdf]
- Manela, Erez: The Wilsonian Moment: Self-Determination and the International Origins of Anticolonial Nationalism. New York, Oxford University Press 2007.
- McCormick, Richard L.: The Party Period and Public Policy: American Politics from the Age of Jackson to the Progressive Era. New York, Oxford University Press 1986.
- McKenzie, F. A.: Korea's fight for freedom. Seoul, Yonsei University Press 1969.
- Oh, Saejoon: The Implantation of Western Theatre in Korea: Hong Hae-sŏng (1894–1957), Korea's First Director. [Disertační práce.] Louisiana State University 2007. [online na: <http://etd.lsu.edu/docs/available/etd-07102007-163043/unrestricted/Oh,Saejoon.pdf>]
- Oh, Se Eung: Dr. Philip Jaisohn's Reform Movement, 1896–1898: A Critical Appraisal of the Independence Club. Maryland, University Press of America 1995.
- Oliver, Robert Tarbell: Leadership in Asia: Persuasive Communication in the Making of Nations, 1850-1950. USA, University of Delaware Press 1989.
- Paine, S. C. M.: The Sino-Japanese War of 1894-1895: Perceptions, Power and Primacy. Cambridge, Cambridge University Press 2006.
- Palais, James B.: Politics and Policy in Traditional Korea. Massachusetts, Harvard University Press 1997.
- Park, Chung-shin: Protestantism and Politics in Korea. Seattle, University of Washington Press 2003.
- Pratt, Keith: Everlasting Flower: A History of Korea. London, Reaktion Books 2006.
- Pratt, Keith, Rutt, Richard: Korea: A Historical and Cultural Dictionary. Great Britain, Curzon Press 1999.
- Robinson, Michael E.: Korea's Twentieth-century Odyssey. Honolulu, University of Hawaii Press 2007.

- Saaler, Sven, Szpilman, Christopher W. A. (ed): Pan-Asianism: A Documentary History, Volume 1: 1850-1920. Maryland, Rowman & Littlefield Publishers 2011.
- Saccone, Richard: Koreans To Remember: Fifty Famous People Who Helped Shape Korea. Seoul, Hollym Corporation 1993.
- Savada, Andrea Matles, Shaw, William (ed.): South Korea: A Country Study. Washington, U.S. Government Printing Office 1992.
- Schmid, Andre: Korea between empires, 1895-1919. New York, Columbia University Press 2002.
- Schultz, Jeffrey D., Haynie, Kerry L., McCulloch, Anne M. (ed.): Encyclopedia of Minorities in American Politics Volume 1: African Americans and Asian Americans. Phoenix, Oryx Press 2000.
- Seth, Michael J.: A Concise History of Modern Korea: From the Late Nineteenth Century to the Present. Maryland, Rowman & Littlefield Publishing Group 2010.
- Seth, Michael J.: A History of Korea: From Antiquity to the Present. Rowman & Littlefield Publishing Group 2011.
- Shin, Gi-Wook, Robinson, Michael: Colonial Modernity in Korea. London, Harvard University Asia Center 1999.
- Sohn, Pow-key, Kim, Chol-choon, Hong, Yi-sup: The History of Korea. Seoul, Seoul Computer Press 1984.
- The Korean Repository Volume III (January–December 1896). Seoul, Trilingual Press 1896.
- Underwood, Horace G.: The Call of Korea. New York, Fleming H. Revell 1908.
- Wang, Yuan-Kang: Harmony and War: Confucian Culture and Chinese Power Politics. New York, Columbia University Press 2011.
- Weems, Clarence Norwood (ed.): Hulbert's history of Korea Vol. 2. New York, Hillary House Publishers 1962.
- Wells, Kenneth M.: New God, New Nation: Protestants and Self-Reconstruction Nationalism in Korea, 1896-1937. Honolulu, University of Hawaii Press 1990.

Články

- Ha, Hyon-gang: Kapsin Political Upheaval. In: Korea Journal Vol. 6/5 (1966), str. 10–15.
- Han, Hee-sook: Women's Life during the Chosŏn Dynasty. In: International Journal of Korean History Vol. 6 (2004), str. 113–160.
[online na: http://khistory.korea.ac.kr/bbs/table/koreanhistory/upload/2217_005.pdf]

Hong, I-sup: Western Science in Yi Korea. In: Korea Journal Vol. 4/11 (1964), str. 4–7.

Chandra, Vipin: Korean Human-Rights Consciousness in an Era of Transition: A Survey of Late-Nineteenth-Century Developments. In: William Shaw (ed.): Human Rights in Korea: Historical and Policy Perspectives. Cambridge, Harvard University Press 1991.

Chandra, Vipin: Leadership and East Asian Modernity: So Chae-p'il (Philip Jaisohn) in a Regional Comparative Perspective. In: 서재필과 그 시대. 서울, 서재필기념회 2003, str. 567–639.

Chandra, Vipin: Sentiment and Ideology in the Nationalism of the Independence Club (1896-1898). In: Korean Studies Vol. 10 (1986), str. 13–34.

Chandra, Vipin: The Concept of Popular Sovereignty: The Case of Sŏ Chae-p'il and Yun Ch'i-ho. In: Korea Journal Vol. 21/4 (1981), str. 4–13.

Chandra, Vipin: The Korean Enlightenment: A Re-examination. In: Korea Journal Vol. 22/5 (1982), str. 14–20.

Cho, Chi-hun: Motives and Essence of Enlightenment Movement. In: Korea Journal Vol. 9/3 (1969), str. 24–34.

Cho, Jae-gon: The Connection of the Sino-Japanese War and the Peasant War of 1894. In: Korea Journal Vol. 34/4 (1994), str. 45–58.

Cho, Ki-jun: The Impact of the Opening of Korea and Its Commerce and Industry. In: Korea Journal Vol. 16/2 (1976), str. 27–44.

Choi, Sook-kyung: Formation of Women's Movements in Korea: from the Enlightenment Period to 1910. In: Korean Journal Vol. 25/1 (1985), str. 4–15.

Chung, Yong-hwa: The Modern Transformation of Korean Identity Enlightenment and Orientalism. In: Korean Journal Vol. 46/1 (2006), str. 109–138.

Chung, Tae-shi: 'Yesterday' of Korean Education. In: Korea Journal Vol. 3/4 (1963), str. 16–19.

Killoren, Kenneth E.: Catholic Church and Martyrdom. In: Korea Journal Vol. 2/6 (1962), str. 10–13.

Kim, Young-shik: Korean Education in Historical Perspective. In: Korea Journal Vol. 10/10 (1970), str. 20–24.

Kim, Young-soo: Two Perspectives on the 1895 Assassination of Queen Min. In: Korea Journal Vol. 48/2 (2008), str. 160–185.

Lankov, Andrei: Seo Jae-pil: pioneering reformer, independence fighter [online na: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2012/04/363_101797.html]

- Lee, Ewha: Study of the Relationship between the Reform of Misgovernment and and the Kabo Reform. In: Korea Journal Vol. 34/4 (1994), str. 76–89.
- Lee, Hyo-cha: Protestant Missionary Work and Enlightenment of Korean Women. In: Korea Journal Vol. 17/11 (1977), str. 33–50.
- Lee, In-ho: Women's Liberation in Korea. In: Korea Journal Vol. 17/7 (1977), str. 4–11.
- Lee, Joung-sik: Nature and Characteristics of Nationalist Movement in Korea. In: Korea Journal Vol. 6/1 (1966), str. 6–11.
- Lee, Kwang-rin: The Rise of Nationalism in Korea. In: Korean Studies Vol. 10 (1986), str. 1–12.
- Lee, Tae-young: Elevation of Korean Women's Rights. In: Korea Journal Vol. 4/2 (1964), str. 4–9.
- Lim, Sun-hee: Women and Education in Korea. In: Korea Journal Vol. 25/1 (1985), str. 16–24.
- Madigan, Jennifer C.: The Education of Girls and Women in the United States: A Historical Perspective. In: Advances in Gender and Education Vol. 1 (2009), str. 11–13.
- Nahm, Andrew C.: Kim Ok-kyun and the Reform Movement. In: Korea Journal Vol. 24/12 (1984), str. 38–62.
- Oh, Bonnie B.: From Three Obediences to Patriotism and Nationalism: Women's Status in Korea Up to 1945. In: Korea Journal Vol. 22/7 (1982), str. 37–55.
- Paek, Rin: Library Movement in the Enlightenment Period. In: Korea Journal Vol. 9/10 (1969), str. 8–10.
- Pak, Söng-Nae: Western Science and Shilhak Scholars. In: Korea Journal Vol. 26/3 (1986), str. 4–24.
- Park, Seong-Rae: Introduction of Western Science in Korea, 1876-1910. In: Korea Journal Vol. 21/5 (1981), str. 29–38.
- Patterson, Wayne: Dr. Philip Jaisohn's Reform Movement, 1896-1898: A Critical Appraisal of the Independence Club. In: Korean Studies Vol. 21 (1997).
- Robinson, Michael E.: Nationalism and the Korean Tradition, 1896-1920: Iconclasm, Reform, and National Identity. In: Korean Studies Vol. 10 (1986), str. 35–53.
- Seligson, Fred Jeremy: Traditional Korean Birth Dreams. In: Korea Journal Vol. 28/1 (1988), str. 28–38.
- Seung, Kwon-Synn: The Russo-Korean Relations in the 1880s. In: Korea Journal Vol. 20/9 (1980), str. 26–39.

- Shim, Hyun-Nyo: Yun Ch'i-ho and the Independence Club. In: Korea Journal Vol. 30/10 (1990), str. 27–43.
- Shin, Yong-ha: Conjunction of Tonghak and the Peasant War of 1894. In: Korea Journal Vol. 34/4 (1994), str. 59–75.
- Shin, Yong-ha: The Coup d'Etat of 1884 and the Pukch'ong Army of the Progressive Party. In: Korea Journal Vol. 33/2 (1993), str. 5–16.
- Shin, Yong-ha: The Opening of Korea and Changes in Social Thought. In: Korea Journal Vol. 16/2 (1976), str. 4–9.
- Shin, Yong-ha: The Thought of the Enlightenment Movement. In: Korea Journal Vol. 24/12 (1984), str. 4–21.
- Sin, Yong-ha: Social Philosophy of Tongnip Hyophoe. In: Korea Journal Vol. 14/3 (1974), str. 21–31.
- Son, Chu-Whan: Journalism and Unionization (A Comparative Study of the Korean and Foreign Press). In: Korean Studies Vol. 10 (1986).
- Wells, Kenneth M.: Yun Ch'i-ho and the Quest for National Integrity: The Formation of a Christian Approach to Korean Nationalism at the End of the Chosŏn Dynasty. In: Korea Journal Vol. 22/1 (1982), str. 42–59.

➤ Hnutí sirhak

- Chŏng, Ch'ang-yŏl: Disputes and Tasks in Research on the Thought of Silhak. In: Korea Journal Vol. 22/11 (1982), str. 4–12.
- Jun, EunHa, Cho Kyun Young, Lee Seong Woo: Implication of Korean Traditional Epistemology in Planning Theory: Focusing on the Pragmatic Philosophy of Silhak. In: Korea Journal Vol. 46/4 (2006), str. 168–191.
- Kalton, Michael C.: An Introduction to Silhak. In: Korea Journal Vol. 15/5 (1975), str. 29–46.
- Kang, Man-Gil: Sirhak Thought and Its Reflection in Policies. In: Korea Journal Vol. 14/5 (1974), str. 4–13.
- Kim, Yong-sŏp: Two Sirhak Scholars' Agricultural Reform Theories. In: Korea Journal Vol. 14/10 (1974), str. 13–26.
- Pak, Sŏng-Nae: Western Science and Shilhak Scholars. In: Korea Journal Vol. 26/3 (1986), str. 4–24.

➤ Hnutí tonghak a povstání roku 1894

- Cho, Jae-gon: The Connection of the Sino-Japanese War and the Peasant War of 1894. In: Korea Journal Vol. 34/4 (1994), str. 45–58.

Ch'oe Tong-hŭi: Tonghak Thought and Modernization (I). In: Korea Journal Vol. 13/10 (1973), str. 4–9.

Ch'oe Tong-hŭi: Tonghak Thought and Modernization (II). In: Korea Journal Vol. 13/11 (1973), str. 31–36.

Choi, Dong-hi: Tonghak Movement and Chundo-gyo. In: Korea Journal Vol. 3/5 (1963), str. 14–19.

Shin, Il-ch'öl: Tonghak Movement and Modernization. In: Korea Journal Vol. 6/5 (1966), str. 16–21.

Shin, Susan S.: Tonghak Thought: The Roots of Revolution. In: Korea Journal Vol. 19/9 (1979), str. 11–20.

Shin, Yong-ha: Conjunction of Tonghak and the Peasant War of 1894. In: Korea Journal Vol. 34/4 (1994), str. 59–75.

Shin, Yong-ha: The Revolutionary Movement of the Tonghak Peasant Army of 1894: Seen vis-à-vis the French Revolution. In: Korea Journal Vol. 29/10 (1989), str. 28–33.

➤ Otevření Koreje

Deuchler, Martina: The Opening of Korean Ports. In: Korea Journal Vol. 9/1 (1969), str. 11–20.

Cho, Ki-jun: The Impact of the Opening of Korea and Its Commerce and Industry. In: Korea Journal Vol. 16/2 (1976), str. 27–44.

Kang, Man-Gil: Reflections on the Centenary of the Opening of Korea. In: Korea Journal Vol. 16/2 (1976), str. 10–18.

Lhee, Ho-Jeh: Changes in the Perception of Foreign Affairs since the Years of the Opening of Korea. In: Korea Journal Vol. 18/8 (1978), str. 21–31.

Shin, Yong-ha: The Opening of Korea and Changes in Social Thought. In: Korea Journal Vol. 16/2 (1976), str. 4–9.

➤ Právní řád staré Koreje

Hyun, Soong-Jong: The Traditional Laws of Korea and the Modern Laws of the West. In: Korea Journal Vol. 15/10 (1975), str. 11–17.

Choi, Chong-ko: The Reception of Western Law in Korea. In: Korea Journal Vol. 20/5 (1980), str. 33–44.

Kim, Chin: Legal Privileges Under the Early Yi Dynasty Criminal Codes (I). In: Korea Journal Vol. 15/4 (1975), str. 34–44.

Kim, Chin: Legal Privileges Under the Early Yi Dynasty Criminal Codes (II). In: Korea Journal Vol. 15/5 (1975), str. 19–28.

Park, Pyong-ho: Characteristics of Traditional Korean Law. In: Korea Journal Vol. 16/7 (1976), str. 4–16.

Shaw, William: Traditional Korean Law: A New Look. In: Korea Journal Vol. 13/9 (1973), str. 40–53.

Práce v češtině:

Břendová, Tereza: Fukuzawa Jukiči jako jeden z typů intelektuála doby Meidži. Praha 2010. 45 s. Bakalářská práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy Ústavu Dálného východu. Vedoucí práce David Labus.

Eckert, Carter J.: Dějiny Koreje. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2001.

Honzák, František: Kim Ok-kjun a hnutí reforem: Analýza převratu v roce 1884. Praha 1974. 231 s. Diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy Katedry věd o zemích Asie a Afriky. Vedoucí práce Vladimír Pucek.

Löwensteinová Miriam, Pucek, Vladimír: Studie z dějin starší korejské literatury. Praha, Nakladatelství Karolinum 2006.

Pucek, Vladimír, Bušková, Marta: Jazyková politika v Koreji. Praha, Nakladatelství Karolinum 2000.

Internetové zdroje:

➤ Noviny nezávislosti

http://blog.joinmsn.com/usr/n/12/n127/1004/rain_11014_88110_doc_7YOc7JaR66CINQ==.jpg [originál první strany Tongnip sinmun ze 14. 4. 1896]

<http://independent.culturecontent.com>
[přepis hlavních článků z některých čísel Tongnip sinmun]

http://gonews.kinds.or.kr/OLD_NEWS_IMG3/DLD/DLE18960407u00_01.pdf
[originál úvodníku The Independent ze dne 7. 4. 1896]

➤ Sō Čä-pchilovy bibliografie

na <http://www.koreamonitor.net/bullinfo.cfm?upccode=BGB11488C6-E&category=culture>

http://www.sasa-judges.com/kafusa/home/bbs/board.php?bo_table=FreeBoard&wr_id=18

➤ Obecné

<http://cs.wikipedia.org>

<http://en.wikipedia.org>

<http://ko.wikipedia.org>

<http://people.aks.ac.kr>

<http://www.ohmynews.com>

➤ Další

<http://archive.org/details/kyongguktaejonkw04hang> [Velký zákoník]

<http://jaisohn.org> [stránky The Philip Jaisohn Memorial Foundation]

<http://npm.si.edu/RMS/history/1864-1875.html> [historie americké železniční pošty]

<http://rdk1.com/rdkone/JohnWellesHollenback.html> [biografie J. W. Hollenbacka]

<http://teacher.scholastic.com/activities/suffrage/history.htm>
[historie ženského volebního práva]

<http://www.asia-home.com/china/lunarsol.php>
[oboustranný přepočítat dat lunárního a gregoriánského kalendáře]

http://www.ehow.com/about_6729065_history-women_s-education-america.html
[historie ženského vzdělávání v USA]

http://www.encyclopedia.com/topic/Yuan_Shih-kai.aspx
[bibliografie Jüan Š' -kchaje]

http://www.gwu.edu/~magazine/archive/2007_fall/docs/feature_asia.html
[první asijské studenti v USA]

<http://www.hawcc.hawaii.edu/nursing/RNKorean06.htm>
[problematika přenosu kultury]

<http://www.historyoflaw.info/history-of-american-law.html>
[historie amerického práva]

<http://www.scholastic.com/teachers/article/womenx2019s-rights-movements>
[historie hnutí za ženská práva]

➤ Youtube

민족의 선구자 서재필박사 - 조국과 민족을 사랑했던 개화운동의 선구자
[Doktor Sŏ Čä-pchil, průkopník demokracie – člověk, který miloval svou vlast a lid a
razil cestu osvěcenskému hnutí]

<http://www.youtube.com/watch?v=XSUSvIgmE0>

선구자 서재필 [Průkopník Sŏ Čä-pchil]
<http://www.youtube.com/watch?v=xcoMHXrqSmA>

전남 보성 서재필선생 생가 [Sŏ Čä-pchilův rodný dům v Posŏngu v Jižní Čölle]
<http://www.youtube.com/watch?v=zfZ1lwjWJHc>

전남 보성 서재필선생 기념공원 [Upomínkový park Sŏ Čä-pchila v Posŏngu v Jižní Čölle]
<http://www.youtube.com/watch?v=yWIHHyh7ZU>

New 보성 [보성군-서재필기념관] [Sŏ Čä-pchilova Upomínková síň v okrese Posŏng]
<http://www.youtube.com/watch?v=eDN5kaBqp0>

갑신정변의 진행과정 [한국사 근현대사 인강] [Průběh převratu kapsin]
<http://www.youtube.com/watch?v=V6ffzoFMySM>

Přílohy

Příloha 1: Sö Čä-pchilův rodokmen

Příloha 2: Sö Čä-pchilův život v datech

Příloha 3: Obrazová příloha

Příloha 1: Sŏ Čä-pchilův rodokmen

- Pradědeček: Sŏ Pŏm-sun (서범순, 徐范淳)
- Dědeček: Sŏ Sang-jo (서상요, 徐相堯)
- Adoptivní otec: Sŏ Kwang-ha (서광하, 徐光夏, později si změnil jméno na Sŏ Kwang-hjo, 서광효) – bratranec (z druhého kolena) Sŏ Čä-pchilova biologického otce
- Adoptivní matka: Paní Kim z Andongu (안동 김씨, 安東金氏)
- Otec: Sŏ Kwang-ŏn (서광언, 徐光彦, 1836–1884)
- Matka: Paní I ze Sŏngdžu (성주 이씨, 星州李氏, 1837–1884)
 - Starší bratr: Sŏ Čä-jŏng (서재영, 徐載榮, ?–1884)
 - Mladší bratr: Sŏ Čä-čchang (서재창, 徐載昌, 1866–1884)
 - Mladší bratr: Sŏ Čä-u (서재우, 徐載雨, 1868–1884)
 - Mladší sestra: Sŏ Ki-sŏk (서기석)¹
- 1. manželka: Paní Kim z Kwangsanu (광산 김씨, 光山金氏, ?–1884)
 - Syn: Jo-džŏl (요절, 1882–1884)
- 2. manželka: Muriel Armstrongová (1877–1941)
 - Stephanie Jaisohnová (1896–1991)
 - Muriel Jaisohnová (1898–1987)
- Strýc (ze strany adoptivní matky): Kim Sŏng-gŭn (김성근, 金聲根)
- Příbuzný (ze strany adoptivní matky): Kim Ok-kjun (김옥균, 金玉均, 1851–1894)
- Příbuzný z otcovy strany: Sŏ Kwang-bŏm (서광범, 徐光範, 1859–1897)

Zdroj:

<http://ko.wikipedia.org/wiki/서재필>

인간송재 서재필. 서울, 재단법인 송재 서재필 박사 기념재단 2007.

Pozn.: V otázce počtu vlastních sourozenců Sŏ Čä-pchila se oba zdroje rozcházejí (podle <http://ko.wikipedia.org/wiki/서재필> měl Sŏ Čä-pchil ještě starší sestru a dalšího staršího bratra). V této příloze jsem vycházela z údajů uvedených v publikaci 인간송재 서재필 na str. 30 a 79.

¹ Životopisná data ani podobu jména v čínských znacích se nepodařilo dohledat.

Příloha 2: Sō Čä-pchilův život v datech

- 1864 (7. ledna): Naroděn jako druhý syn do rodiny úředníka Sō Kwang-ōna a paní I ze Sōngdžu.
- 1871: Adoptován Sō Kwang-haem a jeho manželkou z rodu Kimů z Andongu.
- 1882: Úspěšně skládá úřednické zkoušky.
- 1883–1884: Pobývá v Japonsku (nejdříve studuje japonštinu na univerzitě Keiō a poté je přijat na Vojenskou akademii v Tojamě).
- 1884 (4. prosince): Účastní se neúspěšného pokusu o státní převrat (kapsin čōngbjōn), poté prchá do Japonska.
- 1885 (duben): Spolu se Sō Kwang-bōmem a Pak Jōng-hjoem opouští Japonsko a odjíždí do USA (San Francisco), zde si vydělává na živobytí roznášením reklamních letáků pro obchod s nábytkem, zároveň studuje angličtinu v kurzech, které pořádala YMCA, a navštěvuje setkání presbyteriánské církve.
- 1886–1889: Finanční podpora J. W. Hollenbacka mu umožňuje studium na Akademii Harryho Hillmana v pensylvánském Wilkes-Barre. V této době také vzniká anglická podoba jeho jména.
- 1889: Získává místo ve Vojenské knihovně medicíny Smithsonova institutu ve Washingtonu a nastupuje na George Washington University (tehdy Columbian University), kde začíná studovat medicínu.
- 1890 (19. ledna): Jako první Korejec získává americké občanství.
- 1892: Ukončuje svá lékařská studia a stává se tak prvním Korejcem, který v USA (a potažmo i na Západě) získává vysokoškolský diplom.
- 1894 (20. června): Bere si za ženu Muriel Armstrongovou.
- 1895 (prosinec): Po setkání s Pak Jōng-hjoem ve Washingtonu se rozhoduje pro návrat do Koreje.
- 1896 (1. ledna): Spolu s manželkou přijíždí do Koreje.
- 1896 (7. dubna): Začíná vydávat Noviny nezávislosti.
- 1896 (2. července): Oficiálně zakládá Klub nezávislosti.

- 1897 (23. května): Pod Sŏ Čä-pchilovým vedením je dokončena stavba Síně nezávislosti.
- 1897 (8. srpna): Uvnitř Klubu nezávislosti vzniká tzv. Debatní společnost.
- 1897: Je vztyčena Brána nezávislosti.
- 1898 (14. května): Po nátlaku nejen ze strany korejské vlády, ale i vyslanců ze zahraničí odjíždí zpět do USA.
- 1899–1903: Věnuje se lékařskému výzkumu na Pensylvánské univerzitě.
- 1904–1913: Ve Filadelfii se věnuje podnikání v papírenské a tiskařské oblasti.
- 1914–1924: Provozuje ve Filadelfii vlastní tiskařskou společnost Philip Jaisohn & Co.
- 1919 (14.–16. dubna): V reakci na Hnutí 1. března v Koreji svolává ve Filadelfii První korejský sjezd.
- 1919 (22. dubna): Zakládá Korejskou informační kancelář.
- 1919 (16. května): Společně s reverendem Floydem Tomkinsem zakládá Ligu přátel Koreje, která se později rozšířila do 24 měst v USA a do Paříže a Londýna.
- 1921 (29. září): Prozatímní vláda Korejské republiky v Šanghaji ho jmenuje druhým zástupcem na Námořní konferenci ve Washingtonu.
- 1922–1935: Přispívá svými články do deníků Tong-a ilbo, Čosŏn ilbo, Peace & Liberty a dalších.
- 1924: Jeho společnost Philip Jaisohn & Co. krachuje.
- 1925: Jako zástupce Koreje se účastní konference na Havaji.
- 1926: Znovu začíná studovat medicínu na Pensylvánské univerzitě.
- 1927–1936: Pracuje v několika nemocnicích (např. v Chesteru v Pensylvánii).
- 1929–1934: Pěti odbornými články přispívá do časopisů zabývajících se patologií.
- 1936: V Chesteru si otevírá soukromou lékařskou praxi.

- 1937–1940: Přispívá články do časopisu The New Korea.
- 1941: Umírá jeho manželka Muriel Armstrongová.
- 1942–1945: Vypomáhá v americké armádě s tělesnými prohlídkami.
- 1945: Za své působení v americké armádě je vyznamenám kongresem USA.
- 1947 (1. července): Přijímá pozvání Americké vojenské správy (AVS) kontrolující jižní část poloostrova a podruhé se vrací do Koreje, aby zde zastával úřad hlavního poradce AVS.
- 1948: Prostřednictvím petice je třemi tisíci obyvatel navržen na prezidenta, nabídku prezidentského úřadu však odmítá.
- 1948 (11. září): Znovu odjíždí do USA.
- 1951 (5. ledna): Umírá v USA.
- 1975 (15. ledna): Ve Filadelfii je založena Nadace Philipa Jaisohna.
- 1977: Posmrtně je vyznamenán korejskou vládou.
- 1994: Jeho ostatky jsou exhumovány a převezeny z Pensylvánie do Koreje, kde jsou uloženy na Národním hřbitově v Söulu.

Zdroj:

http://en.wikipedia.org/wiki/Seo_Jae-pil

Liem, Channing: Philip Jaisohn: The First Korean-American: A Forgotten Hero. Seoul, The Philip Jaisohn Memorial Foundation, 1984.

Příloha 3: Obrazová příloha

Obr. 1 – Sŏ Čä-pchil

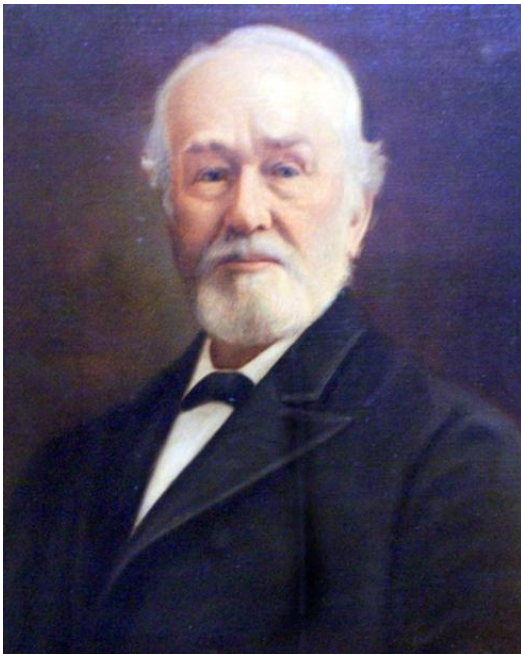
Obr. 2 – Sŏ Čä-pchilův rodný dům v okrese Posŏng

Obr. 3 – Kim Ok-kjun, klíčová postava reformního hnutí a strůjce převratu kapsin, pro myšlenky „pokrokových“ získal i Sŏ Čä-pchila

Obr. 4 – Období japonského exilu (zleva: Pak Jöng-hjo, Sŏ Kwang-bö, Sŏ Čä-pchil, Kim Ok-kju)

Obr. 5 – John W. Hollenback, člověk, jehož finanční pomoc umožnila Sŏ Čä-pchilovi začít v USA studovat

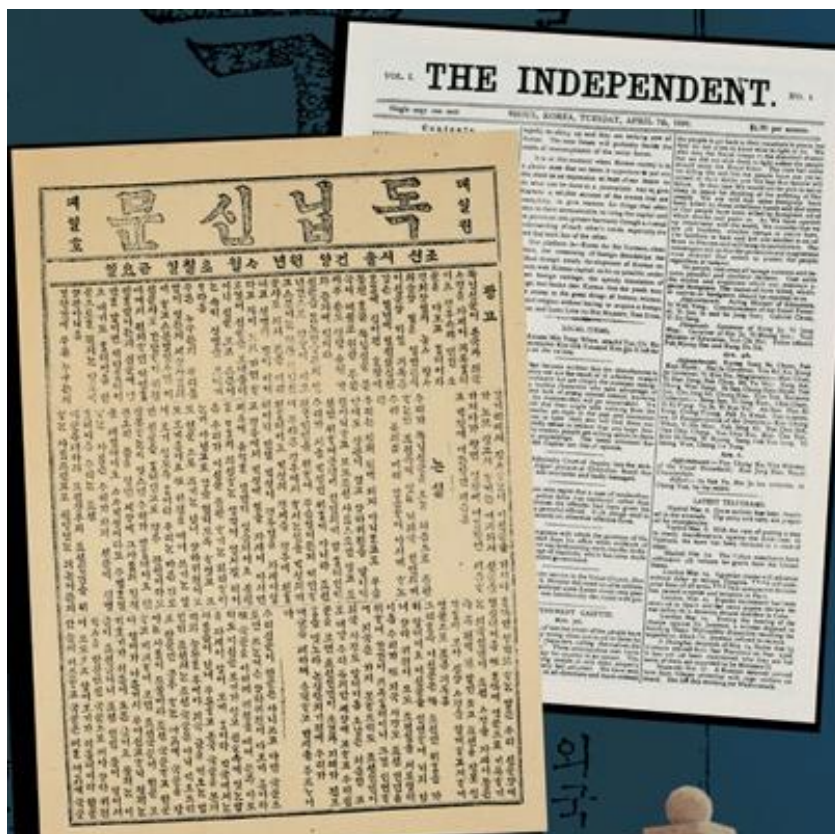
Obr. 6 – Muriel Armstrongová, se kterou se Sŏ Čä-pchil v USA oženil

Obr. 7 – Sŏ Čä-pchil (v horní řadě třetí zleva) v den ukončení svého lékařského studia na George Washington University (tehdy Columbian University)

Obr. 8 – Mladí manželé Jaisohnovi

Obr. 9 – Noviny nezávislosti

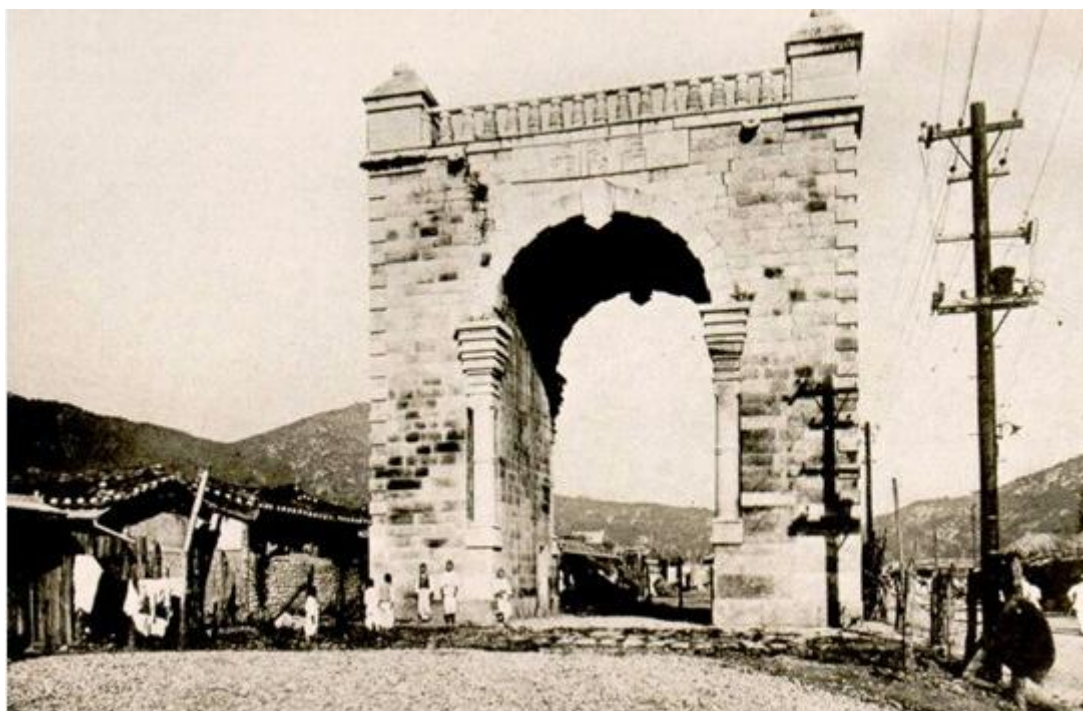
Obr. 10 – Tiskaři Novin nezávislosti

Obr. 11 – Jun čchi-ho, se kterým Sŏ Čä-pchil v době svého prvního pobytu v Koreji úzce spolupracoval

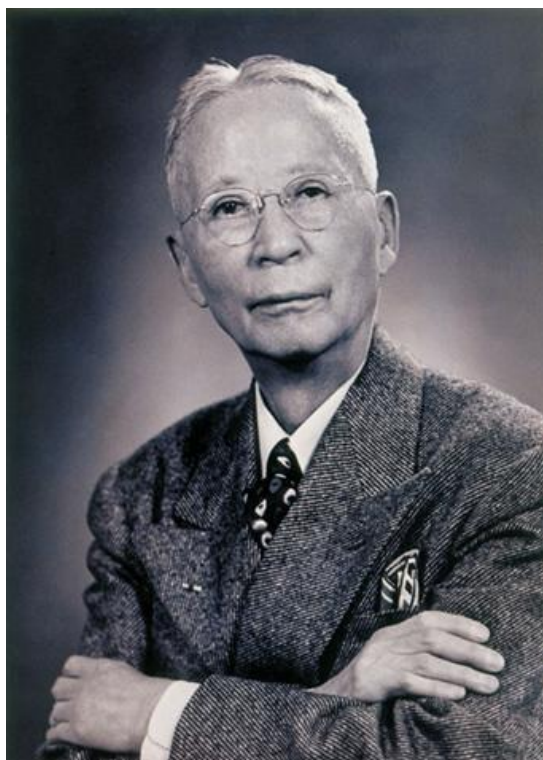
Obr. 12 – Bulletin Klubu nezávislosti

Obr. 13 – Brána nezávislosti

Obr. 14 – Síň nezávislosti

Obr. 15 – Sŏ Čä-pchil na konci 40. let 20. století

Obr. 16 – Socha Sŏ Čä-pchila před budovou velvyslanectví Korejské republiky ve Washingtonu

Zdroje pro obrazovou přílohu:

Obr. 1, 4, 6, 7, 8, 9 a 15: [http://www.sasa-](http://www.sasa-judges.com/kafusa/home/bbs/board.php?bo_table=FreeBoard&wr_id=18)

[judges.com/kafusa/home/bbs/board.php?bo_table=FreeBoard&wr_id=18](http://www.sasa-judges.com/kafusa/home/bbs/board.php?bo_table=FreeBoard&wr_id=18)

Obr. 2: <http://rp0705.culturecontent.com/sub/040102.asp?SEQ=281>

Obr. 3: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Kim_Okkyun.jpg

Obr. 5: <http://citizensvoice.com/arts-living/john-welles-hollenback-early-philanthropist-1.513894>

Obr. 10:

http://leekcp.new21.org/zb41/zboard.php?id=rmswjs&page=10&sn1=&divpage=1&sn=off&ss=on&sc=on&select_arrange=headnum&desc=asc&no=401

Obr. 11:

http://ko.wikiquote.org/wiki/%ED%8C%8C%EC%9D%BC:Yun_Chiho_Emorey_Univ_1892.jpg

Obr. 12: <http://www.i815.or.kr/upload/kr/magazine/1996/07/199607cf2.html>

Obr. 13: <http://cuturedic.daum.net/UploadFiles/DictionaryImg/cp0429/10027652.jpg>

Obr. 14: http://www.i815.or.kr/KO/Study/History/appl/History_view.php?ID=20

Obr. 16: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Philip_Jaisohn_statue.JPG